

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
ŽMOGAUS IR VISUOMENĖS STUDIJŲ FAKULTETO
EDUKALOGIJOS IR SOCIALINIO DARBO INSTITUTAS

MODESTAS NORGĖLA
SOCIALINIO DARBO MAGISTRANTŪROS IŠTĖSTINĖS STUDIJOS

**GLOBOS KOORDINATORIAUS VEIKLA:
SOCIALINIO DARBO ASPEKTAS**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas: Prof. Dr. Vida Gudžinskienė

Utena, 2022

TURINYS

LENTELIŲ SĄRAŠAS	3
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	4
SAVOKŲ ŽODYNAS	5
ĮVADAS	6
1. VAIKO GLOBOS (RŪPYBOS) SAMPRATA, FORMOS, PRINCIPAI.....	10
1.1. Vaiko globos (rūpybos) apibrėžtis ir jos formos teisiniuose dokumentuose	10
1.2. Vaiko globos (rūpybos) organizavimo principai	12
2. PAGALBOS KOORDINAVIMO APIBRĖŽTIS, REIKŠMĖ IR JOS TEIKIMAS	
SOCIALINIO DARBO ASPEKTU	17
2.1. Koordinavimo samprata, principai ir pagrindiniai elementai.	17
2.2. Globos koordinatoriaus darbas komandoje ir bendradarbiavimas su kitais specialistais organizuojant pagalbą globėjams, tėviams ir jų globojamiems, rūpinamiems vaikams	18
3. GLOBOS KOORDINATORIAUS VEIKLOS SRITYS IR PRINCIPAI,	
ORGANIZUOJANT PAGALBĄ GLOBĖJAMS, TĖVIAMS IR JŲ GLOBOJAMIEMS,	
ĮVAIKINTIEMS VAIKAMS	22
3.1. Globos koordinatoriaus samprata, veiklos sritys	22
3.2. Globos koordinatoriaus darbo principai	25
4. GLOBOS KOORDINATORIAUS VEIKLOS SPECIFIŠKUMAS, TEIKIANT PAGALBĄ	
GLOBĖJAMS, TĖVIAMS IR JŲ GLOBOJAMIEMS IR/AR ĮVAIKINTIEMS VAIKAMS,	
REMIANTIS GLOBOS KOORDINATORIŲ PATIRTIMIS TYRIMAS	28
4.1 Tyrimo metodologija	28
4.2 Tyrimo rezultatai ir jų analizė.....	32
4.2.1 Globos koordinatoriaus vaidmuo organizuojant pagalbą globėjams, tėviams ir jų globojamiems (rūpinamiems) ar įvaikintiems vaikams, globos procese.	32
4.2.2 Globos koordinatoriaus bendradarbiavimas su kitomis institucijomis: organizavimas ir įgyvendinimas	38
4.2.3 Globos koordinatoriaus teikiamos ir organizuojamos paslaugos.....	51
4.2.4 Globos koordinatoriui reikalingi gebėjimai ir vertybinės nuostatos, siekiant teikti kokybiškas paslaugas.....	59
4.3 Diskusija	66
IŠVADOS.....	68
REKOMENDACIJOS	70
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	71
SANTRAUKA	79
SUMMARY	81
PRIEDAI.....	83
1 PRIEDAS	83
2 PRIEDAS	85

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Vaiko globos (rūpybos) formos.	32
2 lentelė. Globos koordinatoriaus paslaugų organizavimo skirtumai pagal globos formas.	34
3 lentelė. Globos koordinatoriaus vaidmuo, bendradarbiavimo procese.	36
4 lentelė. Bendradarbiavimo tarp įstaigų ir specialistų priemonės.	39
5 lentelė. Komandos telkimo būdai.	40
6 lentelė. Organizuojamų pagalbos specialistų susitikimų priežastys.	41
7 lentelė. Komandos bendrų pagalbos teikimo sprendimo priėmimas.	42
8 lentelė. Specialistų bendradarbiavimas teikiant pagalbą globėjų šeimai.	44
9 lentelė. Globos koordinatoriaus gebėjimai bendradarbiaujant.	45
10 lentelė. Iššūkiai su kuriais susiduria globos koordinatoriai bendradarbiaudami su pagalbos specialistais.	47
11 lentelė. Specialistai, dalyvaujantys organizuojant ir teikiant pagalbą globėjų šeimoms.	48
12 lentelė. Globos koordinatoriaus organizuojamos ir teikiamos paslaugos globėjų šeimoms. .	51
13 lentelė. Socialinio darbo metodų taikymas globos koordinatoriaus veikloje.	55
14 lentelė. Sunkumai pagalbos globėjų šeimai organizavimo ir koordinavimo procese.	56
16 lentelė. Siūlymai gerinti organizuojamų, teikiamų paslaugų kokybę globėjų šeimoms.	59
18 lentelė. Asmeninės globos koordinatoriaus savybės ir vertybinės nuostatos.	63
19 lentelė. Instrumentarijaus struktūros pagrindimas.	85

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Individualių poreikių vertinimo sritys (LR Globos centro veiklos ir vaiko būdinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018). ...	20
2 pav. „GIMK penki gebėjimai“ (LR Globos centro veiklos ir vaiko būdinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018).....	25

SAVOKŲ ŽODYNAS

Intensyvi pagalba – globos centro specialistų teikiama ar organizuojama pagalba vaikui ir budinčiam globotojui, globėjui, nesusijusiam giminystės ryšiais, globėjui giminaičiui, šeimynos dalyviams, įtėviams kriziniais atvejais vaiko adaptacijos naujoje šeimoje laikotarpiu arba vaiko priežiūros ar globos (rūpybos) metu (LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018).

Kriziniai atvejai – pasikeitusios vaiko (šeimos) situacijos, kurios sukelia vaikui (šeimai) neigiamų išgyvenimų, emocinę įtampą ir kurių vaikas (šeima) negali įveikti savarankiškai, tam reikalingi nauji įgūdžiai ir priemonės (LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018).

Globos koordinatorius – globos centro specialistas, turintis socialinio darbo ir (ar) socialinės pedagogikos, ir (ar) psichologijos, ir (ar) šeimos edukologijos ir vaiko teisių apsaugos išsilavinimą, ir (ar) Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VVTAĮT) atestuotas asmuo (toliau – VVTAĮT atestuotas asmuo), koordinuojantis ir (ar) teikiantis pagalbą budinčiam globotojui, globėjui (rūpintojui), šeimynos dalyviams, įtėviams bei kartu gyvenantiems jų šeimos nariams. Globos koordinatoriaus funkcijos neapima Apraše nustatytų VVTAĮT atestuoto asmens funkcijų, o VVTAĮT atestuoto asmens funkcijos neapima globos koordinatoriaus funkcijų (turi būti dvi atskiros pareigybės) (LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018).

IVADAS

Temos aktualumas. Globos koordinatoriaus veikla yra nauja Lietuvoje ir aktuali socialinio darbo sferoje, užtikrinant paslaugų teikimą ir organizavimą globėjams (rūpintojams) ir globojamiems ar įvaikintiems vaikams. Globos koordinatoriai gerina tarpinstitucinį bendradarbiavimą ir užtikrina globėjams, tėvams ir jų vaikams teikiamų paslaugų kokybę bei globojamų ar įvaikinamų vaikų interesus. (Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos ataskaita, 2018, p. 9). Siekiant užtikrinti globojamų (rūpinamų) ir įvaikintų vaikų poreikius 2018 metų birželio 29 d. Lietuvos respublikos vyriausybė patvirtino Vaiko globos organizavimo nuostatų naujausią redakciją, kuria vadovaujantis globos centrai ir Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teritorinis skyrius vykdo Vaiko globos (rūpybos) priežiūrą (Vaiko globos organizavimo nuostatai, 2002). Lietuvos respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu 2018 m. sausio 19 d. Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės tvarkos aprašu įtvirtinta kaip turėtų būti organizuojama teikiama pagalba vaikui, globėjams ar tėvams. Taip pat numatyta, kad už teikiamos pagalbos organizavimą yra atsakingas globos koordinatorius (LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018).

Globos koordinavimas suvokiamas kaip komandinis darbas socialines paslaugas teikiančių organizacijų, taip pat yra nagrinėjamas platesne prasme, kaip skirtingų institucijų – sveikatos priežiūros, švietimo įstaigų, socialinių institucijų bendra veikla, užtikrinant, vaikui teikiamas paslaugas bendradarbiaujant skirtingų įstaigų specialistams. Globos koordinatoriaus pareigos yra suburti įvairių institucijų specialistus, kad būtų pasiektas bendras tikslas padėti globėjams ir globojamiems vaikams, taip pat koordinuoti arba nukreipti pas specialistus, kurie gali padėti. (LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018).

Temos ištirtumas. Užsienio literatūros šaltiniuose Globos koordinavimas yra nagrinėjamas pateikiant praktikos pavyzdžius apie tiesioginę globos koordinatoriaus darbą, bendradarbiavimą su kitais pagalbos specialistais (Bowers, 2021; Brown, 2014; Miles, 2022; Kenny, 2020). Yra atliktų tyrimų apie socialinių darbuotojų darbą su globėjais ir tėviais (Staines, 2011), analizuota pagalbos specialistų organizuojančių pagalbą globojamiems vaikams bendradarbiavimo svarba (Brown, 2014; Thompson, 2019). Brown (2019) analizavo globojamų vaikų poreikių užtikrinimą, bendradarbiaujant pagalbos specialistui ir globėjų, tėvių šeimoms. Richardson (2020) apžvelgė globos koordinatoriaus santykio kūrimo su globojamu vaiku svarbą ir kokybę. Apie globos centro komandos sudėtį, specializuotą pagalbą vaikui ir globėjui, paslaugas šeimoms nariams nagrinėjo

Frederico (2017). Riley (2020) tyrinėjo globos koordinatoriaus veiklą bendruomenėje. Apie specialistų gebėjimą suvienyti bendruomenę, bendradarbiavimu paremtus problemos sprendimo būdus ir išteklių panaudojimą. Globos koordinatorių pagrindinė funkcija bendradarbiaujant su kitomis institucijomis, bendruomene, savanoriais, organizuoti pagalbą globėjams ir globojamiems (rūpinamiems) vaikams (LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018). Socialinių darbuotojų bendradarbiavimą su emigrantų globojamų vaikų tėvais atskleidžia Wells (2019).

Lietuvoje Genienė ir Šumskienė (2016), Griciūtė ir Senkevičiūtė (2018), Kiaunytė ir Lygnugarienė (2019) tyrė institucinį bendradarbiavimą keičiant stacionarią globą (2019). Globos koordinatoriai globos pertvarkos sistemoje, pasak Kiaunytės ir Lygnugarienės (2019, p. 78), susiduria su kliūtimis, o profesinėje veikloje jiems sunku atskirti pareigas. Gvaldaitė ir Šimkonytė (2016) globos pertvarkos procese aptarė socialinių darbuotojų problemas ir perspektyvas.

Globos koordinavimas yra taikomas atvejo vadybos metodu. Literatūroje lietuvių kalba pateikiami supaprastinti atvejo vadybos proceso aprašymai. Ryšio su klientu užmezgimas, poreikių įvertinimas, tikslų išsikėlimas ir planavimas taikant atvejo vadybos metodą tyrinėjo Geramanavičius, Čiurinskas (2002). Augustavičius (2019) daktaro disertacijoje nagrinėjo socialinės rizikos veiksnius patiriančių šeimų narių neformaliojo ugdymo(si) procesą, kuriame atvejo vadybininkas (ugdytojas) organizuoja, įgyvendina ugdymo procesą. Lietuvos respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018m. kovo 29 d. įsakymu Nr.A1-141 kuris įsigaliojo nuo 2018 m. liepos 1 dienos, yra patvirtintas atvejo vadybos tvarkos aprašas, kuriame yra detali vaiko ir jį auginančių (-io) ar jo besilaukiančių (-io) asmenų (-ens) (toliau – šeima) atvejo vadybos taikymo ir inicijavimo, atvejo nagrinėjimo, pagalbos šeimai poreikių vertinimo, pagalbos plano sudarymo ir įgyvendinimo, šeimos stebėsenos, pagalbos plano peržiūros, atvejo vadybos proceso užbaigimo, atvejo vadybos koordinavimo savivaldybėje tvarką. Globos koordinatorius savo veiklą vykdo, vadovaujantis atvejo vadybos metodu (LR Atvejo vadybos tvarkos aprašas, 2018). Užsienio literatūroje Collins (2022) išryškino atvejo vadybos metodo taikymo svarbą globos koordinatoriui dirbant su globėjų šeimomis. Apie atvejo koordinavimą ir pagalbos teikimą gilinasi (Winokur, 2022).

Mokslinė problema. 2018 m. įvykę esminiai pakitimai Vaikų teisių apsaugos sistemoje sustiprino glaudesnę vietos institucijų bendradarbiavimą ir jų centrinį koordinavimą. Atsiradusios naujos globos koordinatoriaus pareigybės, taikant atvejo vadybos metodą leidžia detaliam organizuoti pagalbą globėjams ir globojamiems (rūpinamiems) vaikams. 2021 m. birželio 12 d. LR Atvejo vadybos tvarkos aprašo redakcijoje pateikiama (Pagalbos vaikui ir budinčiam globotojui, globėjui (rūpintojui), šeimynos dalyviams, tėvams poreikio vertinimo ir pagalbos plano peržiūros forma), tačiau nuo 2018 m. liepos mėn. iki 2021 m. birželio 12 d. kiekvieno rajono

globos centras vadovavosi savo sukurtais pagalbos poreikių vertinimo, pagalbos plano formomis. Globos koordinatoriai atlikdami savo funkcijas susiduria su sunkumais, iki dabar nėra sukurty vieningų darbinių globos centrų dokumentų Lietuvos lygmeniu, trūksta tyrimų ir metodinės medžiagos apie tiesioginį globos koordinatoriaus darbą ir veiklą, ypač individualių poreikių vertinimą (LR Globos centro veiklos ir vaiko būdinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018). Nors nuo 2018 m. teisinio reguliavimo tobulinimas, programų ir priemonių įgyvendinimas bei reformos įgyvendinimas vaikų globos sistemoje tapo efektyvesnis, o užsibrėžti tikslai lengviau pasiekiami, atitinkamai vaikui, netekusiam tėvų globos, suteikiama pagalba ir paslaugos yra prieinamos, tačiau alternatyvioms vaiko priežiūros formoms šeimyninėje aplinkoje valstybės ir savivaldybių lygmenimis skiriamas nepakankamas dėmesys, nepaisant to, kad tiek tarptautinė, tiek nacionalinė teisė pripažįsta, kad vaiko priežiūra šeimoje ar bendruomenėje yra tinkamiausia visapusiškai jo vystymuisi. Lietuvoje trūksta globėjų (rūpintojų), o globėjų paiešką apsunkina neigiamas visuomenės požiūris į Vaikų teisių apsaugos sistemą, dėl šios priežasties nemaža dalis likusių be tėvų globos vaikai, dažnai patenka į institucinę globą. JT Vaiko teisių komitetas taip pat yra susirūpinęs dėl plačiai paplitusio be tėvų globos vaikų apgyvendinimo įstaigose. Kadangi vaiko apgyvendinimas globos įstaigoje nėra naudojamas kaip paskutinė išeitis, valstybė neužtikrina pakankamai alternatyvios globos šeimoje ar bendruomenėje, nėra aiškių gairių dėl tėvų apribojimų, vaiko interesai ne visada yra paisomi. (Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos įgyvendinimo ataskaita, 2019).

Probleminis klausimas – kokius pokyčius globos koordinatoriaus veikla įnešė globos organizavimo procese, teikiant pagalbą globėjams, tėvams ir jų globojamiems, įvaikintiems vaikams: remiantis socialinėje sferoje dirbančių globos koordinatorių patirtimis?

Tyrimo objektas – Globos koordinatoriaus veikla, teikiant paslaugas globėjams, tėvams ir jų globojamiems, įvaikintiems vaikams Lietuvoje.

Tyrimo tikslas – teoriškai ir empiriškai pagrįsti globos koordinatoriaus veiklos specifiškumą teikiant paslaugas globėjams, tėvams ir jų globojamiems bei įvaikintiems vaikams įvedus globos koordinatoriaus pareigybę Lietuvoje.

Uždaviniai:

1. Pateikti vaiko globos (rūpybos) sampratą, formas ir principus.
2. Išnagrinėti pagalbos koordinavimo reikšmę socialinio darbo aspektu.
3. Išanalizuoti globos koordinatoriaus veiklos sritis, principus ir bendradarbiavimą su kitais specialistais organizuojant pagalbą globėjams, tėvams ir jų globojamiems, rūpinamiems vaikams.

4. Atskleisti globos koordinatoriaus veiklos specifiškumą, teikiant paslaugas globėjams, tėvams ir jų globojamiems, įvaikintiems vaikams Lietuvoje, remiantis globos koordinatorių patirtimis.

Tyrimo metodai:

- Mokslinės - metodinės literatūros, teisės aktų ir dokumentų analizė atlikta siekiant atskleisti globos koordinatoriaus veiklos specifiškumą teikiant paslaugas globėjams, tėvams ir jų globojamiems, įvaikintiems vaikams Lietuvoje;
- Tyrimo duomenų rinkimui atliktas kokybinis tyrimas taikant pusiau struktūrizuotą, individualų interviu;
- Interviu metu gauti duomenys apdoroti kokybinės turinio analizės būdu.

1. VAIKO GLOBOS (RŪPYBOS) SAMPRATA, FORMOS, PRINCIPAI

Analizuojant globos koordinatoriaus veiklą yra svarbu apibrėžti vaiko globos (rūpybos) sampratą teisiniuose dokumentuose. Tekste yra pateikiamos globos (rūpybos) formos ir pagrindiniai globos (rūpybos) organizavimo principai.

1.1. Vaiko globos (rūpybos) apibrėžtis ir jos formos teisiniuose dokumentuose

Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas (toliau - CK) reglamentuoja vaiko globos (rūpybos) sampratą. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 27 d. nutarimu Nr. 405 ir kituose teisiniuose dokumentuose yra patvirtinti Vaiko globos (rūpybos) organizavimo nuostatai.

Vaikas, kuris yra likęs be tėvų globos, taip pat įstatymų nustatyta tvarka yra patikėta fiziniam ar juridiniam asmeniui jo asmeninių ir turtinių teisių bei interesų atstovavimas ir gynimas, bei auklėjimas ir priežiūra vadinamas **vaiko globa** (rūpyba) (Lietuvos Respublikos Vaiko globos įstatymas).

Vaiko globos (rūpybos) organizavimo nuostatuose (2002) sąvoka likęs be tėvų globos vaiką apibrėžia ir turi atitikti bent vieną iš šių sąlygų:

- „abu vaiko tėvai arba turėtas vienintelis iš tėvų yra mirę (-ęs);
- abu tėvai nežinomi (vaikas rastas);
- abu tėvai arba turimas vienintelis iš tėvų yra dingę (-ęs) ir jų (jo) ieškoma;
- abu tėvai arba turėtas vienintelis iš tėvų teismo paskelbti (-as) mirusiais (-iu) arba pripažinti (-as) nežinia kur esančiais (-čiu);
- abu tėvai arba turimas vienintelis iš tėvų pripažinti (-as) neveiksniu šioje srityje;
- abu tėvai arba turimas vienintelis iš tėvų laikinai negali juo rūpintis dėl abiejų tėvų ar vieno iš jų ligos, suėmimo, bausmės atlikimo ar kitų svarbių priežasčių;
- abu tėvai arba turimas vienintelis iš tėvų juo nesirūpina, nesidomi, netinkamai jį auklėja, naudoja smurtą arba kitaip piktnaudžiauja tėvų valdžia ir dėl to kyla pavojus vaiko fiziniam, protiniam, dvasiniam, doroviniam vystymuisi bei saugumui;
- vaikas yra atskirtas nuo abiejų tėvų arba turimo vienintelio iš tėvų;
- abiem tėvams arba turimam vieninteliam iš tėvų laikinai ar neterminuotai apribota tėvų valdžia.“

Lietuvos Respublikos Vaiko globos įstatyme **Vaiko globėjui (rūpintojui)** įstatymų nustatyta tvarka yra patikėta likusio be tėvų globos vaiko priežiūra, auklėjimas, jo teisių ir teisėtų

interesų atstovavimas bei gynimas. Įstatyme apibrėžiama, kad vaiko globėju (rūpintoju) gali būti fizinis ar juridinis asmuo.

Vaiko globa yra skirstoma į keturias skirtingas formas (Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas, 2000):

1. Vaiko globa (rūpyba) šeimoje – gali būti ne daugiau kaip penkių vaikų globa (įskaitant ir šeimos savus vaikus). Išimtis taikoma, kai bendras vaikų skaičius gali būti didesnis neišskiriant brolių ir seserų. Vaiko globos pirmumas taikomas vaiko artimiesiems giminaičiams, kai šie turi tinkamas buitines sąlygas;

2. Vaiko globa (rūpyba) šeimynoje – juridinis asmuo (šeimyna) globoja keturis ir daugiau vaikų, tačiau bendrą vaikų skaičių šeimynoje su savais vaikais gali sudaryti ne daugiau kaip aštuoni vaikai šeimos aplinkoje. Išimtis taikoma, kai bendras vaikų skaičius gali būti didesnis, neišskiriant brolių ir seserų arba mažesnis – kai globojamas vaikas yra neįgalus;

3. Vaiko globa (rūpyba) globos centre – tai socialinių paslaugų įstaiga, kuri perduoda likusį be tėvų globos vaiką budinčiam globotojui, siekiant įgyvendinti vaiko globėjo (rūpintojo) teises ir pareigas pagal tarpusavio bendradarbiavimo ir paslaugų teikimo sutartį. Taip pat organizuoja socialines paslaugas ir kitą reikalingą pagalbą vaikui, siekiant gražinti vaiką į šeimą;

4. Vaiko globa institucijoje – tai likęs be tėvų globos vaikas, kuris yra apgyvendinamas vaikų globos institucijoje tik išimtiniais atvejais – kai nėra galimybės jo globoti (rūpintis) šeimoje, globos centre arba šeimynoje.

Svarbiausia vaikui – jaustis saugiam ir turėti galimybę lavintis (ugdytis) bei tobulėti. Darbo autorius apie vaiko globos (rūpybos) sąvoką jau užsiminė, tačiau svarbu atskirti, kuo skiriasi vaiko įvaikinimo sąvoka nuo vaiko globos (rūpybos) sąvokos. Šios dvi sąvokos apima skirtingus teisinius kriterijus todėl svarbu išsiaiškinti esminius skirtumus.

Remiantis LR Civiliniu kodeksu (2000) **įvaikinimas** apima tėvų ir vaikų bei jų giminaičių pagal kilmę tarpusavio asmeninių ir turtinių teisių bei pareigų panaikinimas ir įtėvių bei jų giminaičių ir įvaikių bei jų palikuonių tarpusavio asmeninių ir turtinių bei pareigų sukūrimas kaip giminaičiams pagal kilmę. Siekiant supaprastinti įvaikinimo sąvoką Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija įvaikinimą apibrėžia kaip galimybę vaikui suteikti naują šeimą, kuris dėl tam tikrų priežasčių negali augti biologinėje šeimoje. Tai yra teisinis, konfidencialus procesas, kai iš biologinių tėvų teises ir pareigos perduodamos įtėvių šeimai. Įvaikinti vaikai nebeturi jokių teisinių ryšių su biologiniais tėvais ir tampa pilnateisiais naujos šeimos nariais (LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2020).

Kalbant apie **vaiko globa (rūpyba)** LR Vaiko teisių apsaugos įstatymas (1996) apibrėžia, kad „likusio be tėvų globos vaiko, įstatymų nustatyta tvarka patikėto fiziniam arba juridiniam asmeniui, priežiūra, auklėjimas ir ugdymas, kitų jam tinkamų dvasiškai ir fiziškai augti sąlygų

sudarymas ir palaikymas, jo asmeninių, turtinių teisių bei teisėtų interesų gynimas ir atstovavimas jiems“. Svarbu atskirti globą kaip Civilinio kodekso ir šeimos teisės termino sampratą nuo socialinės globos kaip socialinės paslaugos sampratą. Taikant civilinės teisės tvarką ir nustačius vaikui globos rūšį ir formą yra pradedamos teikti socialinės globos paslaugos, kurias reglamentuoja socialinių paslaugų teisės aktai. Žalimienės (2003, p. 75) analizuodama vaiko globa (rūpyba) pabrėžia, kad „socialinių paslaugų įstatyme vaiko globa (rūpyba) nurodoma kaip tam tikra paslauga, kuri priklauso socialinių paslaugų rūšiai.“ Ši paslauga vaikams gali būti suteikiama tiek stacionariose vaiko globos įstaigose, tiek vaiko namuose.

Taigi apibendrinant vaiko globą (rūpybą) galima teigti, kad tai vaiko, kuris yra likęs be tėvų globos ir įstatymų nustatyta tvarka patikėtą fiziniam ar juridiniam asmeniui, jo priežiūrą, auklėjimas ir ugdymas. Globa skirstoma į keturias skirtingas globos formas: šeimoje, šeimynoje, globos centre, institucijoje. Dažniausios priežastys dėl kurių vaikui nustatoma globa (rūpyba) biologinių tėvų mirtis, nepriežiūra ar netinkama priežiūra.

1.2. Vaiko globos (rūpybos) organizavimo principai

Apie globos (rūpybos) apibrėžimą pradėta kalbėti 1998 metais. Tuo metu kūrėsi Lietuvos Respublikos vaiko globos įstatymas, kuris lėmė vaiko globos (rūpybos) sistemos pakitimus (Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, 1998). Šiame Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme (1998) yra pateikiamos globos sąvokos, tikslai ir uždaviniai, pagrindiniai globos (rūpybos) principai, rūšys ir formos, taip pat globos (rūpybos) terminai: nustatymo ir pasibaigimo. Kiekvienas žmogus turi prigimtines teises. Svarbiausios iš jų – teisė gyventi su tėvais, būti auklėjamam, aprūpintam ir turėti saugią gyvenamą aplinką. Akcentuotina, kad nėra sukurta jokių priverstinių ar „stebuklingų“ priemonių, leidžiančių užtikrinti šių teisių įgyvendinimą. Kai vaiko tėvai negeba ir/ar nenori užtikrinti vaikui saugią gyvenimo sąlygų, šiuos klausimus ima spręsti valstybė. Pirminė pagalba – vaiko globos (rūpybos) steigimas vaikams, kurie netenka biologinių tėvų priežiūros.

Ypatingas valstybės dėmesys yra, kad globos institucijoje globojamam vaikui būtų siekiama sukurti kuo optimalesnes gyvenimo sąlygas, kurios nepažeistų vaiko interesų pirmumo. Vaiko teisės augti biologinėje šeimoje ir būti apsaugotam nuo aplinkos, kuri sukelia psichologinį ar fizinį smurtą yra vienos svarbiausių vaiko globos organizavimo principų. Ypatingas dėmesys nustatant vaikui globą, kai globa yra apribojanti tėvų teises. Valstybės institucijos privalo pagrįsti tokį sprendimą, tačiau net ir nustačius tokią globą turi aktyviai ieškoti sprendimų ir galimybių vaiką gražinti jo tėvams. Todėl labai svarbi yra teisinė bazė, kuri užtikrina vaiko interesą augti šeimoje ir garantuoja veiksmingą teisės normų įgyvendinimą.

Darbo autoriaus nuomone, valstybė siekia ir deda pastangas dėl globojamų vaikų gerovės, tačiau visa tai turi ir tamsiąją pusę. Ypač vaiko globos (rūpybos) procese pastebimos finansavo problemos. Pasak Žalimienės (2003, p. 80) „viena iš socialinių paslaugos rūšių yra vaiko globa (rūpyba)“. Tačiau Lietuvoje socialinių paslaugų sistema sprendžia, jog savivaldybės taupydamos savo lėšas, siekia globos laukiančius vaikus siųsti į kitų rajonų įstaigas, kurios taip pat teikia reikalingas paslaugas vaikams. Organizuodamos ir sprendamos vaiko globą šeimoje savivaldybė kiekvieną mėnesį turi skirti vaiko globos išmokas, įsteigus šeimyną - mokėti „atlyginimus“. Tuo tarpu atidavus vaiką globoti į apskrities vaikų globos namus, savivaldybei tenka investuoti mažiau.

Globėjų šeima yra antrinis vaiko socializacijos orientyras, nes pirminius socializacijos elementus vaikas gauna iš biologinės šeimos. Tai siejama su tuo, kad jau ankstyvoje vaikystėje patirti įspūdžiai, tiek teigiami, tiek neigiami, išlieka vaiko prisiminimuose ir įtakoja tolimesnį jo gyvenimą. Globėjai, būdami atsakingi už tolimesnį vaikų gyvenimą, turi diegti vaikams tokias manieras ir įpročius, kurios teigiamai formuoti vaikų charakterį bei požiūrį į gyvenimą. Kaip teigia Titarenkos (1980, p. 121), „neigiama pedagoginė ir psichologinė šeimos atmosfera negeba išugdyti esminius žmogaus charakterio bruožus.“ Kaip tik ji suformuoja uždara asmenybę, kuri nesugeba tinkamai bendrauti su kitais asmenimis. Todėl svarbu pabrėžti, jog norintis tapti vaiko globėjais (išskyrus vaiko artimuosius giminaičius) Vaiko teisių apsaugos tarnyba arba jos įgalioti asmenys organizuoja atrankos procesą, kuriame vertinami būsimų globėjų pasirengimas vaiko globai (rūpybai). Pasak Matulevičiūtės ir kt. (2005, p. 48) „pirminio atrankos proceso metu, asmuo yra vertinamas ar jis tinkamai pasirengęs globoti vaiką bendruoju požiūriu, o tik paskui organizuoja ir vykdo tikslinius mokymus.“ Po mokymų pabaigos yra parengiamos išvados, ar būsimas globėjas atitinka globojamojo vaiko interesus. Jeigu nėra galimybių, kurios užtikrintų vaiko globą (rūpybą) šeimoje, tai stengiamasi atsižvelgti ir organizuoti tokią globos (rūpybos) formą, kuri būtų kiek įmanoma panašesnė į šeimos modelį ir aplinką.

Alternatyva globai yra įvaikinimas, siekiant sukurti kiek galima artimesnes šeimos modeliui sąlygas. Pasak Gudžinskienės ir Navaičio (2016, p. 144), „yra stengiamasi pakeisti institucinę globą į globą šeimose, tačiau svarbu nepamiršti ir teikti savalaikę pagalbą tėvams.“

Pažymėtina, kad tinkamas vaiko globos šeimoje ir šeimynoje organizavimas yra svarbus. Valstybė siekia, kad vaiko globa šeimoje ar šeimynoje, būtų kuo artimesnė šeimos aplinkai. Todėl svarbu nuolat tobulinti globos organizavimo formą, skleisti informaciją visuomenei apie globojamus vaikus, kad ji būtų skatinama gerbti ir priimti šiuos vaikus, rūpintis jų ateitimi, siekti gerovės ir nebūti abejingais jų atžvilgiu. Kadangi globos institucija negali pakeisti šeimyninės aplinkos įtakos, bendravimo, auklėjimo, šeimos gyvenimo būdo, vystymosi sąlygų, todėl

visuomenės požiūrį būtina keisti skatinant žmonių aktyvumą (Matulevičiūtė ir Kukauskas, 2005, p. 67).

Asmenys, norintys tapti vaiko globėjais (rūpintojais), turi bendrauti bei bendradarbiauti su Vaiko teisių apsaugos tarnybomis. Jų atstovai suteikia visą reikiamą informaciją dėl vaiko globos (rūpybos) proceso. Būsimi globėjai turi tiksliai įvardyti, kodėl jie nori tapti vaiko globėjais (rūpintojais). Gaila, kad vis dar ne visos Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos tarnybos savo rajone ar mieste gali surengti globėjų mokymus. Tačiau šios veiklos imasi vis daugiau tam tinkamų tarnybų ar socialinių partnerių. Pasibaigus globėjų (rūpintojų) rengimui yra įvertinamos ar asmens savybės ir gebėjimai, yra tinkami būti vaiko globėju (rūpintoju), (Matulevičiūtė ir Kukauskas, 2005, p. 80).

2007 m. liepos 24 d. yra svarbus įvykis Lietuvai. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba ir JAV asociacija CWLA (Child Welfare League of America), kartu priėmė sprendimą dėl oficialios PRIDE programos diegimo Lietuvoje (Globėjų ir tėvių mokymas, 2021). Pasirašius šią sutartį Lietuva gavo licenciją, kuri suteikia teisę naudotis mokymų programa, ruošiant būsimus globėjus. Programa naudinga ir tuo, kad naudinga informacija perduodama ne tik būsimiems globėjams, tačiau ir šeimoms, kurios jau globoja vaikus. PRIDE programa yra išversta į lietuvių kalbą ir pritaikyta pagal Lietuvos Respublikoje galiojančius teisės aktus. Šios programos vertimas iš anglų kalbos, reiškia tėvų informacijos, tobulinimosi ir mokymosi šaltinius. Pažymėtina, kad šią programą naudojami daugelis pasaulio šalių, todėl Lietuva pažangiai siekia naujovių, perima gerą patirtį iš kitų šalių ir tobulina vaiko globos (rūpybos) sistemą. Išskirtinis PRIDE programos „tikslas – siekti ne kiekybinių rodiklių, o kokybinių rezultatų su jau teikiamų vaiko globos (rūpybos) paslaugų kokybės gerinimu“ (Tarvydienė, 2007, p. 4).

Vienas iš pagrindinių teisinių dokumentų, kuris reguliuoja pagrindines vaiko teises, tėvų pareigas ir visą vaiko globos (rūpybos) principus yra Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (2000). Vykdamas įsipareigojimus vaiko teisių užtikrinimo srityje, 2003 m. yra patvirtinta Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija (toliau – Koncepcija), kurioje valstybė įsipareigojo siekti visapusiškos vaiko apsaugos ir gerovės. Siekiant užtikrinti vaiko interesus, svarbu, kad vaiko globa vyktų pagal Jungtinių Tautų Konvencijoje ir LR Civiliniame kodekse (2000) įtvirtintais vaiko globos organizavimo principais:

- „vaiko interesų pirmumas;
- pirmumo teisę tapti globėjais turi vaiko artimieji giminaičiai, jeigu tai atitinka vaiko interesus;
- vaiko globa šeimoje;
- brolių ir seserų neišskyrimas, išskyrus tuos atvejus, kai tai pažeidžia vaiko interesus“ (LR Civilinis kodeksas, 2000).

Visada svarbu priimant ar taikant svarbius teisės aktus, sprendžiant įvairius klausimus, atidžiai peržiūrėti nereglamentuojančius teisės aktus ir įvertinti sprendimą ar veiksmą, kurie užtikrintų ir nepažeistų vaiko interesų.

Globa (rūpyba) būna dviejų rūšių: laikina arba nuolatinė. Laikinosios vaiko globos (rūpybos) bendras bruožas yra, kad globa (rūpyba) teikiama iki kol priežastys išnyks, dėl kurių ji yra teikiama, arba atsiras pagrindas teikti nuolatinę vaiko globą (rūpybą). Kai vaikas yra paimamas iš šeimos iki jam yra nustatyta laikinoji globa (rūpyba), vaikui organizuojamas laikinas apgyvendinamas šeimoje, šeimynoje, globos centre ar globos institucijoje. Vaiko globos (rūpybos) formos reglamentuojamos Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (2000). **Globa (rūpyba) šeimoje, globa (rūpyba) šeimynoje, globa (rūpyba) globos centre, globa (rūpyba) vaikų globos institucijoje.**

Remiantis Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos veiklos ataskaita (2005), Lietuvos Respublikoje galiojantys teisės aktai suteikia galimybes užtikrinti vaiko teises bei apsaugą. Tačiau pastebėta, kad gaunami nusiskundimai atskleidžia veikiančios sistemos trūkumus. Atsižvelgiant į diskusijas, kurios buvo išsakomos dėl vaiko teisių apsaugos institucinės sistemos kokybės ir efektyvumo nuspręsta 2017 m. keisti vaiko teisių apsaugos institucinę sistemą, perduodant vykdomosios valdžios kompetencijai (Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai). Tuo metu savivaldybės atsakingos už vaiko teisių apsaugos funkcijų įgyvendinimą (Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos veiklos ataskaita 2017). Atsižvelgiant į šalies problemas, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija sukūrė „Perėjimą nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams veiksmų planą“, kurio tikslas 2014-2020 m. laikotarpiu pereiti iš institucinės socialinės globos prie paslaugų neįgaliesiems suaugusiems asmenims ir vaikams bei jaunimui, kurie turi proto ir (ar) psichikos negalią, taip pat vaikams likusiems be tėvų globos, įskaitant ir kūdikius, šeimos bendruomenėje ir pagalbos šeimai, globėjams (rūpintojams) sistemos kūrimą. Šiame plane yra keliami tokie tikslai:

- „Siekti ir užtikrinti kiekvienam vaikui (ir neįgaliam vaikui) darnią aplinką bei sąlygas augti savo šeimoje, o vaikams, kurie yra likę be tėvų globos augti globėjų, įtėvių šeimoje ar šeimynoje ir gauti pagalbos iš bendruomenės;
- Siekti neįgaliesiems suaugusiems asmenims, jų šeimoms (globėjams, rūpintojams) suteikti individualias ir jų poreikius atitinkančias bendruomenines paslaugas;
- Formuoti teigiamą visuomenės požiūrį į sistemos pertvarką, skatinant visuomenės vertybinius nuostatų kaitą ir užtikrinti vykdomų procesų viešumą.“

Darbo autorius daro prielaidą, kad numatyti pokyčiai vaiko globos (rūpybos) procese, t.y. vaikų globos namų pertvarka, yra didelis iššūkis šiame procese dalyvaujantiems specialistams.

Apibendrinant galima teigti, kad vaiko globos (rūpybos) procesas gali būti tiek laikinas, tiek nuolatinis. Tai priklauso nuo to, dėl kokių priežasčių vaikas buvo atskirtas nuo biologinės šeimos. Organizuojant vaiko globą (rūpybą) pirmiausia reikia atsižvelgti į vaiko poreikius, siekti visokeriopos naudos vaiko socializacijai ir gerovei. Specialistai, dirbantys vaiko globos (rūpybos) procese, sprendimus turi priimti atsakingai, vadovautis ne tik griežta įstatymine baze, bet ir žmogiškaisiais faktoriais. Organizavimas ir rengimas tapti vaiko globėju (rūpintoju) yra atsakinga sistemos dalis, kadangi nuo asmens tinkamumo bei pasiruošimo būti globėju priklauso vaiko gyvenimo sąlygos, saugumas ir asmenybės tobulėjimas. Darbo autoriaus nuomone, būsimų globėjų vizija yra ne visada tinkama, todėl vykstant atrankai tapti globėju, reikia kuo išsamiau išsiaiškinti asmenų motyvaciją ir jeigu būsimų globėjų motyvacija yra nukreipta ne į vaiką, o asmeninius poreikius – tokius asmenys atmesti iš atrankos.

2. PAGALBOS KOORDINAVIMO APIBRĖŽTIS, REIKŠMĖ IR JOS TEIKIMAS SOCIALINIO DARBO ASPEKTU

Siekiant nuoseklios pagalbos globėjams bei globojamiems vaikams teikimo, pagalbą šio proceso koordinavimą turėtų užtikrinti globos koordinatorius. Šiame skyriuje apžvelgta koordinavimo samprata, pagalbos koordinavimo principai bei globos koordinatoriaus darbas komandoje ir bendradarbiavimas su kitais specialistais organizuojant pagalbą globėjams, tėvams ir jų globojamiems, rūpinamiems vaikams.

2.1. Koordinavimo samprata, principai ir pagrindiniai elementai.

„**Koordinavimas** – veiksmų ir veiklos priemonių derinimas ir koregavimas” (Visuotinė lietuvių enciklopedija, 2021). Pasak Kapinos (2021) „koordinatorius kaip apjungiančios grandies narys, kuris turi galią ir yra atsakingas paslaugų sukoordinavimą ir kokybę.”

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro Įsakymo „Dėl koordinuotai teikiamų švietimo pagalbos, socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2017) koordinuotos pagalbos tikslu „siekiama kurti saugią aplinką, kuri užtikrina gyvenimo, asmeninių bei socialinių ryšių kokybę vaikui, siekiant sudaryti palankias sąlygas vaiko gerovės užtikrinimui“. Pasak Ross (2021) „koordinatorius vaidina esminį vaidmenį kad padėtų vaikams ir šeimoms spręsti sisteminės švietimo problemas.” Koordinatoriui svarbu sukurti ir užtikrinti tinkamus bendravimo su šeimomis metodus, atlikti savo vaidmenį.

Svarbu atsižvelgti į Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymą „Dėl globos centro veiklos ir vaiko būdinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimą” (2018), kurio tikslas „užtikrinti visą reikiamą psichosocialinę pagalbą globėjams, tėvams bei jų globojamiems, rūpinamiems vaikams.“

Pasak Lloyd (2020) pagalbos koordinavimo procesas yra:

- „Kuriamas nuosavybės ir atsakomybės jausmas;
- Suteikiamos žinios, susijusios su komandos formavimu;
- komandos svarba;
- derinti susitikimus, rašyti ataskaitas, bendrauti;
- asmeninės etikos jausmas ir asmeninių vertybių aiškumas;
- konfliktų sprendimo įgūdžiai ir problemų sprendimas platesniu lygmeniu;
- lyderystės teorijomis ir praktika.”

Long (2022) apibūdina koordinatorius kaip „ribų veržliarakčius“. Nors kiekvienas koordinatorius gali plėtoti savo tinklą, jų vaidmuo yra formalūs ryšiai, tarp bendradarbiaujančių institucijų.

Galperina (2021) išskyrė pagalbos koordinavimo principus:

- „bendros skirtingų žmonių, institucijų pastangos dirbti kartu, pasiekti tam tikrą tikslą ar efektą;
- numatomos tikslinės priemonės konkretaus proceso dalyviams;
- organizuoti efektyvų įvairių praktikų ar žmonių bendradarbiavimą;
- priemonės atskiriems dalykams sutvarkyti taip, kad jie veiktų kartu;
- koordinuoti veiksmus;
- judesių, veiksmų koordinavimas;
- derinimas, susitaikymas, santykių fiksavimas, kontaktas tarp veiksmų.”

Apibendrinant galima teigti, kad pagalbos koordinavimą galima suvokti kaip pagalbos specialistų ir paslaugų gavėjų santykius, kurių metu yra siekiama padėti globėjams, tėviams ar jų globojamiems ar įvaikintiems vaikams. Koordinatorius suvokiamas kaip pagalbos tinklą apjungiantis asmuo, atsakingas už tinklo sklandų veikimą ir pagalbos koordinavimą.

Pagalbos koordinavimui būdinga: skirtingų specialistų pastangos dirbti kartu, siekiant bendro tikslo; numatomos tikslingos pagalbos priemonės; praktinis bendradarbiavimas; koordinuoti specialistų veiksmus. Teikiant pagalbą galima išskirti šiuos pagrindinius koordinavimo principus: Kuriamas nuosavybės ir atsakomybės jausmas; Suteikiamos žinios, susijusios su komandos formavimu; komandos svarba; derinti susitikimus, rašyti ataskaitas, bendrauti; asmeninės etikos jausmas ir asmeninių vertybių aiškumas; konfliktų sprendimo įgūdžiai ir problemų sprendimas platesniu lygmeniu; lyderystės teorijomis ir praktika.

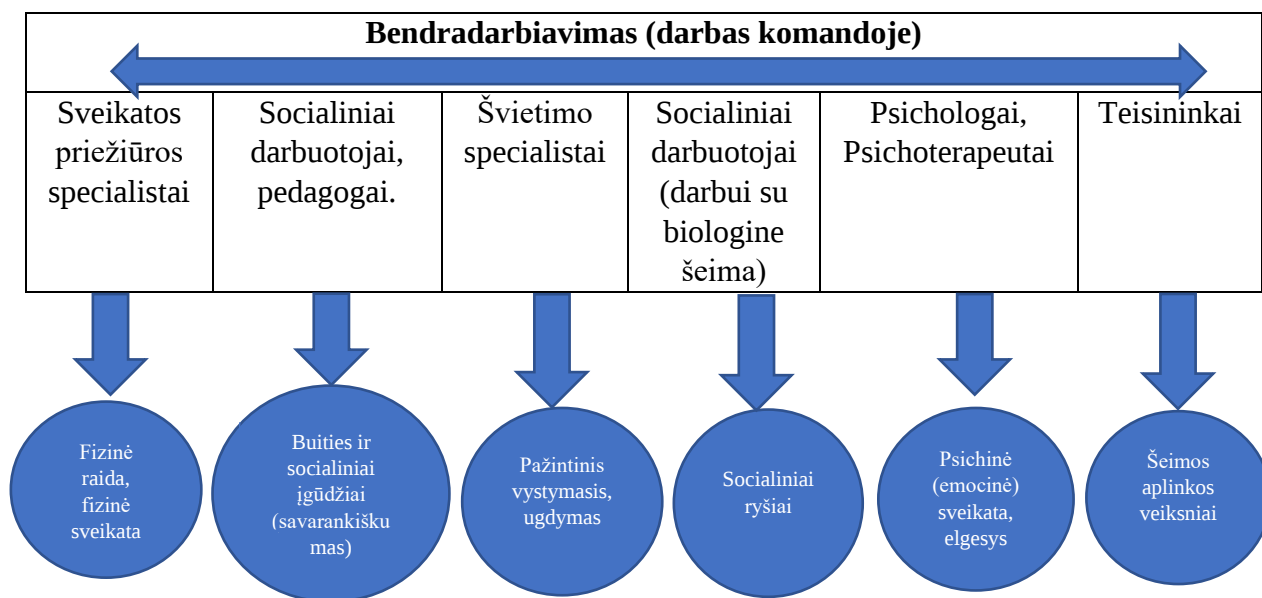
2.2. Globos koordinatoriaus darbas komandoje ir bendradarbiavimas su kitais specialistais organizuojant pagalbą globėjams, tėviams ir jų globojamiems, rūpinamiems vaikams

LR Globos centro veiklos ir vaiko būdinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės tvarkos apraše (2018) kuris reglamentuoja globos centro veiklą nėra išskiriami prioritetai, kurių turėtų būtų laikomasi komandose teikiant ir organizuojant pagalbą globėjams, tėviams ir jų globojamiems, prižiūrimiems vaikams. Socialinis darbuotojas pagal savo specifiką teikdamas pagalbą savo klientų grupei taiko bei derina individualų ir grupinį socialinio darbo metodus, todėl ypač svarbu žinoti kaip suburti žmones į grupes ir kaip ji tampa komanda

(Vaicekauskiene, 2015, p. 118). Anot Vaicekauskienės (2015, p. 121) „komanda yra žmonių grupė kuri susideda iš įvairių asmenybių, su įvairiomis jų asmeninėmis savybėmis, kurias sujungiamos vieningam išsikeltam tikslui siekti.“ Svarbu paminėti, kad globos centro tikslas užtikrinti pagalbą ir jos teikimą globėjų šeimoms ir globojamiems vaikams. Globos koordinatorius organizuodamas ir teikdamas pagalbą visų pirma intensyviai bendradarbiauja su globos centro komanda, taip pat pagalbos ratas plečiasi į pagalbos teikimą įtraukiant švietimo, sveikatos, vaiko globos sistemoje esančiose paslaugų srities specialistus (Kiaunytė ir Lygnugarienė, 2019, p. 78). Laikinoje globoje svarbu paminėti globos koordinatoriaus bendradarbiavimą su atvejo vadybininku, kuris organizuoja pagalbą biologinei globojamo vaiko šeimai. Vienas iš pagrindinių laikinosios globos, bei pagalbos specialistų tikslų, teikiant psichosocialines paslaugas stiprinti riziką patiriančią šeimą kad globojamas vaikas galėtų grįžti į biologinę savo šeimą (Dirgėlienė, 2021, p. 69). Vaikui nustačius laikinąją globą (rūpybą) globėjų šeimoje, taip pat svarbu socialinis darbas su vaiko biologine šeima, siekiant užtikrinti globojamo vaiko ir jo biologinių tėvų tarpusavio susitikimus, stiprinant šeimos socialinius įgūdžius, padėti įveikti išskylusius sunkumus, kad vaikas galėtų grįžti į biologinę šeimą (Rimkus, 2016, p. 128).

Vadovaujantis Globos centro veiklos aprašu, Globos centro specialistų komandą sudaro: **„atestuoti darbuotojai, socialiniai darbuotojai, socialiniai pedagogai, psichologai, teisininkai, psichoterapeutai ir kiti specialistai“** (LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018). Globos koordinatorius koordinuodamas pagalbą globėjų šeimoms neišvengiamai bendradarbiauja su kitais globos centro specialistais, kartu su komanda analizuoja bendrus atvejus, globėjų šeimose iškylančius sunkumus (Genienė ir Nedveckė, 2021, p. 78). Tiesiogiai bendraujant su globėjų šeima ir globojamais vaikais yra individualiai įvertinami jų poreikiai ir esant sunkumams šeimoje sudaromas individualus pagalbos planas. Individualų poreikių vertinimą atlieką globos koordinatorius, glaudžiai bendradarbiaudamas su globos centro ir esant poreikiui kitais specialistais (Dozier ir kt, 2002, p. 552). Susitikimų dažnumą tarp pagalbos specialistų sprendžia pati komanda, tačiau susitikimus inicijuoja globos koordinatorius. Esant poreikiui į pagalbos specialistų susitikimus sprendžiant iškilusias globėjų šeimos ar globotinio problemas yra įtraukiami ir patys globėjai, globojami vaikai, kiti šeimos nariai. Susitikimų metu specialistai diskutuoja ir priima sprendimus analizuodami globėjų šeimos ar globotinių pokyčius, užtikrina pagalbos tęstinumą ir numato naujas pagalbos priemones (Barnett, 2018, p. 496). Ypač svarbus psichologo vaidmuo prisidedant prie globotinių poreikių įvertinimo ir kuriant palankią emocinę atmosferą globėjų šeimoje (Rimkus, 2016, p. 127). Per 30 kalendorinių dienų nuo globojamo vaiko apgyvendinimo šeimoje įvertinamas pagalbos poreikis sudaromas individualus pagalbos planas (Eberwein, 1993, p. 1). Tiesioginis globos koordinatoriaus bendravimas su globėjais ir

globojamu vaiku, bei situacijos aptarimas su kitais globos centro specialistais yra pagrindinis raktas į pagalbą teikimą, analizuojant įvairius procesus (Simmel ir kt, 2021, p. 263). Atliekant individualių poreikių vertinimą yra išskiriamos poreikių vertinimo sritys (LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018):

1 pav. Individualių poreikių vertinimo sritys (LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018).

„Globos koordinatoriaus darbas komandoje prasideda nuo informacijos apie globėjų šeimą ir jo globojamus vaikus sisteminimo, bylos formavimo ir gautos informacijos aptarimo grupėje“ (Perez Jolles, 2017, p. 652). Vienas iš pagrindinių vertybių dirbant komandoje yra dalijimasis žiniomis, atvejų aptarimas (Kim, 2022, p. 8). Globos koordinatorius bendraudamas tiesiogiai su globėjų šeima ir globojamu vaiku surenka duomenis apie šeimą, aptaria išskylančius sunkumus, įvertina šeimos silpnybes ir stipriąsias puses, užtikrinant visapusišką globojamo vaiko poreikių tenkinimą (Brown, 2019, p. 386). Globos koordinatorius kartu su šeima sudarinėja Individualų pagalbos planą globėjų šeimai ir globotiniui, esant poreikiui į pagalbos plano sudarymą yra įtraukiami kiti reikalingi pagalbos specialistai. Jei globėjų šeima nėra linkusi bendradarbiauti su globos koordinatoriumi į pagalbos organizavimą yra įtraukiama daugiau pagalbos specialistų, kurie dirba su šeima ar pavieniais jos nariais. Viena iš pagrindinių darbo komandoje problemų yra trūkumas specialistų tarpusavio bendravimo, bei bendradarbiavimo, kas apsunkina pagalbos teikimo procesą. Sudarius pagalbos planą, globos koordinatorius tampa tarpininku tarp pagalbos specialistų ir globėjų šeimos, nuolat stebintis ir analizuojantis šeimos poreikius, bei pagalbos veiksmingumą, bei tinkamumą (Brown, 2019, p. 26). Vienas iš svarbiausių vaidmenų komandoje teikiant pagalbą globėjams ir globojamiems vaikams atitenka psichologams ir psichoterapeutams.

Jie turi pakankamai žinių ir galimybę tyrinėjant globėjų šeimą ir globojamus vaikus padėti įveikti išskylančius sunkumus ir atsiradusias traumas. „Psichologai ir psichoterapeutai praplečia ir padeda išryškinti silpnąsias ir stipriąsias globėjų ir globotinių problemas, bendradarbiaujant su globos koordinatoriumi, sudaro galimybę kryptingai numatyti pagalbos priemones, bei metodus“ (Frederico, 2017, p. 1070). Siekiant skatinti vaikų akademinius pasiekimus ir stabilumą reikalingas ugdymo įstaigų ir globos centro bendradarbiavimas (Villagrana, 2020, p. 99).

Apibendrinant galima teigti, kad organizuojant ir teikiant pagalbą globėjams, tėvams ir jų globojamiems, rūpinamiems vaikams globos koordinatorius yra atsakingas už komandos subūrimą kiekvienam individualiam atvejui. Svarbu suprasti, kad reikalinga numatyta specialistų pagalbą, sprendimus ir veiksmus derinti tarpusavyje, siekiant atliepti globojamų (rūpinamų) vaikų poreikius. Platus individualių globojamų (rūpinamų) poreikių spektras reikalauja globos centro ir kitų pagalbos specialistų bendradarbiavimo, nuolatinių žinių tobulinimo ir vieningo matymo. Globos koordinatorius globos (rūpybos) procese tampa asmeniu apjungiančiu visus reikalingus pagalbos specialistus, skatinantis bendradarbiauti ir nuolat ieškantis įvairių pagalbos būdų bei galimybių.

3. GLOBOS KOORDINATORIAUS VEIKLOS SRITYS IR PRINCIPAI, ORGANIZUOJANT PAGALBĄ GLOBĖJAMS, ĮTĖVIAMS IR JŲ GLOBOJAMIEMS, ĮVAIKINTIEMS VAIKAMS

Nuo 2018 m. Lietuvoje pradėti kurti globos centrai, teisiniu lygmeniu reglamentuota globos centrų veikla. Globos centruose naujai įdarbinti specialistai – globos koordinatoriai pradėjo pagalbos koordinavimą ir teikimą budinčiam globotojui, globėjui (rūpintojui), šeimynos dalyviams, įtėviams bei kartu gyvenantiems jų šeimos nariams (LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018).

Šiame skyriuje bus aptarta globos koordinatoriaus samprata jo veiklos sritys ir principai, organizuojant pagalbą globėjams, įtėviams ir jų globojamiems, įvaikintiems vaikams vadovaujantis globos koordinatoriaus pareigybinėmis nuostatomis.

3.1. Globos koordinatoriaus samprata, veiklos sritys

Pagal LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašą (2018) **globos koordinatorius apibrėžiamas** kaip „globos centro specialistas, turintis socialinio darbo ir (ar) socialinės pedagogikos, ir (ar) psichologijos, ir (ar) šeimos edukologijos ir vaiko teisių apsaugos išsilavinimą koordinuojantis ir (ar) teikiantis pagalbą budinčiam globotojui, globėjui (rūpintojui), šeimynos dalyviams, įtėviams bei kartu gyvenantiems jų šeimos nariams“. Globos koordinatorius apibrėžiamas kaip asmuo, kuris nuolat bendrauja su globėjais ir jų globojamais prižiūrimais vaikais, lanko juos namuose, susitinka numatytose vietose. „Nesant galimybei bendrauti gyvai, ryšys yra palaikomas vaizdo skambučiais, telefoniniais pokalbiais, trumposiomis žinutėmis, elektroniniu paštu“ (Bowers, 2021, p. 55).

Pagrindinis globos centre dirbančio **globos koordinatoriaus bei jo komandos tikslas**– „užtikrinti, kad paslaugų gavėjams būtų prieinama ir laiku suteikiama reikalinga teisinė, psichosocialinė, konsultacinė ir kita pagalba“ (LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018). Iš anksto suderinti ir pastovūs globos koordinatoriaus susitikimai su globėjų šeima suteikia globėjams saugumo jausmą, globotiniai tampa emociškai stabilesni. Globos koordinatoriai padeda globėjų šeimoms įvardinti globotinių būtiniausius poreikius, užtikrina stabilumą ir tvarką vaiko kasdienybėje, stiprina globojamų vaikų ir globėjų santykius. Globos koordinatorius padeda globėjams atsižvelgti ir užtikrinti globotiniams fizinius, emocinius ir socialinius poreikius (Helton, 2018, p. 253). Globos koordinatorius taip pat užtikrina, kad globėjai, įtėviai bei jų globojami, įvaikinti vaikai gautų jiems tuo metu reikalingą psichosocialinę pagalbą. Globos

koordinatoriaus bei specialistų darbas, teikiant pagalbą konkrečiam atvejui yra labai svarbus siekiant užtikrinti geriausius globojamo vaiko interesus. Globos koordinatorius plėtoja bendradarbiavimą su pagalbos specialistais siekiant užtikrinti, kad globotinių poreikiai būtų tenkinami nuosekliai ir sistemingai. Globėjas koordinuojant pagalbą laikomas pagalbos komandos nariu, kuris dalinasi informacija, palaiko vaiką ir jį prižiūri (Brown, 2014, p. 24). Globos koordinatorius vykdydamas veiklas ir funkcijas globos srityje, stengiasi kurti komunikacinę santykių su globėjais ir globojamais vaikais, kuris yra pagrįstas pasitikėjimu ir bendro tikslo „kokybiškos globos“ siekimu.

Darbo autorius nuomone, globos koordinatorius turi pasitikėti savimi ir skleisti tą pasitikėjimą kitiems globos procese dalyvaujantiems asmenims, taip parodant, kad dirbant kartu, galima išspręsti visus kylančius sunkumus.

Lietuvos Respublikos Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos apraše (2018), yra ***apibrėžiamos šios globos koordinatoriaus veiklos sritys:***

- „Informavimo ir konsultavimo paslaugos globėjams;
- Savitarpio pagalbos grupių organizavimas;
- Globėjo interesų atstovavimas vaiko laikinosios ir nuolatinės globos (rūpybos) peržiūrose;
- Socialinės, psichosocialinės, konsultacinės, teisinės ir kitos pagalbos globėjams ir globotiniams koordinavimas ar teikimas;
- Intensyvios pagalbos teikimas;
- Laikino atokvėpio paslaugų organizavimas;
- Vaiko priežiūros veiklos kokybės vertinimas budinčiam globotojui;
- Bendradarbiavimas su kitomis įstaigomis ir specialistais, biologiniais globojamų (prižiūrimų) vaikų tėvais, dėl geriausių vaiko interesų užtikrinimo.
- Informacijos reikalingos pagalbos poreikių įvertinimui ir pagalbos teikimui rinkimas ir sisteminimas;
- Veiklos viešinimas ir kt.“ (LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018).

Konsultavimas. Globos koordinatorius konsultuodamas globėjus turi įvertinti ir numatyti kokios pagalbos priemonės bus naudingos klientams. „Kiekvienas atvejis yra individualus ir tai kas gali tiktai vienam, nebūtinai bus pritaikoma kitam atvejui“ (Kenny, 2020, p. 1634). Tiesioginis bendravimas ir konsultavimas yra viena iš pagrindinių globos koordinatoriaus veiklos sričių. Globos koordinatoriaus ir globėjų ar globotinių diskusijų metu yra išskiriamos šeimos stiprybės

ir silpnybės globos procese. Diskusija yra efektyvi strategija atliekant globėjų ir globotinių poreikių vertinimą, skirta jų tobulėjimui ir kompetencijų lavinimui (Miles, 2022, p. 15).

Savitarpio pagalbos grupės. Globos koordinatoriai organizuoja globėjų, tėvių, globotinių savitarpio pagalbos grupes, kad globėjų šeimoms būtų suteikta galimybė keistis patirtimi, teikti savitarpio pagalbą ir sumažinti stresą dėl kylančių iššūkių. Savitarpio pagalbos grupių metu globėjai, tėviai gali pasidalinti idėjomis vieni su kitais apie tai, kaip elgtis įvairiose situacijose, prisitaikyti prie globojamų vaikų ir jų poreikių (Helton, 2018, p. 254).

Laikinosios ir Nuolatinės globos (rūpybos) peržiūros. Globos koordinatoriai atstovauja globėjus inicijuotuose atvejo nagrinėjimo posėdžiuose kurie yra organizuojamu pagal LR socialinės apsaugos bei darbo ministro 2018 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. A1-141 patvirtintą atvejo vadybos tvarkos aprašą. (Dirgėlienė, 2021, p. 54).

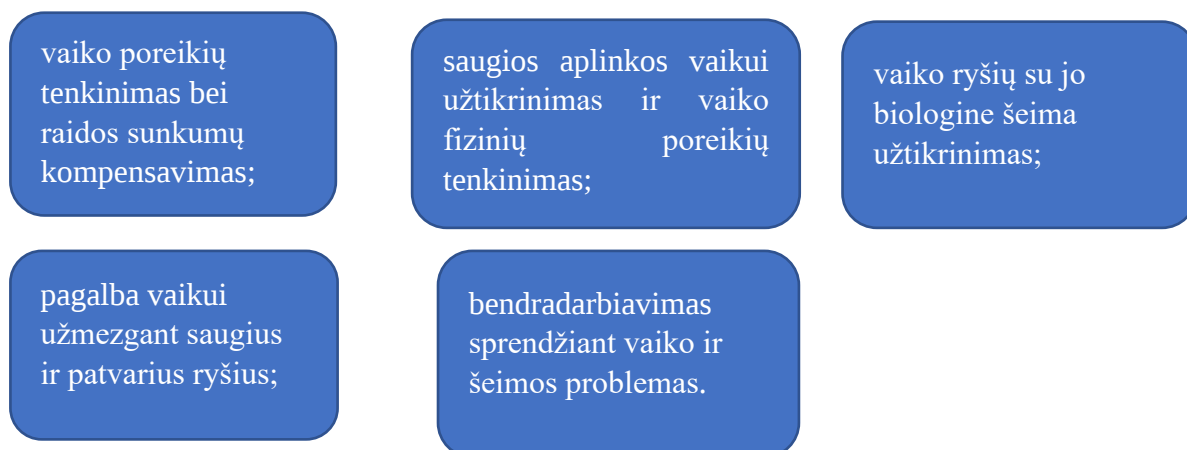
Pagalbos koordinavimas ir teikimas. Globos koordinatorius koordinuodamas ir teikdamas pagalbą globėjams atlieka patarėjo vaidmenį, formuoja naujus sąveikos modelius kurie lemia didesnę emocinį stabilumą ir geresnę vaiko elgesį. Globos koordinatorius padeda užtikrinti, gerus globėjų ir globotinių tarpusavio santykius, kuria saugumo jausmą, padeda kiekvienai šeimai tapti saugumo prieglobsčiu vaikams, kurie patyrė didelę nepriežiūrą, atstūmimą, baimę ir praradimą (George, 2018, p. 40).

Intensyvi pagalba. „Tai globos koordinatoriaus teikiamos ir (ar) organizuojamos socialinės paslaugos bei kita pagalba vaikui ir būdinčiam globotojui, globėjui (rūpintojui), šeimynos dalyviams, tėviams ir kartu gyvenantiems jų šeimos nariams kriziniais atvejais vaiko priežiūros, globos (rūpybos) ar vaiko auginimo metu” (LR Globos centro veiklos ir vaiko būdinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018).

Laikino atokvėpio paslaugos organizavimas. Globos koordinatoriai organizuoja laikino atokvėpio paslaugą globėjams. Atokvėpio priežiūros paslaugų teikimas padeda sumažinti globėjų patiriamą stresą, suteikia jiems galimybę pasirūpinti savimi. Trumpi atokvėpiai suteikia globėjams galimybę patenkinti savo asmeninius poreikius, todėl jie gali sutelkti dėmesį į vaikų poreikius jų globoje (Jedwab, 2020, p. 211).

Vaiko priežiūros veiklos kokybės vertinimas. Anot Stene (2020) labai svarbu, kad globos koordinatoriai patikrintų ir įvertintų globos kokybę globėjų šeimose. Globėjo veiklos kokybės vertinimas – „tai procesas, kurio metu globos koordinatorius ir globėjas bendradarbiauja, aptaria globėjo stipriąsias veiklos sritis, kylančius sunkumus ir galimybes tobulėti, kad globa būtų efektyvi bei atitiktų geriausius vaiko interesus“ (Stene, K. L., 2020, p. 116). Globėjo veiklos kokybės vertinimas atliekamas vadovaujantis Globėjų (rūpintojų), būdinčių globotojų, tėvių,

bendruomeninių vaikų globos namų darbuotojų mokymo ir konsultavimo programoje (toliau - GIMK) nustatytais penkiais gebėjimais:

2 pav. „GIMK penki gebėjimai“ (LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018).

Apibendrinant galima teigti, kad pagrindinė globos koordinatoriaus funkcija yra stebėti globos procesą ir nuolat kontaktuoti su globėjais, pagalbos specialistais kurie tiesiogiai dirba su konkrečiais globos atvejais. Būtina pabrėžti, kad globos koordinatorius turėtų organizuoti pagalbą, suburti specialistų komandą, o ne tiesiogiai pats bandyti išspręsti globėjų ar jų globotinių problemas. Pasitelkdamas poreikių vertinimo ir globos kokybės vertinimo instrumentus, kartu su globos centro komanda ir kitais pagalbos specialistais užtikrina reikalingas psichosocialines paslaugas ir sėkmingą globos procesą.

3.2. Globos koordinatoriaus darbo principai

Pagrindinis globos koordinatoriaus darbo principas: teikiant ir organizuojant pagalbą vadovautis atvejo vadybos metodu, Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo ir Atvejo vadybos tvarkos aprašo nustatyta tvarka. LR vaiko teisių apsaugos įstatymo 2021 metų redakcijoje nurodyta, kad atvejo vadybą sudaro:

- „pagalbos poreikių vertinimas;
- pagalbos plano sudarymas;
- pagalbos plano įgyvendinimas;
- šeimos stebėseną;
- pagalbos plano peržiūrų organizavimas“ (LR Vaiko teisių pagrindų apsaugos įstatymas, 1996).

Atvejo vadybos metodas skirtas dirbant su globėjų šeimomis įvertinti šeimos situaciją, sudaryti individualius pagalbos planus, atlikti stebėseną (Collins, C., 2022, p. 30). Atliekant šeimos stebėseną, reguliarus bendravimas su globėjų šeimomis, skatina glaudesnius ryšius su globos centro komanda (Lukaschek, K, 2022, p. 57). Atvejo valdymas (koordinavimas) yra neatsiejamas santykio su šeima kūrimo dalis. Bendras pagalbos specialistų ir šeimos požiūris į iškilusias problemas yra svarbi pagalbos teikimo sudedamoji dalis (Winokur, M., 2022, p. 53).

Anot Brown, J. (2016) „globos koordinatoriui kuriant santykį su globėjais svarbu laikytis šių principų:

- Ieškoti kompromisų;
- Abipusė pagarba;
- Įvertinimas;
- Globos koordinatoriaus lankstumas;
- Reagavimas;
- Pozityvus bendravimas;
- Vaidmenų aiškumas“ (Brown, 2016, p. 339).

Vienas iš svarbesnių globos koordinatoriaus darbo principų yra nuoseklus bendradarbiavimas su globėjais. Globėjų ir globos koordinatorių bendradarbiavimas kuria santykį, kuris turi tiesioginės įtakos ir stabilumo globėjų šeimai (Lotty, 2021, p. 46). Skatinamas bendradarbiavimas tarp pedagogų, globėjų šeimų, globos koordinatoriaus ir kitų pagalbos specialistų. Šių suinteresuotųjų šalių bendravimas ir apsikeitimas informacija yra būtinas bendradarbiavimui. Konkrečiai, šios grupės bendrauja tarpusavyje, ieško bendrų sprendimų, kaip geriausiai tenkinti globojamų vaikų poreikius. „Globos koordinatorius susistemina pagalbos specialistų, globėjų, globotinių nuomones, bei rekomendacijas, o tada sukuria planą, kad pasiektų iškeltą tikslą“ (Brown, 2019, p. 52).

Anot Gupta (2020) „svarbu, kad globos koordinatorius kurdamas santykį su globėjų šeima laikytųsi sąžiningumo ir reflektavimo principo“ (Gupta, 2020, p.171). Globos koordinatoriui yra svarbu identifikuoti, tyrinėti ir aptarti, kaip pasirinkti darbo metodai pagerina arba kenkia jų koordinuojamam atvejui. Globos koordinatoriai atlikdami globėjų šeimos stebėseną naudojami globos centro ir kitų specialistų parama. Šis paramos tinklas sumažina kasdienės praktikos įtampas (Morrison, 2016, p. 123). Globos koordinatoriai turi padėti globėjams ir globojamiems vaikams kurti santykius ir teigiamą paramos tinklą. Teikiant paslaugas globėjų šeimai yra svarbus planavimo principas, kuris padeda užtikrinti pastovumą ir globos kokybę (Verulava, 2021, p. 8). Organizuojant ir teikiant pagalbą globėjų šeimoms svarbus atidumo, pagarbos ir dėmesingumo principas. Nuosekliai įsigilinant į kiekvieną globos atvejį, svarbu atsižvelgti į globėjų ir globojamų vaikų poreikius, įgalinti juos veikti pagalbos procese. Bendradarbiavimas ir

įsitraukimas su globėjais ir globotiniais suteikia globos koordinatoriui daugiau erdvės partnerystei ir bendro tikslo siekimui (McGregor, 2021, p. 14).

Koordinuojant ir teikiant pagalbą globėjų šeimai, globos koordinatoriui yra svarbu laikytis aiškaus vaidmenų pasiskirstymo principo. Globos koordinatorius dažnai atlieka „vertėjo“ funkciją padeda globėjams ir aplinkiniams geriau suprasti vaikų elgesį. Paaiškinus, ką reiškia konkretus vaiko elgesys, svarbu motyvuoti globėjus, bei nukreipti specialistų pagalbai gauti (Palmieri, 2017, p. 36).

Apibendrinant galima teigti, kad pagrindiniai globos koordinatorius darbo principai yra situacijos įvertinimas, plano sudarymas, įgyvendinimas ir peržiūros, bei šeimos stebėseną. Siekiant užtikrinti geriausius vaiko interesus globos koordinatorius įgyvendina šiuos atvejo vadybos punktus, bendradarbiaudamas su kitais pagalbos specialistais, kurdamas santyki su globėjų šeima ir globojamais vaikais. Aiškus vaidmenų pasiskirstymas ir bendravimas tarp specialistų, globėjų ir globojamų vaikų suteikia galimybę užtikrinti globos kokybę.

Apibendrinant 3 skyrių, darbo autorius išskiria tai, kad globos koordinatoriaus veikla yra labai plati, apimanti tiek tiesioginį pagalbos teikimą, planavimą, stebėjimą ir įgyvendinimą. Globos koordinatoriaus veikloje bendradarbiavimas su kitais pagalbos specialistais yra neišvengiamas, siekiant užtikrinti geriausius vaiko interesus. Atliepiant globėjų ir globojamų vaikų poreikius svarbus lankstumas ir nepertraukiamas atvejo koordinavimas.

.

4. GLOBOS KOORDINATORIAUS VEIKLOS SPECIFIŠKUMAS, TEIKIANT PAGALBĄ GLOBĖJAMS, ĮTĖVIAMS IR JŲ GLOBOJAMIEMS IR/AR ĮVAIKINTIEMS VAIKAMS, REMIANTIS GLOBOS KOORDINATORIŲ PATIRTIMIS TYRIMAS

Šiame skyriuje aprašoma kokybinio tyrimo metodologija, pateikiami tyrimo rezultatai bei jų analizė. Kokybinis tyrimas atliktas, siekiant ištirti globos koordinatoriaus teikiamą pagalbą globėjams, įtėviams ir jų globojamiems, įvaikintiems vaikams, koordinuojant globos koordinavimo specialistui.

4.1 Tyrimo metodologija

Tyrimo tikslas – teoriškai ir empiriškai pagrįsti globos koordinatoriaus veiklos specifiškumą teikiant paslaugas globėjams, įtėviams ir jų globojamiems bei įvaikintiems vaikams įvedus globos koordinatoriaus pareigybę Lietuvoje.

Tyrimui reikalingiems duomenims surinkti darbo autorius naudojo **kokybinio tyrimo metodą** – pusiau struktūruotą interviu. Šis metodas buvo pasirinktas, norint įsigilinti į teikiamos pagalbos globėjams ir įtėviams organizavimo specifiškumą, pagalbą koordinuojant globos koordinavimo specialistui, analizuojant darbuotojų patirtis ir sunkumus teikiant ar organizuojant pagalbą globėjams, įtėviams ar jų įvaikintiems, globojamiems vaikams. Kokybiniame tyrime kiekvienas informantas, anot R. Tidikio (2003, p. 358), yra savita asmenybė, savaip savitai atspindinti tikrovę, suteikianti jai tam tikrą prasmę, turinti savo vaizduotę ir patirtį. Tyrimo tikslas yra išaiškinti šią giluminę prasmę išklausant informanto pasisakymus ir juos interpretuoti sociologinėmis sąvokomis. Anot K. Kardelio (2002, p. 98) „Interviu – tai abipusis sandėris tarp klausančiojo ir atsakančiojo”.

Darbo autorius mano, kad kokybinio tyrimo metodą tikslinga naudoti todėl, kad tai leidžia labiau įsigilinti į informantų patirtis, atskleisti kokias funkcijas globos koordinatoriai atlieka ir su kokiais sunkumais organizuojant ir teikiant pagalbą globėjams, įtėviams ir jų globojamiems ar įvaikintiems vaikams jie susiduria. Interviu metu užduodant papildomus klausimus yra galimybė išgauti konkrečius atsakymus.

Tyrimo imtis – Lietuvoje esančių globos centrų specialistai (globos koordinatoriai), koordinuojantis ir (ar) teikiantis pagalbą budinčiam globotojui, globėjui (rūpintojui), šeimynos dalyviams, įtėviams bei kartu gyvenantiems jų šeimos nariams. Nustatyti tiriamiesiems, kurie dalyvaus tyrime, panaudotas kriterinės atrankos tyrimo dalyvių atrankos būdas. Nustatyti kriterijai:

1) Globos centrų specialistai (globos koordinatoriai), turintys socialinio darbo ir (ar) socialinės pedagogikos, ir (ar) psichologijos, ir (ar) šeimos edukologijos ir vaiko teisių apsaugos

išsilavinimą, ir (ar) Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VVTAĮT) atestuotas asmuo (toliau – VVTAĮT atestuotas asmuo);

2) turintys ne mažesnę kaip 1 metų darbo patirtį darbe su globėjais, atliekant koordinatoriaus funkcijas.

Tyrime dalyvavo 10 globos koordinatorių iš skirtingų Lietuvos teritorijoje esančių apskričių. Imties dydis – 10 globos koordinatorių. Toks imties dydis pasirinktas todėl, jog apklausus paskutinįjį tyrimo dalyvį, pastebėta, kad informacija kartojasi su ankstesnių apklausų gautais duomenimis, panaudotas duomenų prisotinimo principas.

Duomenų rinkimo instrumentas – pusiau struktūruotas interviu. Pusiau struktūruotas interviu buvo pasirinktas todėl, nes atlikus tyrimą buvo siekiama sužinoti globos organizavimo pokyčius, teikiamą pagalbą globėjams, tėviams ir jų globojamiems, įvaikintiems vaikams, koordinuojant globos koordinavimo specialistui, remiantis darbuotojų praktine patirtimi ir įžvalgomis. Anot I. Gaižauskaitės ir N. Valavičienės (2016, p. 238), interviu yra tam tikras tyrėjo ir tyrimo dalyvio bendravimas, kurio metu yra užduodami klausimai ir pateikiami atsakymai. Visa tai yra kasdieninis gyvenimas ir jame vykstančiomis įvairiomis veiklomis ir socialinėmis sąveikomis. Šiuo konkrečiu atveju, globos koordinatoriai pasidalino savo darbine patirtimi, darbo ypatumais ir savo kaip specialistų įžvalgomis.

Siekiant surinkti empirinius tyrimo duomenis buvo naudojamas pusiau struktūruotas interviu (1 priedas). Pasirinktas pusiau struktūruotas interviu tipas, jog esant poreikiui, būtų galima tyrimo dalyviams užduoti papildomų klausimų, kurie suteiktų tyrimui gilumo. Klausimynas sudarytas iš 9 pagrindinių klausimų, skirtų globos koordinatoriams dirbantiems su globėjais ir tėviais, bei jų globojamais ir įvaikintais vaikais. Pagrįsti instrumento sudarymui, parengta instrumentarijaus struktūros pagrindimo lentelė (2 priedas). Klausimyną sudaro 4 klausimų blokai: Vaiko globos (rūpybos) samprata; Bendradarbiavimo vertinimas, organizuojant pagalbą globėjams, tėviams ir jų globojamiems ar įvaikintiems vaikams procesą; Pagalbos teikimo ir organizavimo vertinimas; Pagalbos teikimo ir organizavimo tobulinimas.

Tyrimo vykdymo laikas – 2022 m. sausio – vasario mėnesiai.

Tyrimo organizavimas – Buvo parengtas pusiau struktūruotas interviu klausimynas. Informantų (globos koordinatorių) sąrašas ir kontaktai skelbiami internetinėje svetainėje www.globoscentrai.lt. Su informantais susisiekti elektroniniu paštu ir telefonu. Su sutikusiais tyrime dalyvauti informantais suderintas nuotoliniu būdu vykdyto interviu laikas. Suderinus klausimus informantai apsiklausti nuotoliniu būdu, t.y, telefonu ar pasitelkiant vaizdo ir garso įrašymo priemones „ZOOM” platformoje.

Pasak V. Žydžiūnaitės (2011, p. 73), jei tyrimas yra orientuotas į tam tikrą instituciją arba tyrėjo ieškoma informacija yra specifinė, kuri gali identifikuoti instituciją ir jos personalą, institucijos vadovas turi duoti raštišką sutikimą, kitu atveju sutikimas nėra reikalingi. Socialiniai darbuotojai (globos koordinatoriai) buvo apklausiami iš skirtingų Lietuvos apskričių, o interviu klausimynas buvo suformuluotas taip, kad iš informantų atsakymų nebuvo galima identifikuoti konkrečių įstaigų ar darbuotojų, todėl sutikimai nebuvo reikalingi.

Duomenų analizės metodas – Tyrimo metu gauti duomenys apdoroti pasitelkiant kokybinę turinio (content) analizę. Anot Gaižauskaitės, N. Valavičienės (2016, p. 335) išskiriami šie interviu apdorojimo etapai:

- Gauti duomenys yra pateikiami tekstine išraiška, išskiriami svarbiausi dalykai.
- Interviu tekstas suskirstomas į kategorijas tam tikroje kodavimo sistemoje.
- Išskirtų kategorijų skirstymas į subkategorijas.
- Išskirtos kategorijos ir subkategorijos yra interpretuojamos ir pagrindžiamos.

Tyrimo duomenys gauti interviu metu buvo analizuojami remiantis kokybinės turinio analizės metodu, kuomet gauta informacija suskirstyta į kategorijas, o šios į subkategorijas, pagrįstas citatomis iš informantų atsakymų. Atliekant kokybinę turinio duomenų analizę, buvo išskirta 41 kategorija ir 91 subkategorija. Kiekvienam tyrimo dalyviui buvo suteikiami kodai. Kiekvienas interviu buvo įvardijamas raide „I“ (tai reiškia interviu) bei numeruojamas skaičiumi nuo 1 iki 10, pagal interviu atlikimo eiliškumą, kur 1 reiškia, jog interviu buvo atliktas pirmas, o 10 – kad paskutinis.

Tyrimo etika – Tyrimo metu buvo laikomasi pagrindinių etikos principų kuriuos išskiria V. Žydžiūnaitė ir S. Sabaliauskas (2017, p. 247):

- *Pagarbos asmens privatumui principas.* Vadovaujantis šiuo principu, kad informantai jaustųsi saugiai, buvo sudaryta galimybė susipažinti su interviu klausimais iš anksto, kurie buvo išsiųsti asmeniškai elektroniniu paštu. Tyrimo dalyviai buvo informuoti, kad gali patys spręsti, kiek ir kokios informacijos atskleis, atliekant interviu, taip pat, kad interviu metu pasijutę nepatogiai, gali neatsakyti į tam tikrus klausimus, arba nutraukti interviu. Informantų duomenys buvo fiksuojami ir tvarkomi laikantis konfidencialumo ir anonimiškumo principų (V. Žydžiūnaitė ir S. Sabaliauskas, 2017, p. 248).

- *Konfidencialumo ir anonimiškumo principas.* Informantai buvo įspėti, kad interviu pateikti klausimai suformuluoti taip, kad nebūtų galima identifikuoti tyrime dalyvavusių asmenų, tačiau tyrimo specifika atskleis apklaustųjų darbuotojų grupę. Interviu sudarytas taip, kad nebūtų pažeistas tyrimo dalyvių bei įstaigų kuriose dirba tyrime dalyvaujantys asmenys privatumas. Tyrimo dalyviams buvo suteikiami slapyvardžiai, jie buvo koduojami raide „I“ ir suteikiamas

eilės numeris (I –1, I – 2, I – 3. I – 4, I –5, I –6, I – 7, I – 8, I – 9 ir I – 10) taip užtikrinamas jų anonimiškumas (V. Židžiūnaitė ir S. Sabaliauskas, 2017, p. 248).

- *Geranoriškumo ir nusiteikimo nekenkti tiriamam asmeniui principas.* Šis principas pagrįstas interviu klausimais, kurie sudaryti pagarbiu kreipimusi į tyrimo dalyvį. Visi tyrimo dalyviai turėjo galimybę laisvai apsispręsti dėl dalyvavimo tyrime, susipažinti su pirmine informacija, kuri reikalinga tyrimo tęstinumui. Visi tyrimo dalyviai geranoriškai sutiko dalyvauti tyrime, buvo informuoti, kad turi teisę atsisakyti ir nesutikti. (V. Židžiūnaitė ir S. Sabaliauskas, 2017, p. 249).

- *Teisingumo principas* pagrįstas tuo, jog tiriamiesiems buvo pristatyta, kokiais kriterijais remiantis jie buvo atrinkti dalyvauti apklausoje. Tyrėjas išlieka atsakingas, kad tyrimo eiga vyktų etiškai, o gauti rezultatai būtų pateikti nepažeidžiant nei vieno informanto orumo, neiškraipant gautų duomenų ((V. Židžiūnaitė ir S. Sabaliauskas, 2017. p. 249). Tyrimo dalyviai buvo informuoti apie tai, jog tyrimas atliekamas rašant magistrinį darbą tema „Globos koordinatoriaus veikla“. Taip pat, tyrimo dalyviams buvo pranešta, kad tyrimo rezultatai bus panaudoti magistranto baigiamojo darbo tyrimo daliai, kur bus pateikti kartu su kitų tyrime dalyvavusių asmenų atsakymais. Tyrimo dalyviai buvo informuoti, kad tyrimo rezultatai bus pristatyti 2022 m. gegužės mėnesį baigiamųjų darbų gynimo metu. Tyrime dalyvavę asmenys buvo įspėti, kad jiems pageidaujant, jie turės galimybę susipažinti su atlikto tyrimo rezultatais.

Tyrimo ribotumas – Tyrimas, siekiant išanalizuoti, globos koordinatoriaus veiklos specifiškumą teikiant pagalbą globėjams, tėvams ir jų globojamiems, įvaikintiems vaikams, koordinuojant globos koordinavimo specialistui atliktas remiantis socialinių darbuotojų (globos koordinatorių) patirtimis, darbo praktika, todėl tyrimo rezultatus tiesiogiai gali įtakoti specialistų turima darbinė patirtis ir sukurti darbiniai santykiai su kitais pagalbos specialistais. Taip pat tyrimo rezultatams įtakos gali turėti darbo autoriaus patirties stoka imant interviu. Tyrimo išvados remiasi subjektyvia globos koordinatorių patirtimi, todėl negali būti taikomi visiems Lietuvoje dirbantiems globos koordinatoriams.

4.2 Tyrimo rezultatai ir jų analizė

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip organizuojamos ir teikiamos globos koordinatoriaus paslaugos globėjams, tėvams ir jų globojamiems ar įvaikintiems vaikams, su kokiais sunkumais susiduria globos koordinatoriai pagalbos organizavimo ir teikimo procese. Taip pat, tyrimo metu buvo siekiama atskleisti, koks globos koordinatoriaus vaidmuo bendradarbiavimo procese organizuojant ir teikiant paslaugas globėjų, tėvių šeimoms, bei kaip vyksta bendradarbiavimo tarp skirtingų specialistų, procesas: kokie specialistai, kokiomis priemonėmis bendradarbiauja tarpusavyje; kaip bendradarbiavimą tarp specialistų vertina globos koordinatoriai dirbantys su globėjų ir tėvių šeimomis. Tai leido atskleisti globos koordinatoriaus veiklos specifiškumą, bei kaip globos koordinatoriaus veikla paveikė globėjams, tėvams ir jų globojamiems ir įvaikintiems vaikams organizuojamų, teikiamų paslaugų procesą Lietuvoje ir numatyti kokiomis priemonėmis būtų galima pagerinti globos koordinatorių teikiamų paslaugų kokybę.

4.2.1 Globos koordinatoriaus vaidmuo organizuojant pagalbą globėjams, tėvams ir jų globojamiems (rūpinamiems) ar įvaikintiems vaikams, globos procese.

Pirmoje tyrimo dalyje siekiama atskleisti su kokiomis vaiko globos (rūpybos) formomis savo darbe susiduria globos koordinatorius, bei koks yra globos koordinatoriaus vaidmuo. Išanalizavus įvairius mokslinius šaltinius, teorinėje dalyje išskiriamos šios globos formos: globa (rūpyba) šeimoje, šeimynoje, globos centre ir institucijoje (LR Civilinis kodeksas, 2000). Išanalizavus tyrimo dalyvių atsakymus išskirta 1 kategorija: globos koordinatoriaus koordinuojami atvejai bei 5 subkategorijos (žr. 1 lentelė).

1 lentelė. Vaiko globos (rūpybos) formos.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Globos koordinatoriaus koordinuojami atvejai	Globa (rūpyba) šeimoje	„Tiesiogiai koordinuoju pagalbą globotiniams kuriems globa nustatyta šeimoje <...>” (I – 2). „Aš asmeniškai šiuo metu susiduriu tik su globa (rūpyba) šeimoje.” (I – 3). „Savo darbe susiduriu su įvairiomis globos formomis: šeimoje<...>” (I – 8). „Praktiškai organizuoju ir teikiu pagalbą kai globa nustatyta šeimoje <...>” (I – 9). „Dirbu su globa kuri yra nustatyta šeimoje <...>” (I – 10).
	Globa (rūpyba) šeimynoje	„Tiesiogiai koordinuoju pagalbą globotiniams kuriems globa nustatyta <...> šeimynoje.” (I – 2). „<...>šeimynoje <...>” (I – 8)

		„<...> teikiu pagalbą kai globa nustatyta <...> šeimynoje <...>” (I – 9). „<...> su globa kuri yra nustatyta <...> šeimynoje <...>” (I – 10).
	Globa (rūpyba) globos centre	„Savo darbe susiduriu su globos forma globos centre.” (I – 4). „<...> globos centre.” (I – 8). „<...> globos centre.” (I – 9). „<...> nustatyta <...> globos centre.” (I – 10).
	Globa (rūpyba) institucijoje	Globos koordinatoriaus darbe susiduriu su visomis globos (rūpybos) formomis: <...>institucijoje, tačiau tiesiogiai nedirbu su institucine globos forma.” (I – 1). „Dažniausiai atliekama globėjų paieška institucijoje globojamiems vaikams, tačiau neteikiame, neorganizuojame pagalbos tiesiogiai.” (I – 8). „Institucinėje globoje augantiems vaikams atlieku tik globėjų paiešką <...>” (I – 9).
	Visos išvardintos globos (rūpybos formos)	„Globos koordinatoriaus darbe susiduriu su visomis globos (rūpybos) formomis<...> ” (I – 1). „Susiduriu su visomis globos formomis.” (I – 5). „Susiduriu su visomis.” (I – 6). „Susiduriu su visomis: globos centre, šeimoje, šeimynoje, institucijoje.”(I – 7). „Savo darbe susiduriu su visomis vaiko globos formomis.” (I – 9).

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad globos koordinatoriai savo darbe susiduria su visomis globos formomis: globa (rūpyba) šeimoje, šeimynoje, globos centre, institucijoje, tačiau svarbu pažymėti, kad globos koordinatorius nėra priskiriamas koordinuoti pagalbą vaikui, kai globa (rūpyba) yra nustatyta institucijoje: „Globos koordinatorius nėra priskiriamas koordinuoti pagalbą globos institucijoje augantiems vaikams<...>”(I – 1). Globos koordinatoriai Vaikų globos namuose ar bendruomeniniuose vaikų globos namuose gyvenantiems vaikams atlieka globėjų ar įtėvių paiešką, tačiau pagalbos proceso nekoordinuoja: „*Kartais tenka atlikti tik globėjų ar įtėvių paiešką šiems vaikams.*” (I – 2). Taip pat tyrimo rezultatai atskleidė, kad globos koordinatoriai savo darbe nors ir susiduria su įvairiomis globos (rūpybos) formomis, tačiau yra atvejų, kai globos koordinatorius specifiškai dirba tik su viena ar keletą globos formų: „*Savo darbe susiduriu su globos forma globos centre.<...> „Koordinuoju pagalbą tik budintiems globotojams ir jų globojamiems vaikams*”. (I – 4). Taip priklauso nuo administracinių sprendimų, darbo krūvių paskirstymo, kadangi globos koordinatorius koordinuoti pagalbą globėjams ir kartu gyvenantiems

šeimos nariams yra priskiriamas globos centro vadovo (LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018).

Tyrimo metu buvo siekiama sužinoti, pagrindinius paslaugų organizavimo skirtumus pagal globos formas (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Globos koordinatoriaus paslaugų organizavimo skirtumai pagal globos formas.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Vaiko adaptacijos globėjų šeimoje laikotarpiu	Pagalbos intensyvumas	„<...>organizuojant pagalbą budinčio globotojo šeimoje augančiam vaikui yra šiek tiek intensyvesnė, nei tai būtų paprastoje globėjų šeimoje.” (I – 4). „<...>išskirčiau pagalbos intensyvumą kai globa nustatyta globos centre <...>” (I – 5). „<...>vaikui gyvenančiam pas budintį globotoją paslaugos yra organizuojamas daug intensyviau <...>” (I – 8). „<...> kalbant apie pagalbos intensyvumą ir apibrėžtumą globos centre globojam vaikui ir budinčiam globotojui pagalbą yra teikiama intensyviau, kadangi tai yra laikinas globėjas, kuris bet kuriuo paros metu priima vaikus į savo šeimą <...>”(I – 9). „<...> dėl pagalbos intensyvumo BG yra suteikiama ir fizinė pagalba, tai yra GK atstovauja BG banke atidarinėjant sąskaitą vaiko vardu, gali lydėti į švietimo ir kitas įstaigas jei yra poreikis su įstaigos vadovo įgaliojimu.” (I – 10).
Teisinis reglamentavimas	Atstovavimo skirtumai	„Jei globa nustatoma šeimoje, šeimynoje, be globėjo įgaliojimo to globos koordinatorius tiesiogiai atlikti negali.” (I – 1). „Teikiant pagalbą šeimynoje globojamiems vaikams iš dalies pagalbos procesas yra paprastesnis, kadangi vienas žmogus t.y. šeimynos steigėjas atstovauja grupei vaikų.” (I – 9). „Pagrindiniai skirtumai, kad atstovavimas BG skiriasi nuo kitų globos formų atstovavimo.” (I – 10).
	Globėjo veiklos ir kokybės vertinimas	„<...> globėjo veiklos ir kokybės vertinimas atliekamas tik budinčiam globotojui.” (I – 1). „<...> t.y. pvz.: budintiems globotojams atliekamas budinčio globotojo veiklos ir globos kokybės vertinimas.” (I – 3).

		<...> globos kokybės vertinimas atliekamas tik budinčiam globotojui.” (I – 9).
Vertinama individualiai, neatsižvelgiant į globos formą.	Skirtumų neišskiria	„Šeimose, šeimynose, globos centre iš esmės organizuojama pagalba nesiskiria.” (I –1). „Organizuojant ar teikiant pagalbą šeimoje ar šeimynoje globojamiems vaikams ir globėjams skirtumo nėra.” (I – 2). „<...>kalbant apie pagalbą globojamiems vaikams, tai nėra skirtumo.” (I –3). „Pagalbos organizavimo procesas visoms globos (rūpybos) formoms išlieka tas pats” (I – 6). „Pagalbos organizavimas iš principo nesiskiria bet kuriai globos formai” (I –7). „Bet koku atveju visoms globos formoms pagalba yra organizuojama įvertinus globojamų vaikų globėjų šeimos poreikius.” (I – 8).

Atlikus interviu paaiškėjo, kad net 6 iš 10 dalyvių skirtumų organizuojant pagalbą globėjams, tėviams ir jų globojamiems ar įvaikintiems vaikams pagal atitinkamą globos (rūpybos) formą, neišskyrė: „Kiekvienos šeimos pagalbos poreikiai skiriasi, tačiau paslaugos yra tos pačios, algoritmai tie patys.” (I –1). Trys tyrimo dalyviai prie skirtumų nurodė, kad dirbant su budinčiais globotojais yra atliekamas budinčio globotojo veiklos ir globos kokybės vertinimas: <...>nuo 2021 m. birželio 12 d. atnaujinus LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašą, globėjo veiklos ir kokybės vertinimas atliekamas tik budinčiam globotojui.” (I – 1). Kitoms globos formoms šis vertinimas nėra taikomas (LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas, 2018). Taip pat tyrimo dalyviai pažymėjo, kad kai globa yra nustatyta globos centre, tiesioginis globos koordinatoriaus globėjo ar vaiko atstovavimas yra paprasčiau įgyvendinamas: „<...>vaikas apgyvendinamas pas budintį globotoją, globos centras išlieka įstatyminiu vaiko atstovu, todėl esant poreikiui, globos koordinatorius atstovauja budintį globotoją ar globotinį. Pvz.: su įstaigos vadovo įgaliojimu, atidaro banko sąskaitą vaiko vardu, pateikia prašymus išmokoms gauti ir kt.” Dirbant su kitomis globos formomis atstovauti globėją ar globotinį reikalinga notarinė forma.

Globos koordinatoriai, dirbantys su globėjų, tėvių šeimomis yra artimiausi šeimai specialistai, nuolat palaikantys ryšį ir kuriantys santykį. Tačiau siekdami atliepti visus globėjų, tėvių ir jų globojamų ar įvaikintų vaikų poreikius reikalingai pagalbai, globos koordinatoriai privalo ieškoti ir kitų pagalbos teikėjų, išmanančių savo sritį, tokiu būdu užtikrinant šeimai reikalingas paslaugas ir pagalbą. Dėl šios priežasties, bendradarbiavimo su kitomis įstaigomis

iniciatoriais, dažniausiai tampa, būtent, globos koordinatoriai. Tyrimo rezultatai atskleidė, koks yra globos koordinatorių vaidmuo, bendradarbiavimo su kitose įstaigose dirbančiais specialistais procese (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Globos koordinatoriaus vaidmuo, bendradarbiavimo procese.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Bendradarbiavimo proceso iniciatorius	Komandos telkėjas	„<...>globos koordinatorius buria komandą, pagal kiekvieno vaiko individualius poreikius<...>” (I – 1). „Aš kaip globos koordinatorius inicijuojau specialistų susitikimus<...>”(I – 2). „Globos koordinatorius organizuoja kitų specialistų pagalbą<...>” (I – 5). „Specialistu sutelkimo komandiniam darbui, sklandžiam specialistu bendradarbiavimui <...>” (I – 6). „Mano vaidmuo bendradarbiaujant su kitų įstaigų pagalbos specialistais yra sutelkti specialistus reikalingos globėjų šeimos poreikiams tenkinti.” (I – 8). <...> komandos telkėjas <...>” (I – 10).
	Vedantysis asmuo organizuojantis pagalbą	„Globos koordinatorius yra vedantysis asmuo globėjų ir globojamų vaikų pagalbos procese.” (I – 1). „<...>iki pagalbos organizatoriaus ir vedančiojo asmens.” (I – 4). „Kaip pagalbos teikimo organizatorius.”(I – 5). „<...>komandos darbo koordinavimas.” (I – 6). „Tiek dirbant su klientais, tiek bendradarbiaujant su kitų institucijų atstovais visada išlieku <...> paslaugos teikėju (organizatoriumi).” (I – 7). „Inicijuojau susitikimus, globos planų peržiūras, esu tam kad užtikrinti visų specialistų buvimo vienoje vietoje. (I – 8). „Kalbant apie patį bendradarbiavimo procesą esu komandos vedantysis asmuo <...>” (I – 9).
Bendradarbiavimo proceso dalyvis	Komandos dalyvis	„<...>bendradarbiavimas su specialistais dirbančiais kitose institucijose siekiant užtikrinti globojamo vaiko poreikius<...>” (I – 3). „Tiek dirbant su klientais, tiek bendradarbiaujant su kitų institucijų atstovais visada išlieku lygiaverčiu partneriu<...>” (I – 7).

		„Komandos dalyvis, kuris kaip ir kiti pagalbos specialistais teikiantis paslaugas <...>” (I – 10).
	Tiesioginis paslaugų teikėjas	„Nuo atstovaujančio asmens, tarpininko, tiesioginio pagalbos paslaugų teikėjo<...>” (I – 4). „Visų pirma, aš kaip specialistė teikiu individualias konsultacijas, individualiai konsultuoju globėjų šeimą.” (I – 9). „<...> pagalbos specialistais teikiantis paslaugas <...>” (I – 10).
Tarpininkas tarp skirtingų institucijų ir globėjų šeimos.	Globėjų ar globotinių atstovas	„Aš kaip globos koordinatorius dalyvauju atvejo vadybos posėdžiuose, juose atstovauju globėjus ir globojamus vaikus.” (I – 1). „<...>bendradarbiavimas su specialistais atstovaujant globojamą vaiką atvejo vadybos (atvejo nagrinėjimo posėdžiuose)<...>” (I – 3). „Su pagalbos specialistais bendradarbiauju tiek atstovaudamas vaiką ar globėją švietimo įstaigose, sveikatos priežiūros įstaigose, atvejo vadybos metu <...>” (I – 4). „<...> atstovas.” (I – 10).
	Tarpininkas	„Mano kaip globos koordinatoriaus vaidmuo bendradarbiaujant su kitose įstaigose dirbančiais specialistais būna labai įvairus<...>tarpininko<...>” (I – 4). „Mano vaidmuo yra koordinuojančios asmens kuris tarpininkauja tarp skirtingų specialistų.” (I – 8). „Dažnai tenka tarpininkauti tarp pagalbos specialistų, siekiant sklandaus pagalbos proceso organizavimo ir tiekimo globėjų šeimai.” (I – 9).

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad globos koordinatorių vaidmuo bendradarbiavimo su kitų įstaigų specialistais procese yra kaip atstovo, komandos telkėjo, vedančiojo asmens, komandos dalyvio, tarpininko, tiesioginio paslaugų teikėjo. Keturi iš dešimties tyrimo dalyvių įvardijo, kad globėjus ir globojamus vaikus atstovauja atvejo vadybos posėdžiuose: „*Aš kaip globos koordinatorius dalyvauju atvejo vadybos posėdžiuose, juose atstovauju globėjus ir globojamus vaikus.*” (I – 1), „*<...>bendradarbiavimas su specialistais atstovaujant globojamą vaiką atvejo vadybos (atvejo nagrinėjimo posėdžiuose)<...>*” (I – 4), „*Su pagalbos specialistais bendradarbiauju<...> atvejo vadybos metu*” (I – 4), „*Esant laikinai globai vyksta atvejo vadybos*

posėdžiai, kuriose dalyvauja globos koordinatorius.” (I – 5). Pagalbos specialistų bendradarbiavimas atvejo vadybos metu, kurio metu Globos koordinatoriaus užima globėjų, tėvių ir jų globojamų ar įvaikintų vaikų atstovo vaidmenį yra labai svarbus pagalbos teikimo ir paslaugų užtikrinimo proceso dalis, ypač tuo atveju, kai bendras specialistų tikslas yra vaiko gražinimas į jo biologinę šeimą. Globos koordinatoriai susisteminę informaciją apie organizuotą ir teiktą pagalbą globėjams ir globotiniams turi galimybę pateikti savo išvalgas, pastebėjimus apie globos procesą, globotinių santykius su biologiniais tėvais, atvejo vadybos metu, kas gali įtakoti kitų specialistų ir komandos sprendimą, dėl vaiko gražinimo į šeimą (Barnett, 2018, p. 508). Taip pat tyrime dalyvavę globos koordinatoriai paminėjo, kad bendradarbiaudami su kitomis institucijomis jie užima komandos telkėjo vaidmenį. Komandos telkėjo vaidmuo yra ypatingai svarbus siekiant užtikrinti globos kokybę, suteikti reikiamą specialistų pagalbą : „<...>globos koordinatorius buria komandą, pagal kiekvieno vaiko individualius poreikius ir sudaro pagalbos planą, užtikrina jo įgyvendinimą, atlieka peržiūras.” (I – 1). Siekiant užtikrinti sklandų bendradarbiavimą su kitomis institucijomis, pirmiausia, svarbu užtikrinti bendradarbiavimą su klientu, kuriam reikalinga pagalba, o tik vėliau telkti komandą aplink jį.

Taigi apibendrinant galima teigti, jog globos koordinatoriai savo darbe susiduria su visomis globos formomis, tačiau pagalbą ir paslaugas organizuoja tik šeimoje, šeimynoje ar globos centre globojamiems (rūpinamiems) vaikams ir jų globėjams. Tyrimo dalyviai nurodo, kad pagrindiniai skirtumai organizuojant ir teikiant pagalbą skirtingose globose formose yra: Pagalbos intensyvumas; skirtumai atliekant Globėjo veiklos ir kokybės vertinimą; Globėjų atstovavimo skirtumai. Globos koordinatoriaus paslaugų organizavimas ir teikimas nepriklausomai nuo globos formos nėra įmanomas be bendradarbiavimo su kitomis įstaigomis. Atsižvelgiant į tai tyrimo dalyviai įvardijo globos koordinatoriaus vaidmenis bendradarbiavimo procese: atstovo, komandos telkėjo, vedančiojo asmens, komandos dalyvio, tarpininko, tiesioginio paslaugų teikėjo. Bendradarbiavimas būtinas ir naudingas pagalbos globėjų šeimai procesui, kadangi specialistų tarpusavio bendravimas bei vienodas situacijos supratimas užtikrina kokybiškesnę pagalbą ir įtakoja ilgalaikį bei veiksmingą poveikį siekiamam rezultatui – globėjų šeimos poreikių tenkinimui.

4.2.2 Globos koordinatoriaus bendradarbiavimas su kitomis institucijomis: organizavimas ir įgyvendinimas

Antroje tyrimo dalyje siekiama atskleisti globos koordinatoriaus bendradarbiavimo organizavimo procesus bei įgyvendinimą užtikrinant pagalbos globėjų šeimai teikimą. Remiantis teorinėmis išvalgomis, globos koordinatorius koordinuodamas pagalbą globėjų šeimoms

bendradarbiauja su globos centro ir kitų institucijų pagalbos specialistais, analizuoja bendrus atvejus, gilinasi į globėjų šeimose išskylančius sunkumus (Genienė ir Nedveckė, 2021, p. 77).

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti kaip vyksta bendradarbiavimo procesas su kitomis įstaigomis ir specialistais, kokiomis priemonėmis jis yra įgyvendinamas. Išskirtos pagrindinės bendradarbiavimo priemonės (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Bendradarbiavimo tarp įstaigų ir specialistų priemonės.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Bendravimas susitikus realiai ar telefonu	Susitikimai	„Globos koordinatorius inicijuoja susitikimus su kitų institucijų pagalbos specialistais kontaktiniu arba nuotoliniu būdu.” (I – 1). „<...>pagal poreikį yra organizuojami pasitarimai<...>” (I – 2) „<...>vyksta nuolatinis bendradarbiavimas <...> gyvai ir virtualiai.” (I – 3). „Esant poreikiui globos koordinatorius inicijuoja susitikimus su kitų institucijų specialistais<...>” (I – 4). „Sprendimai priimami susitikimų metu.” (I – 5). „Inicijuojami bendri globos centro ir pagalbos specialistų susitikimai.” (I – 6). „Susitikimai organizuojami atsiradus poreikiui<...>” (I – 7). „Bendradarbiavimo procesas vyksta bendraujant tiesiogiai t.y. susitikimu metu <...>” (I – 9). „Tarp įstaigų bendradarbiaujama tiesiogiai susitikimu metu <...>” (I – 10).
	Telefoniniai pokalbiai	„<...>kreipiasi į kitų institucijų specialistus pagal kompetenciją telefonu<...>”(I – 1). „Dažnai konsultuojamės vieni su kitais telefonu<...>” (I – 2). „<...>vyksta nuolatinis bendradarbiavimas telefonu<...>” (I – 3). „<...>bendradarbiavimas vyksta bendraujant įvairiomis ryšio palaikymo priemonėmis, telefonu<...>” (I – 4). „Į pasitarimus kviečiame telefonu<...>” (I – 7). „<...> susisiekiama telefonu <...> (I – 8). Bendradarbiavimo procesas vyksta <...> bendraujant telefonu <...>” (I – 9). <...> bendraujant telefonu <...>” (I – 10).
Bendravimas elektroninėmis ryšio priemonėmis	Elektroniniai laiškai	„<...>kreipiasi į kitų institucijų specialistus pagal kompetenciją <...> el. paštu<...>” (I – 1) „<...>konsultuojamės vieni su kitais <...> el. laiškais.” (I – 2) „<...>bendradarbiavimas <...> el. paštu <...>” (I – 3). „<...>bendradarbiavimas vyksta bendraujant <...> el. paštu.” (I – 4). „Į pasitarimus kviečiame <...> el. paštu <...>” (I – 7).

		„<...> kreipiamasi elektroniniu paštu <...>” (I – 8). „<...> susirašinėjant elektroniniu paštu <...>” (I – 9).
	Raštai	„<...>kreipiasi į kitų institucijų specialistus <...> oficialiais raštais.”(I – 1). „Į pasitarimus kviečiame <...> oficialiais raštais.” (I – 7). „<...> dažniausiai į pagalbos specialistus kreipiamasi oficialiu raštu <...>” (I – 8). „<...> ar oficialiais raštais.” (I – 9).

Tyrimo dalyviai nurodė, kad dažniausiai naudojamos bendradarbiavimo formos yra susitikimai, pokalbiai telefonu, susirašinėjimas elektroniniais laiškais, bei oficialūs raštai. Visi tyrimo dalyviai nurodė, kad organizuoja susitikimus, kuriuose vyksta bendradarbiavimas, numatomas pagalbos teikimo procesas: „*Susitikimų, pokalbių metu specialistai yra įtraukiami į pagalbos planą, pasiskirstoma atsakomybėmis, numatomi terminai, peržiūrų datos.*” (I – 5), „*Bendrus sprendimus priimame susitikimų metu diskutuodami ir vertindami konkrečių globos situaciją.*” (I – 2). Bendrus sprendimus specialistai priimama susitikimų metu analizuodami jau turimą informaciją ir diskutuodami, kokios paslaugos veiksmingos ir kokios dar reikalingos siekiant padėti globėjams ir globojamiems vaikams. Taip pat tyrimo dalyviai pažymi, kad svarbios bendradarbiavimo formos yra bendravimas telefonu, elektroniniais laiškais: „*Globos koordinatorius atsižvelgdamas į globėjų ir globojamų vaikų poreikius kreipiasi į kitų institucijų specialistus pagal kompetenciją telefonu, el. paštu, oficialiais raštais.*” (I – 1), „*Dažnai konsultuojamės vieni su kitais telefonu, el. laiškais.*” (I – 2). Palaikant ryšius telefonu, elektroniniu būdu yra sustiprinami bendradarbiavimo santykiai tarp specialistų (Hartinger – Saunders ir kt., 2019, p. 125). Tyrimo dalyviai taip pat į kitas įstaigas kreipiasi oficialiais raštais, norint gauti reikiamos informacijos ar pasidalinti turima informacija su specialistais: „*Su konkrečių įstaigų specialistais bendradarbiauju, keičiuosi informacija oficialiais raštais<...>*” (I – 6).

Tyrimo metu buvo siekiama sužinoti, kokiais būdais globos koordinatoriai formuoja komandą, kuri dalyvauja pagalbos globėjams, tėvams ir jų globojamiems (rūpinamiems) ar įvaikintiems vaikams (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Komandos telkimo būdai.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Atliekant poreikių vertinimą	Atsižvelgiama į individualius globėjų ir vaikų poreikius	„Komanda telkiama atkreipiant dėmesį į vaiko poreikius. Juo įvertinus į komandą kviečiami pagalbos specialistai, kurie yra reikalingi, kad pagalbos planas būtų įgyvendintas.” (I – 3) „Siekiant užtikrinti globojamų vaikų poreikius būtina sutelkti komandą, užtikrinti paslaugų prieinamumą.” (I – 4).

		„Komanda telkiama atsižvelgiant į globėjų ar globojamų vaikų poreikius, pagalbos reikalingumą. Suburiami specialistai tiesiogiai dirbantys su atveju<...>” (I – 6). „Komandą telkiu atsižvelgdamas į globėjų šeimos individualius poreikius <...>” (I – 8). „<...> telkiama vienareikšmiškai atsižvelgiant į globėjų šeimos poreikius <...>” (I – 10).
	Nustatytos tvarkos	„Mano darbovietėje yra dirbama laikantis patvirtintų tvarkų, kuriose yra numatyta kada esant poreikiui reikia organizuoti pasitarimus su kitomis institucijomis.” (I -7). „Telkdama komandą vadovaujuosi tvarkos aprašais <...>” (I – 9).

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad globos koordinatoriai telkdami komandą atsižvelgia į individualius globėjų ir globotinių poreikius. Įvertinus individualius globėjų ir globotinių pagalbos poreikius: „*Suburiami specialistai tiesiogiai dirbantys su atveju, ar įtraukiami nauji pagal poreikį.*” (I – 6). Remiantis teorija, komanda susideda iš įvairių pagalbos specialistų, iš kurių kiekvienas į komandą atsineša savo asmenines savybes, kompetenciją. Specialistai yra telkiami vieningam išsikeltam tikslui siekti (Vaicekauskienė, 2015, p. 120). Taip pat tyrimo dalyviai nurodė, kad telkdami komandą jie vadovaujami jų įstaigose patvirtintomis tvarkomis, laiko terminais: „*Dažnu atveju yra sukviečiami kitų institucijų specialistai vadovaujantis tvarkomis arba pagal poreikį į GC aptarti iškilusius sunkumus globėjų šeimose<...>*”.

Tyrimo rezultatai atskleidė, dėl kokių priežasčių vyksta globos koordinatorių ir kitų pagalbos specialistų susitikimai, pasitarimai (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Organizuojamų pagalbos specialistų susitikimų priežastys.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Pagalbos proceso stebėseną	Sutikimai dėl individualių pagalbos planų peržiūrų.	„Pasitarimai organizuojami labai skirtingai. Pvz.: individualių pagalbos planų globojamam vaikui peržiūros pagal teisės aktus numatytos 1 kartą per 3 mėnesius.” (I – 3). „<...> pagal poreikį, iš anksto numčius susitikimo laiką. Stengiamasi numatyti planų peržiūrų laikus, nusimatyti paslaugų teikimo laikotarpius ir kt.” (I – 6). „Susitikimai organizuojami atsiradus poreikiui, vidutiniškai kartą į du mėnesius.” (I – 7).
	Numatyta pagalbos planuose	„<...> periodiškumas dažnai būna įtrauktas į pagalbos planą. Pvz.: 1 kartą per savaitę, 1 kartą per mėnesį.” (I – 3). „Per pirmąjį mėnesį įvertinus pagalbos poreikius <...> pagal poreikį, numatomas susitikimų dažnumas.” (I – 10).

	Komandos pasitarimai	„Gali būti 1 kartą per savaitę ar rečiau. Pvz.: kiekvieną pirmadienį nuo 9.00 val. vyksta globos centro komandos pasitarimas<...>” (I – 5). „<...> vyksta komandos pasitarimai konkrečiam atvejui aptarti.” (I – 9).
Skubios pagalbos poreikis	Intensyvios pagalbos atveju	„Pasitarimai organizuojami pagal poreikį. Esant intensyvios pagalbos poreikiui, susitikimai gali vykti 1-2 kartus per savaitę<...>” (I – 1). „Intensyvios pagalbos atvejais su specialistais susitinkame net 1 kartą per savaitę.” (I – 2). „Pasitarimai organizuojami pagal poreikį, atsižvelgiant į pagalbos poreikį ir intensyvumą.” (I – 4) „<...> tai priklauso nuo reikalingos pagalbos, nuo pagalbos poreikio, situacijos sudėtingumo.” (I – 8).

Tyrimo dalyviai pažymėjo, kad globos koordinatorių ir kitų pagalbos specialistų susitikimai vyksta dėl individualių pagalbos planų peržiūrų, intensyvios pagalbos atvejų, dėl pagalbos planuose numatytų priežasčių, bei reikalingų komandos pasitarimų, siekiant tarpusavio veiksmų suderinimo. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad pagalbos procese dalyvaujantis specialistai susitinka intensyvios pagalbos atvejais. LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos apraše (2018) numatyta, kad intensyvi pagalba organizuojama 1 – 2 kartus per savaitę. Intensyvios pagalbos atveju, specialistų tarpusavio susitikimai organizuojami dažniau: „<...>atsižvelgiant į pagalbos poreikį ir intensyvumą.” (I – 4). Taip pat tyrimo dalyviai įvardijo, kad specialistų susitikimai vyksta dėl individualių pagalbos planų peržiūrų. Esant poreikiui, atsiradus naujoms aplinkybės susitikimai dėl planų peržiūrų yra organizuojami dažniau nei kas 3 mėnesius kaip tai numato teisės aktai: „<...>vidutiniškai kartą į du mėnesius.” (I – 7). Susitikimai taip pat organizuojami dėl individualiuose pagalbos planuose numatytų priežasčių: „Vadovaujantis darbo praktika, susitikimų periodiškumas dažnai būna įtrauktas į pagalbos planą.” (I – 3). Taip pat svarbu paminėti, kad tyrimo dalyvių nuomone, nepriklausomai nuo susitikimo turinio ar apibrėžtų terminų tvarkos aprašuose, susitikimai jei tik yra poreikis gali būti organizuojami, dėl nenumatytų iš anksto priežasčių.

Išanalizavus tyrimo dalyvių atsakymus paaiškėjo, bendri pagalbos teikimo sprendimų su kitais komandos nariais būdai (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Komandos bendrų pagalbos teikimo sprendimo priėmimas.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Susitikimai	Diskusija	„<...>sprendimus su kitais komandos nariais priimame diskusijų metu<...>” (I – 1).

		„Bendrus sprendimus priimame susitikimų metu diskutuodami<...>” (I – 2). „Sprendimus priimame <...> pokalbių metu<...>” (I – 4). „Priimant bendrus sprendimus dėl pagalbos organizavimo diskusijų metu visada atsižvelgiu į geriausius kliento interesus<...>” (I – 7). „Sprendimai priimami susitikimų metu” (I – 5). „Sprendimai priimami suderinus visų pagalbos specialistų dalyvaujančių pagalbos teikimo procese nuomones.” (I – 9). „Bendri sprendimai priimami susitikimų metu, kiekvienam specialistui kuris teikia paslaugas globėjams išsakius savo nuomonę, diskutuojant.” (I – 10).
	Informacijos analizė	„Bendrus sprendimus priimama pasitarimų metu analizuodami jau turimą informaciją<...>” (I – 3). „<...>globos koordinatorius tarpininkauja, tarp institucijų siekiant priimti tinkamiausią sprendimą<...>” (I – 6). „<...> analizuodami jau turimą informaciją, kalbėdamasis su globėjų šeima globojamais vaikais <...>” (I – 8).

Tyrimo dalyviai išskyrė du bendrus sprendimų su kitais komandos nariais priėmimo būdus: diskusija ir turimos informacijos analizė. Tyrime dalyvavę dalyviai paminėjo, kad bendradarbiaudami su kitais pagalbos specialistais jų nuomonės gali išsiskirti, tačiau diskutuojant yra priimami bendri sprendimai: „*Diskutuoiant yra priimamas bendras sprendimas, jei visi komandos nariai tam pritaria, tai yra įtraukiama į pagalbos planą.*” (I – 1), „*Priimant bendrus sprendimus dėl pagalbos organizavimo diskusijų metu visada atsižvelgiu į geriausius kliento interesus, tenka pasiginčyti ir apginti savo nuomonę, kuri ne visada būna priimtina kolegoms iš kitų institucijų.*” (I – 7). Be to tyrimo dalyviai nurodė, kad komandos bendri sprendimai yra priimami susitikimų metu diskutuojant turi didelę įtaką pagalbos procesui: „*Labai svarbus specialistų bendradarbiavimas susitikimų metu, kadangi priimti, tačiau tarpusavyje nesuderinti sprendimai gali neigiamai įtakoti pagalbos procesą.*” (I -5). Susitikimo metu komandos nariai, pagalbos specialistai analizuodami globėjų šeimos pokyčius priima sprendimus, kurie leidžia užtikrinti paslaugų tęstinumą ir esant poreikiui numatyti naujas paramos priemones (Barnett, 2018, p. 496). Taip pat tyrimo dalyviai nurodė, kad išsamiai analizuojant informaciją yra priimami bendri sprendimai: „*<...> kokios paslaugos veiksmingos ir kokios dar reikalingos siekiant padėti globėjams ir globojamiems vaikams <...>*” (I – 3).

Tyrimo metu, taip pat buvo siekiama sužinoti kaip vyksta specialistų bendradarbiavimas organizuojant ir teikiant pagalbą globėjų šeimai (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. Specialistų bendradarbiavimas teikiant pagalbą globėjų šeimai.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Globėjų šeimos poreikių tenkinimas	Apsikeitimas informacija	„Bendradarbiavimas vyksta apsikeičiant naudinga informacija apie globėjų šeimą, pateikiant rekomendacijas, išvalgas.” (I – 1). „Pastebėjus pokyčius globotinio ar globėjo elgesyje pasidaliname išvalgomis.” (I – 2). „Bendradarbiavimas vyksta apsikeičiant informacija apie globėjų šeimas <...>” (I – 7). „<...> yra dalinamasi specialistų išvalgomis vertinamas pagalbos procesas<...> (I – 8).
	Paslaugų užtikrinimas	„Globos centras aktyviai bendradarbiauja su NVO stengdamasis užtikrinti šias paslaugas: <...>” (I – 5) „<...> svarbu, kad paslaugos būtų užtikrinamos <...>” (I – 9). „Specialistų bendradarbiavimas vyksta nuolat siekiant užtikrinti paslaugas globėjų šeimai.” (I – 8).
Bendrų interesų užtikrinimas	Pasiskirstymas atsakomybės	„<...> suburta komanda pasiskirsčiusi atsakomybėmis užtikrina paslaugas globėjams ir globojamiems vaikams.” (I – 3). „Bendradarbiavimo procese svarbu pasiskirstyti atsakomybėmis, kad nebūtų dubliuojamos paslaugos.” (I – 9).
	Bendro tikslo siekimas	„Pagalbos specialistai kartu siekia vieno tikslo <...>” (I – 4). „Teikiant pagalbą šeimai dažnai tenka bendradarbiauti su kitomis institucijomis, siekiant bendro tikslo <...>” (I – 6). „Visų pirma visi pagalbos specialistai kurie dalyvauja pagalbos procese yra suinteresuoti pasiekti bendrą tikslą <...>” (I – 9). „Skirtingi pagalbos specialistai siekdami suteikti kokybiškas paslaugas globėjų šeimai bendradarbiauja, kad paslaugos nebūtų dubliuojamos ir apimtu bendrą tikslą.” (I – 10).

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad globos koordinatorių bendradarbiavimas su kitais pagalbos procese dalyvaujančiais pagalbos specialistais vyksta apsikeičiant informacija apie globėjų šeimas: <...> *pateikiant rekomendacijas, išvalgas.*” (I – 1), „*Globos koordinatoriai dažnai teikia informaciją apie teikiamas paslaugas, jų poveikį globėjams ir globojamiems vaikams <...> siekiant užtikrinti globos kokybę, nuolat bendradarbiaujame*” (I – 1). Taip pat tyrimo dalyviai nurodė, kad bendradarbiaujant yra pasiskirstoma atsakomybėmis: „*Sudarius pagalbos*

planą globėjų šeimai, stebiu situacija, inicijuojų planų peržiūras, kurių metu bendradarbiauju su kitų institucijų specialistais ir priimame bendrus sprendimus.” (I – 3). Pagalbos procesą koordinuojantis globos koordinatorius turi glaudžiai bendradarbiauti su pagalbos specialistais siekiant užtikrinti globėjų šeimos ir globojamų vaikų poreikius, užimdamas bendradarbiaujančio vaidmenį, turi žinoti ir savo atsakomybes (Staniulienė, 2012, p. 94). Tyrimo rezultatai atskleidė, kad bendradarbiavimas vyksta kai pagalbos specialistai siekia bendro tikslo: „<...> siekiant bendro tikslo, priimdami vieningus sprendimus galima efektyviai spręsti problemas ir suteikti pagalbą šeimai.” (I – 6). Globos koordinatoriaus bendradarbiavimas, situacijos aptarimas su kitais globos centro specialistais yra pagrindinis raktas į pagalbos teikimą, analizuojant įvairius pagalbos teikimo procesus ir galimybes (Simmel ir kt, 2021, p. 262). Tyrimo dalyviai taip pat pažymėjo, kad bendradarbiavimas vyksta, kai globėjų šeimoms yra užtikrinamos paslaugos ir jų tęstinumas: „Globos centras aktyviai bendradarbiauja su NVO stengdamasis užtikrinti šias paslaugas: Individualios psichologo, socialinio darbuotojo konsultacijos<...> globėjams ir globotiniams.” (I – 5).

Tyrimo rezultatai atskleidė, kokie gebėjimai yra svarbūs globos koordinatoriui bendradarbiaujant su kitais pagalbos specialistais (žr. 9 lentelę).

9 lentelė. Globos koordinatoriaus gebėjimai bendradarbiaujant.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Bendravimas	Gebėjimas komunikuoti	„Bendradarbiaujant svarbiausia komunikabilumas <...>” (I – 1). „<...> svarbiausia nebijoti kreiptis patarimo ar pagalbos, būti komunikabiliam.” (I – 2) „Gebėjimas komunikuoti yra labai svarbus koordinatoriaus darbe.” (I – 9). „Bendradarbiaujant svarbu mokėti komunikuoti, aiškiai išdėstyti ir argumentuoti savo nuomonę.” (I – 10).
	Gebėjimas pareikalauti	„Bendradarbiaujant svarbiausi gebėjimai, reiklumas <...> (I – 5). „<...> globos koordinatorius turi išdrįsti pareikalauti, kad būtų laikomasi vieningos strategijos <...>” (I – 9). „<...> mokėti išsireikalauti, tai kas yra numatyta.” (I – 10).
	Gebėjimas dirbti komandoje	„Labai svarbus gebėjimas yra darbas komandoje.” (I – 3). „<...> gebėti dirbti komandoje, nes GK darbas yra ne vien tik individualus, tačiau nuolat dirbama komandoje, įtraukiami nauji komandos nariai <...>” (I – 9). „Svarbu gebėti dirbti komandoje <...>” (I – 10).

Koordinavimas	Gebėjimas planuoti savo darbo laiką	„Kaip globos koordinatoriui labai svarbu planuoti savo darbo laiką <...>” (I – 5). „Taip pat manau, kad labai svarbus gebėjimas planuoti savo darbo laiką, kadangi mūsų darbe labai daug veiklų ir paslaugų yra apibrėžtos laike, yra numatyti terminai ir periodiškumas.” (I – 9).
	Gebėjimas kontroliuoti situaciją	„Globos koordinatoriui bendradarbiaujant svarbus gebėjimas yra mokėti suvaldyti situaciją.” (I – 6). „Vadybiniai gebėjimai, tai yra kontroliavimas situacijos, jos suvaldymas yra taipogi svarbus.” (I – 9).
	Gebėjimas imtis iniciatyvos	Bendradarbiaujant svarbiausia <...> iniciatyvumas<...>” (I – 1) . „Svarbu imtis iniciatyvos, inicijuoti specialistų bendrus susitikimus jei yra matomas poreikis.” (I – 9). „Svarbu, kad globos koordinatorius nebijotų imtis iniciatyvos, koordinuodamas pagalbos procesą <...>” (I – 10).
	Gebėjimas greitai prisitaikyti prie situacijos	„<...> gebėjimas greitai persiorientuoti ir prisitaikyti prie esamos situacijos.” (I – 1). „<...>gebėjimas prisitaikyti ir suprasti pagalbos svarbą.” (I – 4). „Lanksčiai prisitaikyti prie situacijos taipogi yra labai svarbu.” (I – 10).

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad pagrindiniai gebėjimai bendradarbiaujant kurie yra reikalingi globos koordinatoriui yra : Komunikabilumas; Iniciatyvumas; Gebėjimas greitai prisitaikyti prie situacijos; Gebėjimas planuoti savo laiką; Gebėjimas pareikalauti. Remiantis teorija, bendradarbiaujant yra kuriamas santykis, išvardinti gebėjimai reikalingi, siekiant sukurti pozityvumu pagrįstą bendravimą. Globos koordinatoriaus gebėjimas prisitaikyti prie situacijos, reagavimas ir iniciatyvumas yra svarbūs gebėjimai organizuojant ir teikiant pagalbą globėjų šeimoms, bei bendradarbiaujant (Brown, 2016, p. 339). Tyrimo dalyviai išskyrė, kad vienas iš svarbiausių gebėjimų globos koordinatoriui yra komunikabilumas: „*Bendradarbiaujant manau svarbiausia nebijoti kreiptis patarimo ar pagalbos, būti komunikabiliam.*” (I – 2). Taip pat tyrimo dalyviai išskyrė, kad Globos koordinatoriui bendradarbiaujant svarbus gebėjimas yra mokėti suvaldyti situaciją, lanksčiai pažiūrėti į situaciją: „*Lankstumas ir prisitaikymas, gebėjimas pamatyti visumą yra labai svarbūs <...>*” (I – 3). Svarbu, kad bendradarbiaujant būtų išlaikomas profesionalumas ir komandoje dirbama ties bendru tikslu.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad globos koordinatoriai bendradarbiaudami organizuojant ir teikiant pagalbą globėjų šeimoms susiduria su iššūkiais, trikdančiais nuoseklų pagalbos teikimą

bei norimo rezultato pasiekimą: tinkamas susitikimų laikas, nuomonių nesuderinamumas (žr. 10 lentelę).

10 lentelė. Iššūkiai su kuriais susiduria globos koordinatoriai bendradarbiaudami su pagalbos specialistais.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Planavimas	Tinkamas susitikimų laikas.	„Didžiausi išskylantis sunkumai yra suderinti konkretų susitikimo laiką tarp skirtingose institucijose dirbančių specialistų <...> (I – 1). „Bendradarbiaujant turbūt sudėtingiausia surasti bendrą laiką, kad tiktų visiems.” (I – 2). „<...> kyla sunkumų suderinti specialistų susitikimus ir tiesioginių jų darbą.” (I – 4). „Iššūkių kyla norint, kad apie kiekvieną atvejį svarbi informacija pasiektu reikiamus specialistus laiku.” (I – 5). „Kalbant apie iššūkius bendradarbiaujant, kad plečiantis pagalbos specialistų komandai, darosi vis sunkiau suderinti bendrą susitikimų laiką.” (I – 9).
Bendrų sprendimų priėmimas	Nuomonių nesuderinamumas	„Kartais išsiskiria VTAS ir globos centro specialistų nuomonė.” (I – 3). „kyla sunkumų dėl vieningų priemonių parinkimo ir taikymo<...>” (I – 4). „Kartais pasitaiko, kad vyksta ir nesusikalbėjimas tarp institucijų, gal būt taip yra dėl išankstinių nuostatų globėjų šeimos atžvilgiu <...>” (I – 6). „<...> esant didesniai specialistų būriui, dažnu atveju išsiskiria nuomonės ir situacijos matymas.” (I – 9). „Dažniausiai kylantis sunkumai yra išsiskiriančios specialistų nuomonės <...>” (I – 10).

Iš tyrime dalyvavusių globos koordinatorių atsakymų paaiškėjo, kad dažniausiai specialistai susiduria su sunkumu norint suderinti bendrą susitikimų laiką, kuris tiktų visiems pagalbos specialistams: „*Didžiausi išskylantis sunkumai yra suderinti konkretų susitikimo laiką tarp skirtingose institucijose dirbančių specialistų, kad jis būtų priimtinas visiems.*” (I – 1), „*Kartais nepavyksta susitikti „čia ir dabar” nes kuo daugiau žmonių, tuo sunkiau prisiderinti.*” (I – 2). Taip pat tyrimo dalyviai pažymėjo, kad dėl skirtingų specialistų nuomonių, bei nuomonių nesuderinamumo kyla sunkumų: „*Dalis specialistų dirba pagal įstatymo raidę, dalis dirba dėl kliento, todėl tenka susidurti su nusivylimu dėl specialistų nelankstumo.*” (I – 7). Remiantis teorija, viena iš pagrindinių darbo komandoje problemų yra trūkumas specialistų tarpusavio bendravimo, bei bendradarbiavimo, tai apsunkina pagalbos teikimo procesą (Brown, 2019, p. 26).

Tyrimo metu, buvo siekiama išsiaiškinti, kaip globos koordinatoriai sprendžia sunkumus, kurie kyla bendradarbiaujant su pagalbos specialistais organizuojant ir teikiant pagalbą globėjų šeimoms. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad globos koordinatoriai iškilusius sunkumus sprendžia lanksčiai, prisitaikydami prie situacijos specialistų susitikimus organizuoja ir virtualioje erdvėje, taip užtikrindami visų specialistų dalyvavimą: „Sprendžiant išskylančią sunkumą, susitikimus organizuojame lanksčiai t.y. ir gyvai ir nuotoliu. ” (I – 1) , „Kartais susitikimas vyksta gyvai, o negalinti fiziškai dalyvauti kalbiname nuotoliu, ar užsiklausiname jo nuomonės raštu iš anksto.” (I – 2). Iš anksto planuojamos globos peržiūros, susitikimai suteikia stabilumo, leidžia pasiruošti pagalbos procesui: „Darbų planavimas ir nuoseklumo laikymasis padeda išspręsti susitikimo laiko tinkamumo klausimą” (I – 4). Taip pat tyrimo dalyviai išskyrė, kad esant specialistų nesusikalbėjimui, nuomonių nesuderinamumui yra inicijuojami tarpžinybiniai susitikimai, įtraukiama administracija: „Stengdamiesi įveikti iškilusius sunkumus organizuojame susitikimus su kitomis institucijomis, organizuojame konferencijas, stengiamės keisti visuomenės ir specialistų išankstines nuostatas” (I – 6), „Tokius nesutarimus sprendžiame savivaldybės lygmeniu organizuojame tarpžinybinius susitikimus su kitomis institucijomis, kalbamės, diskutuojame apie globos centro ir kitas problemas, ieškome bendro sprendimo būdo.” (I – 2). Tarpžinybinių sutikimų metu yra aptariamos konkrečios situacijos, kuriose išsiskyrė specialistų nuomonės ir yra priimami bendri sprendimai, kurie dažnu atveju stiprina bendradarbiavimą. Anot Vaicekauskienės (2015, p. 120) komanda yra žmonių grupė, kuri siekia bendro tikslo, todėl bendradarbiavimo sunkumus būtina spręsti, ieškant kompromisų.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kokie specialistai yra linkę bendradarbiauti su globos koordinatoriais, pagalbos globėjų šeimai teikimo procese (žr. 11 lentelę).

11 lentelė. Specialistai, dalyvaujantys organizuojant ir teikiant pagalbą globėjų šeimoms.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Vaiko teisių apsauga	Vaikų teisių apsaugos skyriaus specialistai	„Kaip ir minėjau bendradarbiaujame su VTAS<...>” (I – 1). „Teikiant ir organizuojant pagalbą bendradarbiauju su VTAS <...>” (I – 3). „<...> VTAS specialistais <...>” (I – 4). „<...> Taip pat su VTAS <...>” (I – 5). „<...> VTAS <...>” (I – 6). „Taip pat žinoma VTAS <...>” (I – 9).
	Globos centro specialistai	„Kaip ir minėjau bendradarbiaujame su <...> gimk mokytojais <...>” (I – 2). „<...> GIMK mokytojais <...>” (I – 3). „<...> kitų rajonų globos koordinatoriais <...>” (I – 4).

		„Bendradarbiauju su globos centro komanda (psichologas, GIMK).” (I – 5). „Tenka bendradarbiauti su visa globos centro komanda.” (I – 6). „Bendradarbiauju su globos centro specialistais <...>” (I – 10).
Socialinės paslaugos šeimai	Atvejo vadybininkai	„<...> bendradarbiaujame su <...> atvejo vadybininkais <...>” (I – 1). „<...> atvejų vadybininkais ir kt.” (I – „<...> socialinių paslaugų centro atvejo vadybininkais <...>” (I – 6). „<...> atvejo vadybininkai <...>” (I – 9).
	Savivaldybės socialinių paslaugų skyriaus specialistai	„<...> savivaldybės socialinių paslaugų skyriaus specialistais, išmokų specialistais.” (I – 2). „<...> savivaldybės socialinių paslaugų skyriaus vyr. specialistais <...>” (I – 5).
	Seniūnijų darbuotojai	„<...> seniūnijų socialiniais darbuotojais ir kt.” (I – 3). „<...> seniūnijų socialiniais darbuotojais <...>” (I – 6).
Švietimas	Švietimo įstaigų specialistai.	„<...> socialiniais mokyklų pedagogais <...>” (I – 1). „Kalbant apie ugdymo procesą, su mokyklų socialiniais pedagogais, auklėtojais, administracija ir kt.” (I – 2) „<...> logopedais <...>” (I – 1). „<...> ugdymo įstaigų specialistais <...>” (I – 3). „<...> mokyklų socialiniais pedagogais ir kt.” (I – 5). „<...> švietimo ir sveikatos priežiūros specialistais.” (I – 6). „<...> mokyklų socialiniais pedagogais, klasių auklėtojais <...>” (I – 9). „<...> švietimo <...> įstaigų specialistais <...>” (I – 10).
	Neformaliojo ugdymo atstovai	„<...> neformaliojo ugdymo atstovais ir daugeliu kt.” (I – 1). „<...> bendradarbiaujame, dirbame su įvairiomis NVO, įtraukiame savanorius, taip pat užimtumo specialistus, pasitelkiame globos ambasadorius.” (I – 6).
Sveikatos priežiūra	Psichologai	„<...> psichologais <...>” (I – 1). „<...> bendradarbiaujame su psichologais <...>” (I – 2). „<...> psichologais <...>” (I – 3). „Bendradarbiauju su socialinės srities ir netik pagalbos specialistais: psichologais <...>” (I – 4). „<...> psichiatrais <...>” (I – 1). „Organizuojant ir teikiant pagalbą globėjų šeimos pagrinde bendradarbiauju su psichologais <...>” (I – 9).

		„<...> psichologais <...> ” (I – 10).
--	--	---------------------------------------

Išanalizavus tyrimo rezultatus, galima teigti, jog į bendradarbiavimo procesą organizuojant ir teikiant pagalbą globėjams, tėvams, jų globojamiems ar įvaikintiems vaikams įsitraukia įvairių sričių specialistai iš įvairių įstaigų: Vaikų teisių apsaugos skyriaus specialistai, atvejo vadybininkai, globos centrų specialistai, savivaldybių specialistai, seniūnijų darbuotojai, švietimo įstaigų specialistai, psichologai, bei įvairūs neformaliojo švietimo atstovai. Bendradarbiauti yra linkusios įstaigos bei institucijos, turinčios kontaktą su globėjų šeima, arba pagalbą globėjų šeimai teikiančios institucijos, turinčios interesą padėti globėjų šeimai išspręsti kilusius sunkumus. Tyrimo dalyviai taip pat išskyrė globos koordinatoriaus bendradarbiavimo svarbą su psichologais: „*Mano manymu globos koordinatoriaus bendradarbiavimas su psichologu yra ypatingai svarbus mūsų darbe.*” (I – 1). Remiantis teorija, globos koordinatorius glaudžiai bendradarbiaudamas su psichologais gali atskleisti globėjų ir globotinių silpnybes ir stipriąsias puses. Bendradarbiaudami specialistai kryptingai numatyto pagalbos priemonės, bei metodus, kaip silpnybes pakeisti stiprybėmis (Frederico, 2017, p. 1068). Globos koordinatoriaus ir kitų specialistų bendradarbiavimas yra neišvengiamas dalykas, siekiant padėti globėjams ir globojamiems vaikams. Globos koordinatorius atsakingas už reikiamų pagalbos specialistų įtraukimą į pagalbos procesą: „*Globos koordinatorius dažniausiai kreipiasi į kitus pagalbos specialistus tiesiogiai, inicijuoja bendradarbiavimo procesą pagalbai užtikrinti.*” (I – 1).

Taigi apibendrinant galima teigti, kad globos koordinatoriaus ir kitų pagalbos specialistų bendradarbiavimas įgyvendinamas tokiomis priemonėmis kaip susitikimai; pokalbiai telefonu; susirašinėjimas elektroniniais laiškais; bei oficialūs raštai. Globos koordinatoriai telkdami komandą atsižvelgia į individualius globėjų ir globotinių poreikius ir vadovaujasi nustatytais tvarkomis. Taip pat pastebėta, kad nepriklausomai nuo susitikimo turinio ar apibrėžtų terminų tvarkos aprašuose, globos koordinatoriaus susitikimai su kitais pagalbos procese dalyvaujančiais specialistais yra organizuojami pagal poreikį, bet nerečiau nei numatyta individualiuose pagalbos planuose. Tyrimo rezultatai atkleidė, kad globos koordinatoriai bendrus sprendimus su kitais komandos nariais priima diskusijų su kitais pagalbos specialistais metu; analizuodami turimą informaciją, bei pagalbos specialistų susitikimų metu. Taip pat tyrimo metu paaiškėjo, kad globos koordinatoriui bendradarbiaujant su kitais pagalbos specialistais yra apsikeičiama informacija; pasiskirstoma atsakomybėmis; siekiama bendro tikslo ir užtikrinamos paslaugos globėjų šeimoms. Pagrindiniai gebėjimai bendradarbiaujant kurie yra reikalingi globos koordinatoriui yra: Komunikabilumas; Iniciatyvumas; Gebėjimas greitai prisitaikyti prie situacijos; Gebėjimas planuoti savo laiką; Gebėjimas pareikalauti. Taip pat paaiškėjo, kad dažniausiai kylanti sunkumai pagalbos specialistams bendradarbiaujant yra suderinti bendrą susitikimų laiką, kuris tiktų

visiems pagalbos specialistams, bei išsiskiriančios specialistų nuomonės. Į bendradarbiavimo procesą organizuojant ir teikiant pagalbą globėjams, tėvams, jų globojamiems ar įvaikintiems vaikams įsitraukia įvairių sričių specialistai iš įvairių įstaigų: Vaikų teisių apsaugos skyriaus specialistai, atvejo vadybininkai, globos centrų specialistai, savivaldybių specialistai, seniūnijų darbuotojai, švietimo įstaigų specialistai, psichologai, bei įvairūs neformaliojo švietimo atstovai. Globos koordinatorius yra arčiausiai globėjų šeimos, todėl, būtent jis yra labiausiai suinteresuotas burti bendradarbiavimo komandą, siekiant užtikrinti, kad globėjų šeima gautų pagalbą, atitinkančią jos poreikius.

4.2.3 Globos koordinatoriaus teikiamos ir organizuojamos paslaugos.

Trečiojoje tyrimo dalyje siekiama atkleisti globos koordinatorių teikiamas paslaugas, darbe taikomus metodus, išskylančius sunkumus, bei įvertinti paslaugų organizavimo globėjų šeimoms procesą.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti kokias paslaugas teikia ir organizuoja globos koordinatoriai (žr. 12 lentelę).

12 lentelė. Globos koordinatoriaus organizuojamos ir teikiamos paslaugos globėjų šeimoms.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Pagalbos poreikio vertinimas	Individualios globos koordinatoriaus konsultacijos	„Globos koordinatorius teikia individualias konsultacijas tiek globėjams, tiek globotiniams ar jų šeimos nariams.” (I – 1). „<...> teikia individualias konsultacijas tiek globėjams tiek globotiniams.” (I – 2). „Globos koordinatorius individualių konsultacijų su globėjais ir globojamais vaikais metu <...>” (I – 4). „Teikiu individualias globos koordinatoriaus konsultacijas <...>” (I – 5). „Teikiu individualias konsultacijas <...>” (I – 6). „Teikiu individualias GK konsultacijas tiek globėjams tiek globotiniams.” (I – 9). „Teikiu individualias GK konsultacijas tiek globėjams tiek globotiniams įvairiais klausimais: socialiniai įgūdžiai, auklėjimo metodai, bendravimo, santykio kūrimo ir t.t.” (I – 10).
	Informavimo paslauga	„Taip pat teikia informavimo paslaugą <...>” (I – 1). „<...> informuoju <...>” (I – 5). „Dažnai tenka informuoti <...>” (I – 9). „Teikiu informavimo paslaugą, perduodu reikšmingą informaciją globėjams ar globotiniams <...>” (I – 10).

	Atstovavimas	„<...> atstovauja globėjus ir globojamus vaikus <...>” (I – 1). „Atstovauja juos <...>” (I – 3). „<...> atstovauju <...>” (I – 5).
	Tarpininkavimas	„<...>tarpininkauja <...>” (I – 1). „<...>tarpininkauja <...>” (I – 3). „<...> tarpininkauju ir t.t.” (I – 5).
	Susitikimų organizavimas	„<...> organizuoja globotinių susitikimus su tėvais <...>” (I – 1). „Organizuoju ir stebiu globotinių ir jų biologinės šeimos susitikimus.” (I – 9).
	Globos kokybės vertinimas	„Atlieka globos kokybės vertinimus budintiems globotojams.” (I – 1). „Atlieku globos kokybės vertinimus.” (I – 9).
Pagalbos plano įgyvendinimas	Organizuojama teisinė pagalba	„Organizuoja globėjams reikalingą pagalbą, nukreipdamas pas pagalbos specialistus (teisinė pagalba <...>” (I – 1). „<...> mediacija <...>” (I – 1). „<...> organizuoja <...> teisininkų <...> paslaugas <...>” (I – 4).
	Organizuojama psichologinė pagalba	„<...> psichologo, psichiatro konsultacijos <...>” (I – 1). „<...> organizuoja psichologo konsultacijas <...>” (I – 3). „<...> psichiatrus ir kt.” (I – 3). „<...> organizuoja individualias psichologo konsultacijas <...>” (I – 4). „<...> psichoterapeutų paslaugas<...>” (I – 4). „Taip pat organizuoju psichologų, psichiatrų, psichoterapeutų <...>” (I – 5). „<...> pagrindu organizuoju psichologo konsultacijas <...>” (I – 6).
	Organizuojamos švietimo specialistų paslaugos	„<...>švietimo specialistų paslaugos ir pagalba <...> ”(I – 1). „<...>> švietimo pagalbos specialistus <...>” (I – 3). „<...>esant poreikiui organizuoja logopedų, specialiųjų pedagogų <...>” (I –4). „<...> vaikų neformaliojo švietimo ir užimtumo paslaugas bei kt.” (I – 4). „<...> švietimo specialistų pagalbą.” (I – 5). „Taip pat organizuoju kitų pagalbos specialistų paslaugas: Švietimo <...>” (I – 9).
	Organizuojamos sveikatos priežiūros specialistų paslaugos	<...> sveikatos priežiūros specialistų paslaugos ir pagalba ir kt.”(I – 1). „Nukreipia pas sveikatos priežiūros specialistus <...>” (I – 3). „<...> sveikatos priežiūros <...>” (I – 5). „organizuoju <...> sveikatos priežiūros.” (I – 9).

	Nukreipia į GIMK mokymus ir konsultacijas	„<...> GIMK mokytojų konsultacijas.” (I – 3). „<...>bei GIMK konsultacijas tiek globėjams tiek globotiniams.” (I – 6). „Nuolat nukreipiu globėjus ir globotinius į globėjų, tėvių mokytojų GIMK konsultacijas.” (I – 9).
--	---	--

Tyrimo metu dalyviai pažymėjo, kad globos koordinatoriai globėjams, tėviams ir jų globojamiems (rūpinamiems), įvaikintiems vaikams teikia individualias konsultacijas. Individualių konsultacijų metu globos koordinatoriai vertina globėjų šeimos pagalbos poreikius: *„Kartu su globėjais ir globojamais vaikais, įtraukiant ir kitus pagalbos specialistus įvertina pagalbos poreikį ir sudaro pagalbos planą.”* (I – 1), *„Nuvykus į šeimą aptariama situacija, pagalbos ir paslaugų poreikis.”* (I – 2). Remiantis teorija, globos koordinatoriaus ir globėjų ar globotinių diskusijų metu išryškina globėjų ir globotinių stipriąsias ir silpnąsias vietas globos procese. Konsultacijų metu atlieka globėjų ir globotinių poreikių vertinimą, sudaro pagalbos planą, skirtą tobulėjimui ir kompetencijų lavinimui (Miles, 2022, p. 15). Globos koordinatorius konsultacijų metu sprendžiant asmenybės raidos problemines situacijas, jis mato vaiką kaip asmenybę, funkcionuojančią konkrečiomis socialinėmis sąlygomis, įžiūri jo dvasinius socialinius, fizinius poreikius ir padeda rasti jų tenkinimo būdus. Individualių konsultacijų metu globos koordinatoriai sprendžia išskilusius sunkumus: *„Kartais užtenka poros individualių konsultacijų, pastiprinimo, išklauso”* (I – 2). Taip pat tyrimo dalyviai nurodė, kad teikia informavimo paslaugą globėjams, tėviams ir jų globojamiems (rūpinamiems), įvaikintiems vaikams. Globos koordinatoriai dažniausiai skambučiais, trumposiomis žinutėmis ar elektroniniu paštu informuoja globėjus apie įvairius organizuojamus globos centro renginius, mokymus, seminarus, taip pat praneša globėjams ir globotiniams suderintų susitikimų – konsultacijų su pagalbos specialistais laikus, tiksliną informaciją, informuoja apie pasikeitusią situaciją. Informavimo paslauga globos koordinatorių teigimu yra dažniausiai teikiama: *„Taip pat noriu pažymėti, kad daugiausiai globos koordinatorius suteikia informavimo paslaugų”* (I – 4). Taip pat tyrimo dalyviai įvardijo, kad jie teikia atstovavimo paslaugą: *„<...> individualiai bendrauja tiek su globėjų šeima tiek su pagalbos specialistais, teikia siūlymus ir atstovauja globėjus ir globojamus vaikus.”* (I – 3), *„<...> tiek atstovaudamas vaiką ar globėją švietimo įstaigose, sveikatos priežiūros įstaigose, atvejo vadybos metu<...>”* (I – 4). Remiantis teorija, globos koordinatoriai atstovauja globėjus ir globojamus vaikus inicijuotuose atvejo nagrinėjimo posėdžiuose kurie yra organizuojami pagal LR atvejo vadybos tvarkos aprašą. Globos koordinatoriai pateikia informaciją apie globėjų šeimos gaunamas paslaugas, jų poveikį. Tais atvejais, kai globėjai nėra kviečiami į atvejo vadybos posėdžius, globos koordinatorius atstovauja globėjus, pateikdamas susistemintą informaciją apie globos procesą, užtikrina, kad atvejo vadybos metu numatytos paslaugos nesidubliuotų su jau

teikiamomis globos centro ir kitų įstaigų (LR Atvejo vadybos tvarkos aprašas, 2018). Tyrimo dalyviai nurodė, kad teikia tarpininkavimo paslaugą: „*Taip pat teikia informavimo paslaugą, atstovauja globėjus ir globojamus vaikus, tarpininkauja <...>*” (I – 1). Svarbu paminėti, kad globos koordinatoriai tarpininkauja ne vien tik tarp pagalbos specialistų ir globėjų, tačiau remiantis teorija, anot Palmieri (2017, p. 36) globos koordinatorius tarpininkauja tarp globėjų ir globotinių, padeda globėjams geriau suprasti vaikų elgesį, jį normalizuoti. Globėjai prisibijo, kad gali būti teisiama, ar smerkiami visuomenės, jog jiems gali būti iškelti per sunkūs uždaviniai, kurių jie įgyvendinti gali nesugebėti, todėl globos koordinatorius tarpininkauja, nuramina, motyvuoja globėjus. Taip pat tyrimo rezultatai atskleidė, kad globos koordinatoriai organizuoja ir stebi globojamų vaikų susitikimus su biologiniais tėvais, artimais giminaičiais ar kitais fiziniais asmenimis kurie su vaiku yra susiję emociniai ryšiai: „*<...> organizuoja globotinių susitikimus su tėvais, giminaičiais ar kitais fiziniais asmenimis <...>*” (I – 1). Ši paslauga ypač laikinojoje globoje, kai yra sprendžiamas vaiko gražinimo į biologinę jo šeimą klausimas suteikia galimybę globos koordinatoriui pamatyti ir įvertinti globojamo vaiko santykį su jo biologine šeima, įvardinti pastebėtus sunkumus ir bendradarbiaujant su biologinės globotinio šeimos socialiniu darbuotoju, atvejo vadybininku užtikrinti tiek reikalingą pagalbą globotinio tėvams tiek pačiam globojamam vaikui. Remiantis teorija, anot Dirgėlienės (2021, p. 69) ,kad globojamas vaikas galėtų grįžti į biologinę savo šeimą svarbu stiprinti riziką patiriančią šeimą, o globojamų vaikų ir jų šeimos narių susitikimų stebėjimas yra vienas iš pagrindinių žingsnių padedant. Visi tyrime dalyvavę dalyviai paminėjo psichologinės pagalbos organizavimo ir teikimo svarbą. Dažniausiai organizuojama globos koordinatoriaus paslauga yra nukreipimas į psichologų, psichoterapeutų konsultacijas: „*Globos koordinatorius taip pat organizuoja individualias psichologo konsultacijas <...>*” (I – 4), „*<...> organizuoju psichologų, psichiatrų, psichoterapeutų <...> pagalbą.*” (I – 5). Remiantis teorija, labai svarbu globėjams ir globotiniams užtikrinti psichologinę pagalbą. Psichologai, psichoterapeutai turi pakankamai žinių padėti įveikti iškytančius sunkumus ir atsiradusias traumas (Frederico, 2017, p. 1070). Taip pat organizuojamos švietimo ir sveikatos specialistų paslaugos: „*Nukreipia pas sveikatos priežiūros specialistus, švietimo pagalbos specialistus <...>*” (I – 3), „*Organizuoja globėjams reikalingą pagalbą, nukreipdamas pas pagalbos specialistus (<...> švietimo specialistų paslaugos ir pagalba, sveikatos priežiūros specialistų paslaugos ir pagalba ir kt.*” (I – 1). Taip pat tyrimo dalyviai pažymėjo, kad globėjams ir globotiniams organizuoja GIMK mokytojų konsultacijas ir nukreipia juos į GIMK mokymus: „*organizuoja <...> GIMK mokytojų konsultacijas.*” (I – 3), „*<...> organizuoju psichologo konsultacijas, bei GIMK konsultacijas tiek globėjams tiek globotiniams.*” (I – 6).

Organizuojant ir teikiant pagalbą globos koordinatoriai taiko įvairius socialinio darbo metodus. Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kokie metodai yra pasitelkiami globos koordinatoriaus darbe (žr. 13 lentelę).

13 lentelė. Socialinio darbo metodų taikymas globos koordinatoriaus veikloje.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Situacijos analizė	Stebėjimo metodas	„<...> stebėjimo <...>” (I – 1). „Taikau stebėjimo metodą.” (I – 9). „<...> stebėjimo metodas <...>” (I – 8).
	Socialinio tinklo metodas	„<...> socialinio tinklo <...> metodą.” (I – 3). „Sudarinėju socialinį tinklą, su kiekviena šeima <...>” (I – 9).
	Darbas grupėmis	„<...> darbo grupę metodą <...>” (I – 3). „Įvairiausių renginių, stovyklų metu naudoju darbo grupėse metodą <...>” (I – 9). „Darbas grupėse taip pat dažnai taikomas metodas, ypač vedamų ir organizuojamų mokymų, renginių metu.” (I – 10).
	Apklausa	„Taikomi metodai apklausa, klausimynas <...>” (I – 5). „<...> su kolegomis kuriame įvairius klausimynus, taikome apklausos metodą.” (I – 9).
Plano įgyvendinimas ir tikslinimas	Konsultavimo metodas	„Kaip globos koordinatorius dažniausiai taikau konsultavimo <...> metodus.” (I – 1). „Darbe asmeniškai taikau konsultavimo metodą <...>” (I – 2). „<...> ir konsultavimo metodas.” (I – 4). Teikiant paslaugas ir pagalbą dirbama konsultavimo metodu <...>” (I – 6).
	Atvejo vadybos metodas	Kaip globos koordinatorius dažniausiai taikau <...> ir atvejo vadybos metodus.” (I – 1). „<...> bei atvejo vadybos metodą.” (I – 3). „Pagrindinis metodas dirbant globos koordinatoriumi yra atvejo vadybos metodas <...>” (I – 4). „<...> atvejo vadybos metodu.” (I – 6). „Taikomi metodai tai, atvejo vadybos metodas, jis yra pagrindinis.” (I – 9).

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad globos koordinatoriai savo darbe dažniausiai naudoja konsultavimo ir atvejo vadybos metodą: „Kaip globos koordinatorius dažniausiai taikau konsultavimo <...> ir atvejo vadybos metodus.” (I – 1). Remiantis teorija, anot Collins (2022, p. 30) globos koordinatorius naudodamas atvejo vadybos metodą įvertinta globėjų šeimų situaciją, sudaro individualius pagalbos planus, atlieka stebėseną ir vertinimą. Siekiant įvertinti globėjų

šėimos situaciją pagalbos poreiki, dažnu atveju yra pasitelkiamas konsultavimo metodas: „*Kaip globos koordinatorius dažniausiai taikau konsultavimo <...> metodus.*” (I – 1), „*Globos koordinatorius teikia individualias konsultacijas tiek globėjams, tiek globotiniams ar jų šėimos nariams.*” (I – 1). Taip pat tyrimo dalyviai pažymėjo, kad darbe su globėjais naudoja stebėjimo metodą: „*Svarbu ne tik pagalbos plano sudarymas, tačiau realus jo įgyvendinimas, stebėseną ir reagavimas laiku į besikeičiančią situaciją.*” (I – 3), „*Kaip globos koordinatorius dažniausiai taikau <...> stebėjimo <...> metodą.*” (I – 1). Stebėjimo metodas plačiai taikomas stebint globojamų vaikų susitikimus su jų biologiniais tėvais, giminaičiais ar kitais fiziniais asmenimis kurie su vaiku yra susiję emociniais ryšiais. Susitikimų metu globos koordinatorius stebi susitikimo eigą, užtikrina, kad susitikimo turinys būtų kokybiškas tai yra būtų atsižvelgiama į globotinio poreikius, emocinę savijautą. Po susitikimo globos koordinatorius pateikia savo įžvalgas susitikimo dalyviams, siekiant kad ateityje vykstantys susitikimai vyktų dar sklandžiau, teiktų abipusę naudą ir nekenktų vaikui. Taip pat tyrimo dalyviai nurodė, kad taiko socialinio tinklo metodą: „*Darbe asmeniškai taikau <...> socialinio tinklo bei atvejo vadybos metodą.*” (I – 3). Globos koordinatoriams vertinant globėjų šėimos pagalbos poreikį, svarbu išsiaiškinti, kas sudaro globojamų vaikų, globėjų socialinį tinklą, siekiant surinkti, kuo daugiau naudingos informacijos apie šeimą, esant poreikiui įtraukti socialinio tinklo dalyvius į pagalbos procesą: „*Papildoma informacija apie globėjų šeimą, globojamus vaikus renkama bendradarbiaujant su švietimo, sveikatos priežiūros įstaigomis ir kitomis institucijomis, kurių pagalba galima susidaryti pilną vaizdą apie globėjų šeimą*” (I – 4). Taip pat tyrime dalyvavę globos koordinatoriai pažymėjo, kad naudoja darbo grupėmis ir apklausų metodus: „*darbo su klientų darbo grupe metodą*” (I – 3), „*Taikomi metodai apklausa, klausimynas<...>*” (I – 5).

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad globos koordinatoriais organizuodami, teikdami pagalbą globėjams, tėvams ir jų globojamiems (rūpinamiems) ar įvaikintiems vaikams susiduria su įvairiais sunkumais (žr. 14 lentelę).

14 lentelė. Sunkumai pagalbos globėjų šeimai organizavimo ir koordinavimo procese.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Globos sistemos trūkumai	Paslaugų prieinamumas	„Dažniausiai pasitaikantys sunkumai organizuojant pagalbą globėjams, tai paslaugų prieinamumas pagal globėjų gyvenamąją vietą <...>” (I – 1). „Sunkumu laiku tai, kad esant dideliui poreikiui pvz: vaikų – paauglių psichiatro tenka laukti ilgai konsultacijų <...>” (I – 7). „<...> susiduriame su paslaugų prieinamumo problema <...>” (I – 9).
	Dokumentacija	„Man didžiausias sunkumas tai yra dokumentacija, kuri užima labai daug laiko, kai galėtum skirti tą

		laiką bendravimui su klientu, ar jo konsultacijai.” (I – 6). „Reikalingų užpildyti dokumentų perteklius <...> ” (I – 8).
Su globojamais vaikais susiję sunkumai	Globojamų vaikų uždarumas adaptaciniu laikotarpiu	„<...> su problemomis adaptaciniu laikotarpiu: psichologiniu globojamo vaiko pasipriešinimu, pasireiškiančiu uždarumu <...>” (I – 2). „<...> vaikai nėra linkę pasakotis ypač adaptaciniu laikotarpiu <...> ” (I – 8). „Pagrindiniai sunkumai manau dirbant su BG, adaptaciniu laikotarpiu labai sunku prieiti prie globojamo vaiko.” (I – 9).
Su globėjais susiję sunkumai	Globėjų ar globotinių motyvacijos stoka	„<...> globėjų ar globotinių motyvacijos stoka.” (I – 1). „Pagalbos procese dažniausiai iškylantis sunkumai tai klientų motyvacijos stoka, rekomendacijų nesilaikymas.” (I – 3). „<...> susiduriu su globėjų motyvacijos stoka.” (I – 9). „<...> motyvacijos stoka <...> ” (I – 8).
	Globėjų nenoras bendradarbiauti	„Taip pat svarbu paminėti, kad ne visi globėjai ar globotiniai yra linkę noriai bendradarbiauti su pagalbos specialistais.” (I – 1). „Siūloma pagalba ne visada yra priimama arba abejojama jos veiksmingumu.” (I – 3). „Sunkumų iškyla kai globojami, vaikai ar globėjai vengia arba nepriima pagalbos” (I – 4). „<...> dažniausiai kyla tokie sunkumai kaip nenoras priimti pagalbos <...> ” (I – 8). „Dažnu atveju globėjai reikalauja, kad pagalba būtų teikiama vaikui, tačiau patys dalyvauti pagalbos procese atsisako.” (I – 10).
	Išankstinis nusistatymas prieš pagalbos specialistus	„Susidaryta išankstinė neigiama įtaka apie pagalbos specialistus” (I – 4). „<...> mažose bendruomenėse, vieni kitus pažįsta, atsiranda nepasitikėjimas, asmeniškumai <...>” (I – 9). „<...> nenoras priimti pagalbą, arba jos reikalingumo neigimas.” (I – 10).

Remiantis tyrimo rezultatais, galima apibendrinti, kad koordinuojant pagalbos procesą globėjų šeimoms susiduria su tokiais sunkumais kaip globojamų vaikų nenoras bendrauti su pagalbos specialistais adaptaciniu globos laikotarpiu; globėjų ir globotinių motyvacijos stoka; Globėjų nebendradarbiavimas; Išankstinis globėjų nusistatymas prieš pagalbos specialistus; Plati dokumentacija. Taip pat ne visiems globėjams ar globojamiems vaikams paslaugos yra prieinamos pagal jų gyvenamąją vietą. Tyrime dalyvavę globos koordinatoriai nurodė, kad

organizuojant pagalbą globėjų šeimoms kurios gyvena kaimiškose vietose susiduria su paslaugų prieinamumo problema, kadangi globėjų šeimoms sudėtinga atvykti į rajono centrą, ypač jei vizitų intensyvumas yra didelis: „*Globėjams sudėtinga atvykti į rajono centrą, ypač jei jie vyresnio amžiaus, paslaugos dažniausiai teikiamos tik pačiame mieste.*” (I – 1). Taip pat globos koordinatoriai nurodė, kad kai kurių specialistų paslaugų tenka laukti net kelis mėnesius: „*<...> vaikų – paauglių psichiatro tenka laukti ilgai <...>*” (I – 7). Tyrimo dalyviai taip pat nurodė, kad susiduria su globėju nenoru bendradarbiauti: „*<...> ne visi globėjai ar globotiniai yra linkę noriai bendradarbiauti <...>*” (I – 1). Dažnai susiduriama su nenoru bendradarbiauti, kai globėjai nenori pripažinti savo klaidų ar silpnybių ir ignoruoja siūlomą pagalbą, tačiau kaltina globotinius dėl susidariusios situacijos.

Tyrimo metu buvo siekiame išsiaiškinti, kaip globos koordinatoriai vertina pagalbos organizavimo procesą globėjų šeimose (žr. 15 lentelę).

15 lentelė. Pagalbos organizavimo proceso globėjų šeimoms vertinimas.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Specialistų teikiama pagalba efektyvi	Teigiamas	„ <i><...> pagalbos procesas užtikrinamas kiekvienoje globėjų šeimoje ar šeimynoje.</i> ” (I – 1). „ <i>Socialinis darbuotojas padeda vaikams ir paaugliams <...></i> ” (I – 2). „ <i>Pagalbos organizavimą globėjų šeimai vertinu gerai <...></i> ” (I – 4). „ <i>Pagalbos organizavimo procesą vertinu teigiamai.</i> ” (I – 5). „ <i>Teigiamai.</i> ” (I – 6). „ <i>Drįsčiau teigti, kad Lietuvoje pradėjus veikti Globos centrams, pagalbos organizavimas globėjų šeimoms yra laisvai prieinamas, nuolatos atnaujinamos ir siūlomos paslaugos.</i> ” (I – 7). „ <i>Pagalbos procesą vertinu teigiamai.</i> ” (I – 9).
Organizuojamos pagalbos tobulinimo poreikis	Neutralus	„ <i>Pagalbos organizavimo procesas yra labai individualus dalykas.</i> ” (I – 3). „ <i>Pagalbos procesą vertinu abipusiškai, mano manymų dar yra daug tobulintinų dalykų.</i> ” (I – 10).
	Neigiamas	„ <i><...> kyla sunkumu bendradarbiaujant su kitomis institucijomis organizuojant pagalbos procesą. <...></i> ” (I – 6).

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad dauguma globos koordinatorių pagalbos organizavimo procesą globėjų šeimoms vertina teigiamai: „*Globos koordinatoriai individualiai bendraudami su globėju šeimomis ir jose globojamais vaikais įvertina pagalbos poreikį ir nuosekliai teikia, bei organizuoja pagalbą suburdami pagalbos specialistus.*” (I – 1), „*Kiekvienas globojamas vaikas*

ir globėjas turi priskirtą globos koordinatorių, kuris bendradarbiaudamas su kitomis institucijomis, globos centro komanda vertina pagalbos poreikį <...> manau pagalbos procesas organizuojamas tinkamai.” (I – 4). Taip pat tyrimo dalyviai nurodė, kad pagalbos organizavimo procese iš globos koordinatorių perspektyvos yra ir neigiama pusė: „Atsakomybės perkėlimas globos koordinatoriui.” (I – 6).

Apibendrinant galima pabrėžti, kad globos koordinatoriai teikia individualios globos koordinatoriaus konsultacijas; informavimo paslaugą; atstovauja; tarpininkauja; organizuoja susitikimus; vertina globos kokybę; organizuojama teisinę pagalba; organizuoja psichologinę pagalbą; organizuoja švietimo specialistų paslaugas; organizuoja sveikatos priežiūros specialistų paslaugas; Nukreipia į GIMK mokymus ir konsultacijas. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad dažniausiai globos koordinatorius darbe taikomi metodai yra konsultavimo metodas; atvejo vadybos metodas; stebėjimo metodas; socialinio tinklo metodas; darbas grupėmis; apklausos. Globos koordinatoriai koordinuojant pagalbos procesą globėjų šeimoms susiduria su tokiais sunkumais kaip globojamų vaikų nenoras bendrauti su pagalbos specialistais adaptaciniu globos laikotarpiu; globėjų ir globotinių motyvacijos stoka; Globėjų nebendradarbiavimas; Išankstinis globėjų nusistatymas prieš pagalbos specialistus; Plati dokumentacija. Taip pat tyrimo rezultatai atskleidė, kad dauguma globos koordinatorių pagalbos organizavimo procesą globėjų šeimoms vertina teigiamai.

4.2.4 Globos koordinatoriui reikalingi gebėjimai ir vertybinės nuostatos, siekiant teikti kokybiškas paslaugas.

Ketvirtojoje tyrimo dalyje siekiama atskleisti kokiomis asmeninėmis savybėmis pasižymi ir kokios vertybinėmis nuostatomis globos koordinatorius vadovaujasi savo darbe. Tyrimo metu, taip pat buvo siekiama išsiaiškinti, kokiais būdais, dar būtų galima pagerinti globėjų šeimoms organizuojamų, teikiamų paslaugų kokybę (žr. 16 lentelę).

16 lentelė. Siūlymai gerinti organizuojamų, teikiamų paslaugų kokybę globėjų šeimoms.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Mokymų organizavimas	Specialistų kvalifikacijos kėlimas	„Pagalbos specialistai turi nuolat kelti savo žinias ir kvalifikaciją.” (I – 1). „Mano nuomone paslaugų kokybę būtų galima gerinti stiprinant pagalbos specialistų kompetenciją <...>” (I – 3). „Siekiant užtikrinti paslaugų kokybę, tikslinga kelti specialistų kvalifikaciją, taikyti naujus darbo metodus, pritaikyti ir naudoti kitų šalių gerąsias patirtis.” (I – 4).

		„Organizuojamų paslaugų kokybę būtų galima gerinti stiprinant specialistų kompetenciją ir organizuojant įvairiausių mokymus.” (I – 8).
	Neformalių veiklų organizavimas globėjų šeimoms	„Inicijuojant įvairias stovyklas, laisvalaikio užimtumą, buriant ir aktyvinant globėjų bendruomenes, kurių metu būtų skatinamas glaustesnis bendradarbiavimas ir pasitikėjimas pagalbos specialistais.” (I – 3). „Trūksta neformaliojo švietimo veiklų elgesio sutrikimų turintiems vaikams.” (I – 10).
	Visuomenės švietimas	„Norint pagerinti globėjų šeimoms organizuojamų paslaugų kokybę labai svarbu atkreipti dėmesį į visuomenės požiūrį į globą.” (I – 4). „<...> galima keisti visuomenės nuomonę į globėjus kurie jaučiasi stigmatizuojami <...>” (I – 7). „Svarbu organizuoti įvairiausių mokymus, šviečiamąją veiklą apie globojamo vaiko traumas netektis <...>” (I – 8).
Paslaugų tinklas	Prieinamas paslaugos	„Siekiant gerinti organizuojamų ir teikiamų paslaugų kokybę svarbu, kad paslaugos būtų visiems lengvai ir greitai pasiekiamos.” (I – 1). „Šiuo metu dažniausiai trūksta psichoterapeutų paslaugų.” (I – 1). „Siūlyčiau užtikrinti galimybę, kad paslaugos būtų prieinamos nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos pvz.: pavėžėjimo paslauga, mokymų ir seminarų užtikrinimas pagal poreikį ir kt.” (I – 3). „Gerinti ir plėtoti paslaugų prieinamumą kaimiškose vietovėse.” (I – 6). „Šiuo metu trūksta informacijos, programų globėjams kaip tvarkytis su mokyklinio amžiaus vaikais.” (I – 9).
	Paslaugų atnaujinimas, plėtra	„Taip pat būtina atnaujinti teikiamas paslaugas, sudaryti galimybę rinktis.” (I – 3). „<...> būtina apklausinti klientų grupes, šiuo atveju globėjus ir globojamus vaikus, kokių paslaugų jiems reikia.” (I – 4). „<...> būtina paslaugų plėtra, kuri apima žinių gilinimą, kaip kurti ryšį su mokyklinio – paauglių amžiaus vaikais, kaip tinkamai atliepti ir įvertinti jų poreikius.” (I – 9). „Mano manymu siekiant gerinti paslaugų kokybę yra tikslinga atlikinėti apklausas, siekiant išsiaiškinti paslaugų gavėjų poreikį.” (I – 10).

Globos centro veiklos optimizavimas	Pagalbos specialistų darbo krūvio balansas	„Specialistų dirbančių su globėjų šeimomis darbo krūviai turi būti subalansuoti <...>”(I – 1). „Svarbus darbo krūvių paskirstymas.” (I – 9).
-------------------------------------	--	---

Tyrimo dalyviai nurodė, kad organizuojamų, teikiamų paslaugų kokybę būtų galima gerinti keliant pagalbos specialistų kvalifikaciją: „<...> būtų galima gerinti stiprinant pagalbos specialistų kompetenciją, organizuojant įvairius mokymus pagal poreikį ir sudarant galimybę juose sudalyvauti.” (I – 3). Taip pat tyrimo rezultatai atskleidė, kad tikslinga plėsti paslaugų prieinamumą: „<...> kad paslaugos būtų visiems lengvai ir greitai pasiekiamos. Pvz.: kaimiškose vietovėse gyvenantys globėjai ir vaikai noriai dalyvautų įvairiuose mokymuose, seminaruose, neformaliojo švietimo veiklose tačiau dėl susisiektimo ar neturėjimo kur palikti vaikus tai padaryti gali ne visada.” (I – 1). Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė, kad įtakos organizuojamų paslaugų kokybei gali turėti globos koordinatorių ar kitų pagalbos specialistų nesubalansuoti darbo krūviai. Svarbu užtikrinti darbo krūvio tolygų paskirstymą tarp specialistų: „Specialistų dirbančių su globėjų šeimomis darbo krūviai turi būti subalansuoti, kad pagalbos kokybė nenukentėtų ir kiekvienas individualus atvejis būtų laiku pastebėtas.” (I – 1). Tyrime dalyvavę specialistai nurodė, kad paslaugų kokybė taip pat priklauso nuo sukurto specialistų ir globėjų, globojamų vaikų tarpusavio santykio. Organizuojant neformalias veiklas, būtų galima skatinti globėjus bendradarbiauti, bei pasitikėti pagalbos specialistais: „Taip pat paslaugų kokybę mano nuomone pagerėtų stiprinant globėjų ir globojamų vaikų pasitikėjimą globos centro ir kitais pagalbos specialistais per neformalias veiklas.” (I – 3). Tyrimo dalyviai pažymėjo, kad svarbu yra plėsti ir atnaujinti organizuojamas ir teikiamas paslaugas globėjams: „Teikiant pagalbą globėjų šeimoms pastebime, kad trūksta būrelių, užimtumo vaikams turintiems raidos sutrikimų.” (I – 3), „Manau, kad labai trūksta tokios paslaugos, kaip dienos stovykla vasaros metu, kuomet globėjai dirba ir neturi kur palikti savo globojamų vaikų, kai jiems yra atostogos.” (I – 6). Daug kalbama apie „laikino atokvėpio,, paslaugą, tačiau praktikoje ji ne visada yra teikiama, nes susiduriama su sunkumais, o kur gi padėti globojamą vaiką norint suteikti atokvėpio paslaugą. Nuo 2018 m. liepos mėn. globos centrams pradėjus savo veiklą, globėjams skiriama vis daugiau dėmesio, tačiau apie globos centro veiklą visuomenei vis dar trūksta informacijos. Tyrimo dalyviai nurodė, kad siekiant gerinti paslaugų kokybę yra reikalinga šviesti visuomenę: „Viešinant globos centro paslaugas, plečiant globėjų bendruomenę automatiškai plėstųsi ir paslaugų poreikis.” (I – 4), „Labiau būčiau linkusi manyti, kaip galima keisti visuomenės nuomonę į globėjus kurie jaučiasi stigmatizuojami dėl to, kad tapo globėjais. Tai iš dalies stabdo globėjų norą priimti paslaugas, išvengiant jų žinomumo.” (I – 7).

Interviu metu buvo siekiama išsiaiškinti daug svarbių niuansų, kurie turi reikšmės globos koordinatoriaus darbe. Tyrimo dalyviams buvo pateiktas klausimas: „Ką rekomenduotumėte

specialistui, kuris ruošiasi ar pradeda dirbti globos koordinatoriumi”? Išanalizavus interviu turinį, išskirtos 3 kategorijos: Darbinių santykių su globėjais kūrimas; kvalifikacijos kėlimas; vadovautis komandinio darbo principais bei 3 subkategorijos (žr. 17 lentelę).

17 lentelė. Rekomendacijos specialistams pradedantiems dirbti globos koordinatoriais.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Aukštų kokybės standartų išlaikymas	Darbinių santykių su globėjais kūrimas.	„Labai svarbu sukurti artimą ryšį su globėjais ir globojamais vaikais, tačiau būtina išlaikyti profesionalumą.” (I – 1). „<...> taip pat kurti artimą ryšį su globėjais ir globojamais vaikais.” (I – 3). „Pradedant dirbti globos koordinatoriumi rekomenduočiau užmegzti artimą ryšį su globojamu vaiku, taip pat savo darbe būti budriam ir įžvalgiam <...>” (I – 6). „<...> išlaikyti profesionalų – darbinį santykį su globėjais.” (I – 9).
	Kvalifikacijos kėlimas	„Rekomenduočiau, nuolat gilinti savo žinias, dalyvauti mokymuose, supervizijose <...>” (I – 1). „Globos koordinatorius turi nuolat kelti kompetencijas, žinoti teisės aktus, jais vadovautis.” (I – 2). „Rekomenduočiau išsamiai susipažinti su teisės aktais <...>” (I – 3). „Vykdant globos koordinatoriaus veiklą reikia nuolat kelti savo kompetencijas, nebijoti iššūkių.” (I – 4). „<...> gilintis į vaikų raidą apie globojamo vaiko netektis <...>” (I – 8).
Metodų taikymo svarba	Vadovautis komandinio darbo principais	„<...> darbe vadovautis komandinio darbo principais, nes šiame darbe labai svarbus komandinis darbas ir bendradarbiavimas.” (I – 6). „<...> globos koordinatoriaus darbas nėra individualus. Visada reikia <...> dirbti komandoje.” (I – 9). „Dirbti komandoje.” (I – 10).

Tyrimo dalyviai nurodė, kad pradedantiems dirbti globos koordinatoriaus darbą yra labai svarbu kurti santykį su globėjų šeima, tačiau būtina išlaikyti profesionalumą, nesusitapatinti su globėju: „*Taip pat rekomenduočiau tarp globėjo ir savęs išlaikyti specialisto ir paslaugos gavėjo santykį, nesibiūliuoti.*” (I – 6), „*Pradedant dirbti globos koordinatoriumi rekomenduočiau užmegzti artimą ryšį su globojamu vaiku <...>*” (I – 6), „*<...> nesusitapatinti su globėju, kadangi labai svarbu šališkai įvertinti pagalbos poreikį.*” (I – 3). Dažnu atveju globėjai pateikia pagąžintą

tiesą apie situaciją šeimoje. Jei atidžiai ir giliai nepažvelgiama į situaciją, neskiriama pakankamai dėmesio ir individualaus laiko globotiniui, dažniausiai patikima globėjo žodžiais. Teikiant ir organizuojant pagalbą globėjų šeimai neužtenka palaikyti ryšį tik su globėjais: „<...> svarbu sukurti artimą ryšį su globėjais ir globojamais vaikais <...>” (I – 1). Taip pat tyrimo dalyviai pažymėjo, kad rekomenduotų nuolat kelti savo kaip darbuotojo kvalifikaciją. Dirbant su globojamais vaikais iš esmės dirbama su jų traumomis: „<...> dirbant su globėjais ir globojamais vaikais susiduriame su vaikų ir globėjų traumomis, skaudžiais išgyvenimais prisiminimais <...>” (I – 1). Kiekvienas globos atvejis turi savo istoriją, savo ypatumus, todėl kvalifikacijos kėlimas, žinių atnaujinimas pagalbos specialistams yra būtina priemonė siekiant geriau suprasti globojamus vaikus ir žinoti kaip jiems padėti, o ne pakenkti. Globos koordinatoriaus darbas emociškai yra sunkus, todėl būtina stiprinti pačio globos koordinatoriaus psichologinį atsparumą: „Tai labai sunkus emociškai darbas.” (I – 5). Tyrimo dalyviai taip pat pažymėjo, kad rekomenduotų vadovautis komandinio darbo principais: „Nuo to kiek gebėsite dirbti komandoje priklausys jūsų organizuojamų paslaugų kokybė ir įgyvendinimas.” (I – 6), <...> darbe vadovautis komandinio darbo principais, nes šiame darbe labai svarbus komandinis darbas ir bendradarbiavimas.” (I – 6). Dirbant globos koordinatoriaus darbą svarbu suprasti, kad tai nėra tik individualus darbas: „Kaip globos koordinatorius nori padėti čia ir dabar, tačiau svarbu suprasti, kad prireiks laiko, komandinio darbo ir ne viską galima pakeisti per vieną naktį.” (I – 1).

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kokomis savybėmis pasižymi globos koordinatoriai (žr. 18 lentelę).

18 lentelė. Asmeninės globos koordinatoriaus savybės ir vertybinės nuostatos.

Kategorija	Subkategorija	Citata
Bendravimo įgūdžiai	Empatija	„Visų pirma globos koordinatorius turi būti empatiškas <...>” (I – 1). „<...> empatiškumas, tolerancija <...>” (I – 2). „Mano nuomone socialinis darbuotojas (globos koordinatorius) yra empatiškas <...>” (I – 3). „<...> taip pat gebėjimas bendrauti su žmonėmis nenuvertinant jų.” (I – 4). „<...> empatiškumu <...>” (I – 5). „Empatija <...>” (I – 6). „<...> turi pasižymėti begaline empatija „kitokiam“ žmogui.” (I – 7). „Be empatijos mano manymų socialinis darbas nėra įmanomas.” (I – 9).
	Komunikabilumas	„<...> pasižymėti gerais komunikaciniais sugebėjimais.” (I – 1).

		„Darbuotojo komunikabilumas <...>” (I – 2). „<...> padeda gebėjimas bendrauti ir palaikyti šiltus santykius su savo klientais.” (I – 3). „Pagrindinės savybės tai gebėjimas prieiti prie kliento, kurti pasitikėjimu grįstą santykį.” (I – 4). „<...> komunikabilumas <...>” (I – 6). „Man asmeniškai padeda komunikabilumas <...>” (I – 10).
Lankstumas	Greitas reagavimas	„<...>labai svarbu greitas reagavimas į iškilusias problemas <...>” (I – 1). „<...> visumos matymas ir greitas reagavimas.” (I – 4). „<...> greita orientacija <...>” (I – 6). „Greitas reagavimas į susiklosčiusią situaciją.” (I – 9). „<...> gebėti greitai reaguoti <...>” (I – 10).
	Prisitaikymas	„Globos koordinatorius turi būti labai lankstus ir sugebantis prisitaikyti prie įvairiausių situacijų.” (I – 1). „<...> turi būti lankstus <...>” (I – 8). „<...> lanksčiai prisitaikyti prie situacijos.” (I – 9). „Lankstumas <...>” (I – 10).
	Atsakingumas	„<...> (globos koordinatorius) pasižymi atsakingumu <...>” (I – 5). „<...> atsakingumas <...>” (I – 6). „<...> atsakingumas mane nuolat lydi dirbant GK.” (I – 7). „Globos koordinatorius turi pasižymėti atsakingumu <...>” (I – 8).
Problemų sprendimas	Išlikti ramiam sudėtingose situacijose.	„<...>gebėjimas nepasimesti sudėtingose situacijose.” (I – 1). „<...>gebėjimas išlikti ramiai ir savimi pasitikinčiai bet kokioje situacijoje <...>” (I – 4). „<...> ir nepasimesti sudėtingose situacijose.” (I – 10).
	Nuoseklumas	„Nuoseklus darbas <...>” (I – 1). „<...>nuoseklumas <...>” (I – 4).
Motyvacija	Atkaklumas siekiant tikslo	„Atkaklumas <...>” (I – 4). „<...> užsispyrimas <...>” (I – 7). „Norint pasiekti rezultatų reikia būti labai atkakliam <...>” (I – 9).

Visi tyrime dalyvavę globos koordinatoriai nurodė, kad viena iš svarbiausių globos koordinatoriaus asmeninių savybių yra empatija: „<...> globos koordinatorius turi būti empatiškas <...>” (I – 1), „<...> (globos koordinatorius) yra empatiškas, supratingas, atliepiantis ir neteisiantis.” (I – 3). Asmeninės būdo savybės kaip empatiškumas, tolerancija, sudaro gerą atmosferą darbui tarp globėjų šeimos ir globos koordinatoriaus. Taip pat tyrimo dalyviai nurodė, kad komunikabilumas yra būtina savybė globos koordinatoriaus darbe: „Man

labai padeda gebėjimas bendrauti <...>.” (I – 3), „<...> taip pat gebėjimas bendrauti su žmonėmis <...>” (I – 4). Remiantis teorija, anot Miles (2022, p. 15) bendravimas ir konsultavimas yra viena iš pagrindinių globos koordinatoriaus veiklos sričių. Organizuojant, teikiant pagalbą globėjams, tėviams, globojamiems (rūpinamiems) ar įvaikintiems vaikams neišvengiamai teks bendrauti su pagalbos specialistais, individualiai konsultuoti globėjų šeimas, inicijuoti bendradarbiavimo procesus, todėl komunikabilumas viena iš pagrindinių globos koordinatorių asmeninių savybių. Išanalizavus tyrimo rezultatus paaiškėjo, kad globos koordinatoriaus darbe taip pat svarbi asmeninė savybė yra greitas reagavimas į susiklosčiusią situaciją: „Svarbu atkreipti dėmesį į netiesiogiai siunčiamas globotinių ir globėjų žinutes, ir laiku ir greitai reaguoti.” (I – 4). Globos koordinatoriai nuolat palaikydami ryšį su globėjų šeima, pagalbos specialistais vertina situaciją, stebi ir reaguoja. Dažnu atveju, globos koordinatoriai teikdami pagalbą globėjų šeimoms atsiduria sudėtingų situacijų centre, kuriuose stengiasi išlikti kiek įmanoma ramesni: „Viena iš pagrindinių asmeninių savybių kurios man padeda tai gebėjimas išlikti ramiai ir savimi pasitikinčiai bet kokioje situacijoje.” (I – 4). Gebėjimas išlikti ramiam, padeda globos koordinatoriui suvaldyti situaciją: „Gebėjimas išlikti ramiau sudėtingose situacijose, padeda greičiau suvaldyti ir stabilizuoti atvejį.” (I – 5). Taip pat tyrimo dalyviai nurodė, kad globos koordinatoriai darbe reikalinga savybė yra nuoseklumas: „Nuoseklus darbas, atvejo analizė <...> padeda pasiekti gerų rezultatų.” (I – 1), „Koordinuojant pagalbą globėjų šeimai aš laikausi nuoseklumo ir stabilumo principo.” (I – 4). Tyrimo rezultatai atskleidė, kad globos koordinatoriai turi pasižymėti atsakingumu: „Padeda <...> atsakingumas <...>” (I – 6), „atsakingumas mane nuolat lydi dirbant GK.” (I – 7). Globos koordinatorius atsakingas už pagalbos proceso koordinavimą, tinkamas ir laiku suteiktas paslaugas. Siekiant rasti problemų sprendimo būdą globos koordinatorius turi prisitaikyti, būti lankstus: „Prisitaikyti įvairiose situacijose, jei tai naudinga klientui ir pagalbos procesui.” (I – 1).

Apibendrinant galima teigti, jog pagrindinės globos koordinatoriaus asmeninės savybės ir vertybinės nuostatos kuriomis vadovaujamasi yra empatija; komunikabilumas; greitas reagavimas; gebėjimas išlikti ramiam sudėtingose situacijose; nuoseklumas; atkaklumas; atsakingumas; lankstumas (prisitaikymas). Tyrimo rezultatai atskleidė, kad globos koordinatoriams organizuojant ir teikiant pagalbą globėjų šeimai esminiai dalykai yra darbinių santykių su globėjais kūrimas; kvalifikacijos kėlimas; bei vadovautis komandinio darbo principais. Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė, kad globėjų šeimoms organizuojamų, teikiamų paslaugų kokybę dar būtų galima pagerinti keliant pagalbos specialistų kvalifikaciją, didinant paslaugų prieinamumą, subalansuojant pagalbos specialistų darbo krūvius, organizuojant neformalias veiklas globėjų šeimoms, plečiant ir atnaujinant paslaugas, bei šviečiant visuomenę.

4.3 Diskusija

Apibendrinant gautus tyrimo rezultatus galima teigti, kad globos koordinatoriaus veikla yra sudėtingas procesas, reikalaujantis nuolatinio specialistų tobulėjimo, bendradarbiavimo gebėjimų, bei pasirengimo. Staines (2011) atlikusi tyrimą apie teikiamas paslaugas globėjams ir globotiniams, taip pat nurodo, kad socialiniai darbuotojai (globos koordinatoriai) dirbantys su globėjų šeima nuolat bendradarbiauja su kitomis institucijomis. Nuo bendradarbiavimo sklandumo ir globos koordinatoriaus kompetencijų, gebėjimų kurti santykį priklauso globėjams teikiamų paslaugų veiksmingumas. Remiantis tyrimo rezultatais galima teigti, kad bendradarbiavimas būtinas ir naudingas pagalbos globėjų šeimai procesui, kadangi specialistų tarpusavio bendravimas bei vienodas situacijos supratimas užtikrina kokybiškesnę pagalbą ir įtakoja ilgalaikį bei veiksmingą poveikį siekiamam rezultatui – globėjų šeimos poreikių tenkinimui. Globos koordinatoriaus darbas neatsiejamas nuo bendradarbiavimo su kitų įstaigų pagalbos specialistais siekiant įvertinti globėjų šeimos poreikius, sudaryti pagalbos planą ir jį įgyvendinti.

Helton (2018) nustatė, kad globos koordinatoriai organizuodami ir teikdami paslaugas globėjams, suteikia jiems reikalingų žinių kaip tinkamai reaguoti ir tenkinti globojamų vaikų individualius poreikius. Remiantis tyrimo rezultatais galime teigti, kad globos koordinatoriai yra atsakingi už globos (rūpybos) kokybę, laiku ir pagal poreikį suteiktas paslaugas ir pagalbą globėjams, tėviams ir jų globojamiems (rūpinamiems) ar įvaikintiems vaikams. Brown (2019) teigia, kad globos koordinatorius bendraudamas tiesiogiai su globėju šeima ir globojamu vaiku surenka duomenis apie šeimą, aptaria išylančius sunkumus, įvertina šeimos silpnybes ir stipriąsias puses, užtikrinant visapusišką globojamo vaiko poreikių tenkinimą. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad individualių globos koordinatoriaus konsultacijų metu yra įvertinamas globėjų ir globojamų vaikų pagalbos poreikis, globėjai įtraukiami į pagalbos plano sudarymo ir įgyvendinimo procesą.

Brown (2019) tyrime nustatyta, kad viena iš pagrindinių darbo komandoje problemų yra trūkumas specialistų tarpusavio bendravimo, bei bendradarbiavimo, kas apsunkina pagalbos teikimo procesą. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad dažniausiai specialistai susiduria su sunkumu norint suderinti bendrą susitikimų laiką, kuris tiktų visiems pagalbos specialistams, taip pat gauti panašūs tyrimo rezultatai, kad dėl skirtingų specialistų nuomonių, bei nuomonių nesuderinamumo kyla sunkumų.

Palmieri (2017) teigia, kad globos koordinatoriui koordinuojant ir teikiant pagalbą globėjų šeimai yra svarbu laikytis aiškaus vaidmenų pasiskirstymo principo. Globos koordinatorius dažnai atlieka „vertėjo“ funkciją padeda globėjams ir aplinkiniams geriau suprasti vaikų elgesį.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad pagrindiniai globos koordinatoriaus vaidmenys bendradarbiavimo procese yra atstovo, komandos telkėjo, vedančiojo asmens, komandos dalyvio, tarpininko, tiesioginio paslaugų teikėjo.

Collins (2022) teigia, kad atvejo vadybos metodas skirtas dirbant su globėjų šeimomis įvertinti šeimos situaciją, sudaryti individualius pagalbos planus, atlikti stebėseną. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad globos koordinatoriai savo darbe dažniausiai taiko stebėjimo, socialinio tinklo, darbo grupėmis, apklausos, konsultavimo ir atvejo vadybos metodus. Globos koordinatorių taikomi socialinio darbo metodai, asmeninės savybės ir vertybinės nuostatos yra svarbus rodiklis, siekiant efektyvaus vaiko globos (rūpybos) proceso. Brown (2016) tyrime nustatyta, kad globos koordinatorius organizuodamas ir teikdamas pagalbą globėjų šeimai stengiasi ieškoti kompromisų. Globos koordinatoriaus darbe svarbi abipusė pagarba, įvertinimas. Globos koordinatorius turi būti lankstus, reaguoti į iškilusius sunkumus, pozityviai bendrauti. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad globos koordinatorių įvairios asmeninės savybės – komunikabilumas, gebėjimas išlikti ramiam stresinėse situacijose, atkaklumas ir kt., reikalingos dirbant globos koordinatoriaus darbą.

Globos koordinatoriai organizuodami ir teikdami pagalbą globėjų šeimoms susiduria su tokiais sunkumais, kaip globėjų nenoras bendradarbiauti, globojamų vaikų uždarumas adaptaciniu laikotarpiu, paslaugų prieinamumas, bei priešiška visuomenės nuomonė apie globą. Lucic (2021) tyrime nustatyta, kad globos koordinatorius siekdamas sėkmingo bendravimo su globėjais ir globojamais vaikais turi kreiptis pagalbos į kitus specialistus, kad galėtų įvertinti pagalbos poreikį. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad organizuojant ir teikiant paslaugas globėjų šeimoms vaiko globos (rūpybos) procese turi sąveikauti visi globos proceso dalyviai, siekdami, užtikrinti vaiko globos (rūpybos) kokybę. Nuolatinis bendradarbiavimas, specialistų kvalifikacijos kėlimas – veiksniai, kurie teigiamai veikia vaiko globos (rūpybos) procesą.

IŠVADOS

1. Vaiko globa (rūpyba) – tai Lietuvoje griežtai reglamentuota įstatyminėje bazėje sistema, kai vaikams, netekusiems biologinių tėvų priežiūros (nesvarbu dėl kokių priežasčių tai įvyko) užtikrinama teisė į saugų ir pilnavertį gyvenimą. Vaiko globa (rūpyba) tai vaiko, kuris yra likęs be tėvų globos ir įstatymų nustatyta tvarka patikėtą fiziniam ar juridiniam asmeniui, jo priežiūrą, auklėjimas ir ugdymas. Valstybė apsaugo tokius vaikus ir suteikia jiems visapusišką pagalbą, kad vaikas būtų saugus ir galėtų integruotis visuomenėje. Vaiko globa (rūpyba) organizuojama taip, kad būtų sukuriamos optimalios gyvenimo sąlygos, kurios nepažeistų svarbiausių vaikų interesų bei poreikių. Globos (rūpybos) formos: šeimoje, šeimynoje, globos centre ir institucinė globa. Svarbiausias globos (rūpybos) principai – aplinkos, artimos šeimai, sukūrimas. Tik kritiniu atveju numatoma skirti vaiko globą (rūpybą) institucijose, kitais atvejais siekiama vaiko globos (rūpybos) šeimoje, šeimynoje, globos centre.

2. Siekiant užtikrinti nuoseklų organizuojamų pagalbos globėjų šeimai teikimą, pagalbos procese globos koordinatoriui bendradarbiaujant su įvairiais specialistais, svarbu užtikrinti proceso valdymą, kurį galima apibrėžti, kaip globos koordinatoriaus, skirtingų specialistų ir kliento santykius, siekiant suteikti reikalingas paslaugas ir pagalbą globėjams (rūpintojams), įtėviams ir jų globojamiems ar įvaikintiems vaikams, kur yra reikalingas specialistas, gebantis koordinuoti bendrą visų komandos narių darbą. Už pagalbos globėjų šeimai koordinavimą, atsakingas specialistas – globos koordinatorius, kurio pagrindinis uždavinys, organizuoti ir teikti globėjų šeimai reikalingą pagalbą, atitinkančią jų poreikius, stebėti ir vertinti pagalbos veiksmingumą ir užtikrinti globos kokybę.

3. Pagrindinės globos koordinatoriaus veiklos sritys yra pagalbos globėjų šeimoms organizavimas ir teikimas, planavimas, paslaugų ir pagalbos veiksmingumo stebėsena ir sudaryto individualaus paslaugų gavėjo plano įgyvendinimas. Globos koordinatoriaus veikloje pagrindinis darbo principas yra atvejo vadybos metodo taikymas ir koordinuojamo atvejo valdymas. Globos koordinatoriaus bendradarbiavimas su kitais pagalbos specialistais yra neišvengiamas, siekiant užtikrinti geriausius vaiko interesus, sutelkti reikalingus pagalbos specialistus atliepiant globėjų ir globojamų vaikų poreikius.

4. Ištyrus globos koordinatoriaus veikos specifiškumą, teikiant paslaugas globėjams, įtėviams ir jų globojamiems, įvaikintiems vaikams Lietuvoje, išskirtini tokie pagrindiniai aspektai:

- Globos koordinatoriai organizuoja ir teikia pagalbą globėjų šeimoje, šeimynoje, globos centre globojamiems vaikams ir globėjams;

- Pagrindiniai paslaugų organizavimo ir teikimo skirtumai atsižvelgiant į skirtingas globos formas – pagalbos ir paslaugų intensyvumas, Globėjo veiklos ir kokybės vertinimo atlikimas, skirtingas atstovavimas;
- Globos koordinatoriaus pagrindiniai vaidmenys bendradarbiavimo procese –globėjų ar globotinių atstovas, komandos telkėjas, vedantysis asmuo organizuojantis pagalbą, komandos dalyvis, tarpininkas, tiesioginis paslaugų teikėjas;
- Globos koordinatorius telkdamas komandą atsižvelgia į individualius globėjų šeimos poreikius, pagal tai parenka kokius pagalbos specialistus įtraukti į komandos sudėtį;
- Pagalbos globėjų šeimoms organizavimo ir teikimo procese, bendrus sprendimus pagalbos specialistai priima diskusijų metu, analizuodami jau turimą informaciją;
- Pagalbos specialistai dalyvaujantys pagalbos organizavimo ir teikimo globėjų šeimoms procese yra vaikų teisių apsaugos skyriaus specialistai, atvejo vadybininkai, globos centro specialistai, savivaldybės socialinių paslaugų skyriaus specialistai, seniūnijų darbuotojai, švietimo įstaigų specialistai, psichologai, neformaliojo ugdymo atstovai;
- Globos koordinatoriaus teikiamos ir organizuojamos paslaugos yra individualios globos koordinatoriaus konsultacijos, informavimo paslauga, atstovavimas, tarpininkavimas, susitikimų organizavimas, globos kokybės vertinimo atlikimas, organizuojama teisinė pagalba, psichologinė, švietimo specialistų, sveikatos priežiūros specialistų paslaugos ir pagalba;
- Savo darbe globos koordinatoriai dažniausiai taiko konsultavimo metodą, atvejo vadybos metodą, stebėjimo metodą, socialinio tinklo metodą, darbo grupėmis metodą, bei apklausas;
- Globos koordinatoriams iškylantys sunkumai yra paslaugų prieinamumo problema, globojamų vaikų uždarumas adaptaciniu laikotarpiu, globėjų ar globotinių motyvacijos stoka, globėjų nenoras bendradarbiauti, išankstinis globėjų ar globotinių nusistatymas prieš pagalbos specialistus, dokumentacijos perteklius;
- Globos koordinatorių asmeninės savybės kuriomis jie pasižymi yra empatija, komunikabilumas, greitas reagavimas, gebėjimas išlikti ramiam sudėtingose situacijose, nuoseklumas, atkaklumas, atsakingumas ir prisitaikymas.

REKOMENDACIJOS

Pradedantiems dirbti globos koordinatoriams:

1. Organizuojant ir teikiant pagalbą globėjams, tėviams ir jų globojamiems ar įvaikintiems vaikams vadovautis komandinio darbo principais.
2. Kuriant darbinį santykį su globėjų šeima, laikytis profesionalumo, nesusitapatinti su globėju teikiant ir organizuojant pagalbą.

Globos centrų vadovams:

1. Inicijuoti mokymus, seminarus savo įstaigos darbuotojams, siekiant atnaujinti ir plėsti teikiamas paslaugas.
2. Peržiūrėti ir esant poreikiui sumažinti įstaigos darbuotojų darbo krūvius, siekiant užtikrinti kokybišką paslaugų organizavimą ir teikimą.

Magistrantams, doktorantams:

1. Plėtoti tyrimus apie globos koordinatoriaus darbinio santykio su globėjais ir globojamais vaikais kūrimą ir jo svarbą, siekiant užtikrinti globėjų šeimos individualius pagalbos poreikius.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Barnett, E. R., Cleary, S. E., ir Donnelly, C. L. (2018). Psychotropic Medications for Youth in Child Welfare: Developing and Pilot Testing A Field Guide for Team Decision-Making. *Journal of Public Child Welfare*, 12(4), 492–513. doi: 10.1080/15548732.2017.1416324.
2. Bowers, J. R., Potter, M. M., Bell, C., ir Carlson, M. (2021). Child Welfare During a Pandemic. *Journal of Family and Consumer Sciences*, 113(3), 53–57. doi: 10.14307/JFCS113.3.53
3. Burvytė, S. (2015). Socialinės pedagoginės (kompleksinės) pagalbos poreikis. *Socialinis ugdymas*, 41(2), 144–162. Prieiga per internetą: <http://dx.doi.org/10.15823/su.2015.50>.
4. Brown, H. C. (2014). Team Parenting for Children in Foster Care: A Model for Integrated Therapeutic Care. *Child Abuse Review*, 23(6), 456. doi: 10.1002/car.2350
5. Brown, J., Kapasi, A., Weindels, S., ir Eyre, V. (2019). Needs of Foster Care Peer Support Volunteers. *Contemporary Family Therapy: An International Journal*, 41(4), 384–391. doi: 10.1007/s10591-019-09505-w
6. Brown, J., Anderson, L., ir Rodgers, J. (2016). Resource Workers' Relationships with Foster Parents. *Journal of Child and Family Studies*, 25(1), 336–344. doi: 10.1007/s10826-015-0204-9
7. Brown, M. B. (2019). *Seen, Heard, And Valued: Examining How Administrators, Teachers, and Foster Families Collaborate to Support Young Children in Foster Care* (daktaro disertacija). Prieiga per internetą: <https://shareok.org/handle/11244/321541>
8. Collins, C., Rong Bai, Crampton, D., ir Fischer, R. L. (2022). Families with Black Caregivers Were More Likely to Reunify? Explaining Findings from a RCT for Families who are Housing-unstable and Have Children in Foster Care. *Child Welfare*, 100(2), 27–48. Prieiga per internetą: <https://web.p.ebscohost.com/abstract?direct=true&profile=ehost&scope=site&authType=crawler&jrnl=00094021&AN=155923740&h=xgY2%2b%2feHbHk4yAuJCvf8BmYK%2f5CSJRRyivPP19GpRPEPmtbovaFEJ%2fgh%2fzykbTxUP5CZFIKU8oE4MD5lqgm5Q%3d%3d&crl=c&resultNs=AdminWebAuth&resultLocal=ErrCrINotAuth&crlhashurl=login.aspx%3fdirect%3dtrue%26profile%3dehost%26scope%3dsite%26authType%3dcrawler%26jrnl%3d00094021%26AN%3d155923740>

9. Desbiens, J. F. (2003). L'éternel compromis entre l'équité et la performance en administration publique appliqué au monde municipal. *Gestion*, 28, 13 – 18. Prieiga per internetą: <https://www.cairn.info/revue-gestion-2003-3-page-13.htm>.
10. Dirgėlienė, I., Alėjūnė, R. (2021). Supervizijos perspektyva atvejo vadyboje. *Tiltai*, 84(1), 51-74. doi:10.15181/tbb.v84i1.2136F
11. Dozier, M., Higley, E., Albus, K. E., ir Nutter, A. (2002). Intervening with foster infants' caregivers: Targeting three critical needs. *Infant Mental Health Journal*, 23(5), 541–554. doi: 10.1002/imhj.10032
12. Dromantienė, L., Česnuitytė, V. (2011). *Vadovėlis: Europos sąjungos socialinė politika*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
13. Dziegielewski, S. F., ir Jacinto, G. A. (2016). *Social Work Practice and Psychopharmacology: A Person-in-environment Approach*. New York: Springer.
14. Frederico, M., Long, M., McNamara, P., McPherson, L., ir Rose, R. (2017). Improving outcomes for children in out-of-home care: the role of therapeutic foster care. *Child and Family Social Work*, 22(2), 1064–1074. doi: 10.1111/cfs.12326
15. Gaižauskaitė, I., Valavičienė, N. (2016). *Vadovėlis: Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu*. Vilnius: Valstybės įmonė Registrų centras.
16. Genienė R., ir Nedveckė J. (2021). Globos centrai ir budintys globotojai: nuo projekto iki tvarios socialinės vaiko globos politikos. *Socialinė Teorija, Empirija, Politika Ir Praktika*, 23, 68-83. doi: 10.15388/STEPP.2021.38
17. Genienė, R. ir Šumskienė, E. (2016). Stacionarios globos pertvarka Lietuvoje institucionalizmo teorijos požiūriu. *Socialinė Teorija, Empirija, Politika Ir Praktika*, 12, 74-89. doi: 10.15388/STEPP.2016.12.9818
18. Germanavičius, A., Čiurinskas, D. (2002). Atvejų vadybos metodas. Kas tai? *Sveikata*, 8 (559): 32-35. Prieiga internete: http://www.elibrary.lt/resursai/Ziniasklaida/SAM/Sveikata/sveik_2002_08.pdf
19. George, S. (2018, spalio 4). Working with foster and adoptive families through the lens of attachment. *Counseling Today*. Prieiga per internetą: <https://ct.counseling.org/2018/10/working-with-foster-and-adoptive-families-through-the-lens-of-attachment/>
20. *Globėjų ir įtėvių mokymas: elektroninis variantas*. Prieiga per internetą: <https://vaikoteises.lt/veiklos-sritys/vaiko-globa-rupyba-ir-ivaikinimas/globeju-ir-iteviu-mokymas/apie-gimk-programa.htm>

21. Griciūtė, J. Ir Senkevičiūtė - Doviltė, L. (2018). Lietuvos socialinės globos įstaigų, dalyvaujančių pertvarkos procese, darbuotojų motyvacijos vertinimas. *Socialinis darbas. Patirtis ir metodai*, 21(1), 35-56. doi: 10.15388/STEPP.2016.12.9817
22. Gudžinskienė V., Navaitis G. (2016). Įvaikinimas: deinstitutionalizacija - palankių sąlygų vaikui augti šeimoje prielaidų sudarymas. *Socialinis darbas*, 14(2), 134-147. doi: 10.13165/Sd-16-14-2-01
23. Gupta, A., ir Featherstone, B. (2020). On hope, loss, anger, and the spaces in between: Reflections on living with/in adoption and the role of the social worker. *Child and Family Social Work*, 25(1), 165–172. doi: 10.1111/cfs.12674
24. Gvaldaitė, L. ir Šimkonytė, S. (2016). Vaikų globos namų deinstitutionalizacija Lietuvoje: ar „vežimas” judės į priekį? *Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*, (12), 55-73. doi: 10.15388/STEPP.2016.12.9817
25. Hartinger-Saunders, R. M., Jones, A. S., ir Rittner, B. (2019). Improving Access to Trauma – Informed Adoption Services: Applying a Developmental Trauma Framework. *Journal of Child and Adolescent Trauma*, 12(1), 119–130. Doi: 10.1007/s40653-016-0104-1
26. Helton, J. J., Schreiber, J. C., Wiley, J., ir Schweitzer, R. (2018). Finding a routine that works: A mixed methods study of foster parents. *Child and Family Social Work*, 23(2), 248–255. doi: 10.1111/cfs.12412
27. Helton, J. J., Schreiber, J. C., Wiley, J., ir Schweitzer, R. (2018). Finding a routine that works: A mixed methods study of foster parents. *Child and Family Social Work*, 23(2), 248–255. doi: 10.1111/cfs.12412
28. Kavaliauskienė, V. (2005). Socialinio darbo, kaip pagalbos žmogui profesijos, raidos aspektai. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 15, 230–239. doi: 10.15388/ActPaed.2005.15.9743.
29. Kenny, R. M. (2020). Attaining Theoretical Coherence Within Relationship Based Practice in Child and Family Social Work: The Systemic Perspective. *British Journal of Social Work*, 50(5), 1630–1635. doi: 10.1093/bjsw/bcaa072
30. Lietuvos Respublikos Civilinis kodekso įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas (2000). *Valstybės žinios*, 74(2262).
31. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX – 1569 „Dėl vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo“ (2003). *Valstybės žinios*, 52 - (2316).
32. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas Nr. A1-93 „Dėl socialinių paslaugų katalogo patvirtinimo“ (2006). *Valstybės žinios*, 43-(1570).

33. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas Nr. A1-28 „Dėl globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo” (2018). TAR 2018-01-19, Nr. 877. Žiūrėta: 2022-01-15. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b2b626f4fd5c11e796a2c6c63add27e9?jfwid=j9ohh56eu>
34. Lietuvos respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (2020). Įvaikinimas. Prieiga per internetą: <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/ivaikinimas>
35. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas Nr. A1-141 „Dėl atvejo vadybos tvarkos aprašo patvirtinimo” (2018). TAR 2018-03-30, Nr. 4481. Žiūrėta: 2022-01-15. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/11e612d5345711e884a38848fe3ec9e2?jfwid=11dyhem7q2>
36. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro Įsakymas, (2017). „Dėl koordinuotai teikiamų švietimo pagalbos, socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų tvarkos aprašo patvirtinimo“, Nr. V-651/A1-455/V-1004. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a3d680508cc111e7a5e2b345b086d377?jfwid=pflfeo7uo>
37. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas Nr. I – 1234. (1996). *Valstybės žinios*, 33-(807). (Galiojanti suvestinė redakcija 2021-03-01 – 2022-06-30).
38. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 405 „Dėl vaiko globos organizavimo nuostatų patvirtinimo“ (2002). *Valstybės žinios*, 35-(1275).
39. Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos veiklos ataskaita (2017). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/8253830037cb11e884a38848fe3ec9e2?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=53cf4b5f-1a0d-49dc-973a-a34f17ebe8fe>
40. Lucic, N. (2021). Child’s Special Guardian – International and European Expectations and Croatian Reality. *Balkan Social Science Review*, 17, 97–116. doi: 10.46763/bssr211700971
41. Lukaschek, K., Schone, E., Hiller, T. S., Breitbart, J., Brettschneider, C., Margraf, J., ir Gensichen, J. (2022). Case Management bei Panikstörung in der Hausarztpraxis:

- Eine qualitative Patientenbefragung. *ZFA: Zeitschrift Für Allgemeinmedizin*, 98(2), 54–58. doi: 10.53180/zfa.2022.0054-0058
42. Lloyd, C. A., Manigo, J. A., Jones, T. E., ir Crouse-Machcinski, K. M. (2020). Pathway to Leadership: The Peer Tutor Coordinator Role at West Chester University. *Learning Assistance Review*, 25(2), 27–47.
 43. Long JC, Ruane C, Ellis LA (2022) Networks to strengthen community social capital for suicide prevention in regional Australia: the LifeSpan suicide prevention initiative. *International Journal of Mental Health Systems*. 16(1), 1-16. doi:10.1186/s13033-022-00524-z
 44. Lotty, M. (2021). Exploring Trauma informed Foster Care as a Framework to Support Collaborative Social Worker - Foster Carer Relationships. *Irish Journal of Applied Social Studies*, 21(1), 34–51. Prieiga per internetą: <https://arrow.tudublin.ie/cgi/viewcontent.cgi?article=1384&context=ijass>
 45. Matulevičiūtė, D., Kukauskas, R., ir Montrimienė, V. (2005). *Atmintinė vaiku globėjams. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija*. Vilnius: Spauda.
 46. Miles, M. (2022). Aligning Teaching Philosophy With Classroom Participation Methods: Strategies for Social Work Educators. *Journal of Baccalaureate Social Work*, 27, 1–21. doi: 10.18084/1084-7219.27.1.1
 47. Morrison, S. (2016). In care, aftercare and caring for those in care: my successful care journey. *Child Care in Practice*, 22(2), 113–127. doi: 10.1080/13575279.2015.1102123
 48. Kapinos, B. (2021). The Perceptions Community College Advising Coordinators Have of Their Institutional Advising Models: *An Exploratory Study*. *NACADA Journal*, 41(1), 80–93.
 49. Kardelis K. (2002). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Prieiga per internetą: <https://verslas09.files.wordpress.com/2010/01/mtp.pdf>
 50. Kiaunytė, A. ir Lygnugarienė, V. (2019). Vaiko globos sisteminė pertvarka kaip iššūkis socialinių darbuotojų profesionalumui: kas parodo supervizijos ir intervizijos poreikį? *Socialinis darbas. Patirtis ir metodai*, 23 (1), 69-94. doi: 10.7220/2029-5820.23.1.3
 51. Palmieri, L. E., ir La Salle, T. P. (2017). Supporting Students in Foster Care. *Psychology in the Schools*, 54(2), 117–126 doi: 10.1002/pits.21990
 52. Perez Jolles, M., Flick, J. A., Wells, R., ir Chuang, E. (2017). Caregiver involvement in behavioural health services in the context of child welfare service

- referrals: a qualitative study. *Child and Family Social Work*, 22(2), 648–659. doi: 10.1111/cfs.12279
53. Petrauskienė, A. (2011). Interdisciplininis bendradarbiavimas socialinio darbo praktikoje. *Socialinis darbas*, 10 (1), 42 – 48. Prieiga per internetą: <https://www3.mruni.eu/ojs/social-work/article/view/691/649>.
 54. Petrauskienė, A., Daunoraitė, L. (2009). Psichosocialinės reabilitacijos poreikio vertinimas: socialinio darbo atvejis. *Socialinis darbas*, 8 (1), 131 – 137. Prieiga per internetą: <https://www3.mruni.eu/ojs/social-work/article/view/1285/1233>.
 55. Petrauskienė, R. (2005). Lietuvos savivaldybių vidaus administravimo tobulinimas. *Viešoji politika ir administravimas*, 1 (11), 65 – 73. Prieiga per internetą: https://www.mruni.eu/upload/iblock/daf/7_r.petrauskiene.pdf.
 56. Pupininkienė, A., Rodzevičiūtė, E. (2008). Bendrojo lavinimo mokyklos profesijos patarėjo vadybinis kompetentingumas. *Pedagogika*, 91, 108 – 114. Prieiga per internetą: https://aleph.library.lt/F?func=find-b&func=find-b&func=find-b&request=000017756&find_code=SYS&local_base=LITL_I&pds_handle=GUEST.
 57. Puškorius, S. (2007). Bendradarbiavimo efektyvumas. *Viešoji politika ir administravimas*, 20, 24–31. Prieiga per internetą: <https://www3.mruni.eu/ojs/public-policy-andadministration/article/view/2286/2092>
 58. Richardson, E. W., Futris, T. G., ir Mallette, J. K. (2020). Fostering confidence: Foster caregivers' relationship efficacy and associations with marital and co-parenting relationship quality. *Child and Family Social Work*, 25(1), 62–73. doi: 10.1111/cfs.12654
 59. Riley, N. S. (2020). Children Are Not Chattel. *National Review*. 72(21), 25–27. Prieiga per internetą: <http://search.ebscohost.com.skaitykla.mruni.eu/login.aspx?direct=true&db=f5h&AN=146667333&site=ehost-live>.
 60. Rimkus, V. (2016). Socialinės pagalbos poreikis šeimoje globojamam vaikui ir jo globėjui: globėjų požiūrio analizė. *Tiltai*, 73(1), 105–131. doi: 10.15181/tbb.v73i1.1268
 61. Ross, C., Kennedy, M., ir Devitt, A. (2021). Home School Community Liaison Coordinators (HSCL) Perspectives on Supporting Family Wellbeing and Learning during the COVID-19 School Closures: Critical Needs and Lessons Learned. *Irish Educational Studies*, 40(2), 311–318.

62. Simmel, C., Bowden, C. F., Neese-Todd, S., Hyde, J., ir Crystal, S. (2021). Antipsychotic treatment for youth in foster care: Perspectives on improving youths experiences in providing informed consent. *The American Journal of Orthopsychiatry*, 91(2), 258–270. doi: 10.1037/ort0000532
63. Staines, J., Farmer, E., ir Selwyn, J. (2011). Implementing a Therapeutic Team Parenting Approach to Fostering: The Experiences of One Independent Foster-Care Agency. *British Journal of Social Work*, 41(2), 314–332. doi: 10.1093/bjsw/bcq043
64. Staniulienė, S. (2012). Tinklaveikos iššūkiai socialiniam darbui. *Kultūra ir visuomenė: socialinių tyrimų žurnalas*, 3 (1), 87 – 100. Prieiga per internetą: http://vddb.laba.lt/obj/LT-eLABa-0001:J.04~2012~ISSN_2029-4573.N_3_1.PG_87-100.
65. Stene, K. L., Dow-Fleisner, S. J., Ermacora, D., Agathen, J., Falconnier, L., Stager, M., ir Wells, S. J. (2020). Measuring the quality of care in kinship foster care placements. *Children and Youth Services Review*, 116, doi: 10.1016/j.chilyouth.2020.105136
66. Tarvydienė, O. (2007). *Pakeliui į tėvystę: praktinė patirtis įgyvendinant globėjų ir įtėvių rengimo programą*. Prieiga per internetą: <https://vaikoteises.lt/media/file/PRIDE%20knygele%20ZIGMAS.pdf>
67. Tidikis, R. (2003) Socialinių mokslų tyrimų metodologija. Prieiga per internetą: https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/15459/Tidikis_tyrimu_metodologija.pdf?sequence=1&isAllowed=y
68. Titarenka, V. (1980). *Šeima ir asmenybė*. Vilnius: Mintis.
69. Thompson, H. M., Wojciak, A. S., ir Cooley, M. E. (2019). Family based approach to the child welfare system: an integration of Bowen family theory concepts. *Journal of Family Social Work*, 22(3), 231–252. doi: 10.1080/10522158.2019.1584776
70. Vaiko teisių konvencija (1989). *Valstybės žinios*, 64 (1501).
71. Vaicekauskienė V. (2015). Komandinio darbo svarba socialiniame darbe. *Socialinė Teorija, Empirija, Politika Ir Praktika*, 1, 118-122. doi: 10.15388/STEPP.2001.0.8512
72. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2019 metų veiklos ataskaita. Prieiga per internetą: <http://vtaki.lt/lt/vtaki-veiklos-sritys/veiklos-ataskaitos>
73. Verulava, T., ir Dangadze, B. (2021). Challenges of Emerging Adulthood among Youth out of Foster Care. *Journal of Social Sciences*, 15(1), 1–10. doi: 51709/9951272/spring2021/15-1

74. Villagrana, K. M. (2020). A Model to Improve Educational Stability Collaborations between Child Welfare and Educational Agencies: Applying the Theory of Collaborative Advantage. *Child Welfare*, 98(2), 85–102. doi: 10.1007/s10643-020-01149-y
75. *Visuotinė lietuvių enciklopedija: elektroninis variantas*. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/>
76. Wells, K. (2019). “I’m Here as a Social Worker”: A Qualitative Study of Immigration Status Issues and Safeguarding Children in Private Fostering Arrangements in the UK. *Child Abuse Review*, 28(4), 273–286. doi: 10.1002/car.2571
77. Wiig, K.M. (2003). *A knowledge model for situation-handling*. Texas: Knowledge research institut.
78. Žalimienė, L. (2003). Vaikų globos organizavimas: savivaldybių ir apskričių funkcijos bei bendradarbiavimas. *Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*, 2, 74 - 81. doi: 10.15388/STEPP.2003.2.8551..
79. Žydžiūnaitė, V. (2011). *Mokomoji knyga: Baigiamojo darbo rengimo metodologija*. Kaunas: UAB Vitae Litera.
80. Žydžiūnaitė, V., Sabaliauskas, S. (2017). *Vadovėlis socialinių mokslų studijų programų studentams: Kokybiniai tyrimai principai ir metodai*. Vilnius: VAGA.
81. Winokur, M., Orsi, R., Chen, P. C. B., ir Alessi, L. (2022). Keeping youth in the community through an intensive case management and family partnerships model. *Journal of Public Child Welfare*, 16(1), 48–70. doi: 10.1080/15548732.2020.1802386

SANTRAUKA

Baigiamojo darbo temos pavadinimas: Globos koordinatoriaus veikla: socialinio darbo aspektas. Darbo autorius – Modestas Norgėla, darbo vadovas – prof. dr. Vida Gudžinskienė.

GLOBALIOS KOORDINATORIAUS VEIKLA: SOCIALINIO DARBO ASPEKTAS

Objektas: globos koordinatoriaus veikla, teikiant paslaugas globėjams, tėvams ir jų globojamiems, įvaikintiems vaikams Lietuvoje.

Tikslas: teoriškai ir empiriškai pagrįsti koordinatoriaus veiklos specifiškumą teikiant paslaugas globėjams, tėvams ir jų globojamiems bei įvaikintiems vaikams įvedus globos koordinatoriaus pareigybę Lietuvoje.

Probleminis klausimas: kokius pokyčius globos koordinatoriaus veikla įnešė globos organizavimo procese, teikiant pagalbą globėjams, tėvams ir jų globojamiems, įvaikintiems vaikams: remiantis socialinėje sferoje dirbančių globos koordinatorių patirtimis?

Metodai:

Teoriniai: mokslinės literatūros, teisės aktų ir dokumentų analizė atlikta siekiant atskleisti vaiko globos (rūpybos) sampratą, formas, principus, apibrėžti pagalbos koordinavimo reikšmę ir jos teikimą socialinio darbo aspektu, bei globos koordinatoriaus veiklos sritis ir principus, organizuojant pagalbą globėjams, tėvams ir jų globojamiems, įvaikintiems vaikams; dokumentų analizės metodas;

Empiriniai: empiriniams duomenims surinkti atliktas kokybinis tyrimas, tyrimo metodas – pusiau struktūrizuotas interviu. Tyrimo duomenų analizei taikyta kokybinė turinio analizė atlikta visą tyrimo metu gautą medžiagą suskirsčius į kategorijas, tyrimo dalyviams suteikus specialius kodus.

Tiriamieji: tyrime dalyvavo 10 globos centrų specialistai (globos koordinatoriai) iš skirtingų Lietuvos apskričių, turintys ne mažesnę kaip 1 metų darbo patirtį darbe su globėjais, atliekant koordinatoriaus funkcijas.

Tyrimo rezultatai: Tyrimu nustatyta, kad globos koordinatoriaus veikla yra sudėtingas procesas, reikalaujantis nuolatinio specialistų tobulėjimo, bendradarbiavimo gebėjimų, bei pasirengimo. Globos koordinatoriai yra atsakingi už globos (rūpybos) kokybę, laiku ir pagal poreikį suteiktas paslaugas ir pagalbą globėjams, tėvams ir jų globojamiems (rūpinamiems) ar įvaikintiems vaikams. Globos koordinatoriaus darbas neatsiejamas nuo bendradarbiavimo su kitų įstaigų pagalbos specialistais siekiant įvertinti globėjų šeimos poreikius, sudaryti pagalbos planą

ir jį įgyvendinti. Globos koordinatorių organizuodami ir teikdami pagalbą globėjų šeimos pagrinde taiko atvejo vadybos, konsultavimo, stebėjimo, socialinio tinklo, darbo grupėmis ir apklausų metodus. Taip pat tyrimo metu išskirtos pagrindinės globos koordinatorių įvairios asmeninės savybės – komunikabilumas, gebėjimas išlikti ramiam stresinėse situacijose, atkaklumas ir kt., reikalingos dirbant globos koordinatoriaus darbą. Dažniausia globos koordinatorių darbe išskylantis sunkumai, tai globėjų nenoras bendradarbiauti, globojamų vaikų uždarumas adaptaciniu laikotarpiu, paslaugų prieinamumas, bei priešiška visuomenės nuomonė apie globą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad organizuojant ir teikiant paslaugas globėjų šeimoms vaiko globos (rūpybos) procese turi sąveikauti visi globos proceso dalyviai, siekdami, užtikrinti vaiko globos (rūpybos) kokybę. Nuolatinis bendradarbiavimas, specialistų kvalifikacijos kėlimas – veiksniai, kurie teigiamai veikia vaiko globos (rūpybos) procesą.

Raktiniai žodžiai: Globos koordinatorius, globos koordinavimas, globa (rūpyba).

SUMMARY

Title of master's diploma paper: Operations of the care coordinator: the social work aspect. Author of the work – Modestas Norgėla, supervisor – prof. dr. Vida Gudžinskienė.

OPERATIONS OF THE CARE COORDINATOR: THE SOCIAL WORK ASPECT

Object: activities of a foster coordinator, providing services to guardians, adoptive parents and their adopted children in Lithuania.

Aim: theoretically and empirically substantiated coordinator operations specificity in providing to guardians, adoptive parents and their foster children after the introduction of the position of a foster coordinator in Lithuania.

Problem question: What changes has the activities of the foster coordinator brought to the process of organizing care in providing assistance to guardians, adoptive parents and their foster children: based on the experience of foster coordinators working in the social field?

Methods:

Theoretical: analysis of scientific literature, legal acts and documents was performed in order to reveal the concept, forms, principles of child care, define the meaning of foster coordination and its provision in terms of social work, and the activities and principles of a foster coordinator, in assisting guardians, adoptive parents and their fostered, adopted children; document analysis method;

Empirical: a qualitative study was conducted to collect empirical data, the research method was a semi-structured interview. The qualitative content analysis applied to the analysis of the research data was performed by dividing all the material obtained during the study into categories, assigning special codes to the study participants.

Respondents: 10 care center specialists (foster coordinators) from different counties of Lithuania with at least 1 year of work experience working with carers, performing the functions of a coordinator, participated in the research.

Results of the research: The research revealed that the activity of a foster coordinator is a complex process that requires continuous improvement of professionals, cooperation skills, and preparation. Foster coordinators are responsible for the quality of care, timely and on-demand services and assistance to carers, adoptive parents and adopted, fostered children in their care. The work of the foster coordinator is inseparable from the cooperation with care specialists of other institutions in order to assess the needs of the caregivers, to draw up a help plan and to implement it. Foster coordinators mainly use case management, counseling, monitoring, social

networking, group work and interview techniques to organize and provide support to the families. The study also identified the main personal qualities of foster coordinators - communicability, ability to remain calm in stressful situations, perseverance, etc., required for the position. The most common difficulties in the work of foster coordinators are the reluctance of families to cooperate, the closed nature of children in care during the adaptation period, the availability of services, and the hostile public opinion about fostering.

It should be noted that in organizing and providing services to foster families in the process of child care, all participants in the care process must interact in order to ensure the quality of child care. Constant cooperation and professional development of specialists - factors that have a positive effect on the child care process.

Keywords: foster coordinator, foster coordination, care.

PRIEDAI

1 PRIEDAS

PUSIAU STRUKTŪRUOTAS INTERVIU

Laba diena, esu Mykolo Riomerio universiteto socialinio darbo studijų programos magistrantas Modestas Norgėla. Atlieku tyrimą apie globos koordinatoriaus veiklą ir funkcijas. Prašau, Jūsų, skirti ~60 min. laiko ir atsakyti į mano klausimus. Jūsų dalyvavimas interviu yra laisvanoriškas. Informuoju, jog mūsų pokalbis bus įrašomas, tačiau be jūsų sutikimo konkretūs atsakymai viešinami nebus. Jūsų nuomonė bus pateikta kartu su tyrimo dalyvių atsakymais, todėl nebus pažeistas, Jūsų, privatumas. Interviu rezultatai bus panaudoti magistro baigiamojo darbo tyrimo daliai ir pristatyti gegužės mėnesį baigiamųjų darbų gynimo metu. Norėdami gauti tyrimo rezultatus, galite apie tai mane informuoti el. paštu: modestasnorgela@gmail.com

Atlikdamas tyrimą, laikausi tyrimo etikos nuostatų.

1. Papasakokite su kokiomis Vaiko globos (rūpybos) formomis susiduriate Globos koordinatoriaus darbe? *Kuo skiriasi Jūsų darbas, organizuojant pagalbą globėjams, globojamiems vaikams, kai Globa (rūpyba) yra nustatyta šeimoje, šeimynoje, globos centre ar vaikų globos institucijoje?*
2. Koks, Jūsų, kaip socialinio darbuotojo (globos koordinatoriaus) vaidmuo, bendradarbiavimo, su kitose įstaigose dirbančiais specialistais, procese?
3. Papasakokite, kaip Jūsų įstaigoje yra organizuojamas bendradarbiavimo procesas su kitomis institucijomis, siekiant užtikrinti pagalbą globėjų šeimai? *Kaip telkiate komandą? Kaip dažnai organizuojami pasitarimai? Kaip priimate bendrus pagalbos teikimo sprendimus su kitais komandos nariais?*
4. Papasakokite, kaip vyksta specialistų bendradarbiavimas organizuojant ir teikiant pagalbą globėjų šeimai? *Kokie gebėjimai svarbiausi bendradarbiaujant? Kokie iššūkiai kyla bendradarbiaujant? Kaip sprendžiate iškilusius sunkumus? Su kokiais specialistais bendradarbiaujate organizuojant ir teikiant pagalbą globėjų šeimai?*
5. Papasakokite, kaip vyksta pagalbos globėjų šeimai koordinavimas ir paslaugų organizavimas? *Kokias paslaugas teikia, organizuoja globos koordinatorius globėjams, tėvams ir jų globojamiems, įvaikintiems vaikams? Kokius metodus ir darbo principus taikote? Kaip vertinate pagalbos teikimo procesą? Kokie sunkumai kyla su globėjais, kokie su globojamais vaikais? Kaip sprendžiate išskylusius sunkumus? Kokie pagalbos*

specialistai dalyvauja teikiant, organizuojant pagalbą globėjų ir įvaikintųjų šeimoms? Kaip motyvuojate globėjų, tėvių šeimas priimti pagalbą?

6. *Kaip vertinate pagalbos organizavimo procesą globėjų šeimose? Kokie iššūkiai kyla organizuojant pagalbą globėjų šeimai? Kaip sprendžiate iškilusius sunkumus? Su kokiais specialistais tenka dirbti komandoje? Kaip nusprendžiate, kokie specialistai turi įsitraukti į pagalbos procesą?*
7. *Kaip, Jūsų, nuomone, būtų galima gerinti globėjų šeimoms organizuojamų ir teikiamų paslaugų kokybę? Kokių paslaugų trūksta?*
8. *Ką rekomenduotumėte specialistui, kuris ruošiasi ar pradeda dirbti globos koordinatoriumi? Kas Jums sudėtingiausia, Jūsų darbe? Kas jus motyvuoja, Jūsų darbe?*
9. *Kokiomis asmeninėmis savybėmis, vertybėmis turėtų pasižymėti socialinis darbuotojas (globos koordinatorius)? Kokios asmeninės savybės padeda Jums koordinuojant pagalbą globėjų šeimai?*

19 lentelė. Instrumentarijaus struktūros pagrindimas

Klausimų blokas	Klausimai	Autoriai
Vaiko globos (rūpybos) samprata	1. Papasakokite su kokiais Vaiko globos (rūpybos) formomis susiduriate Globos koordinatoriaus darbe? <i>Kuo skiriasi Jūsų darbas, organizuojant pagalbą globėjams, globojamiems vaikams, kai Globa (rūpyba) yra nustatyta šeimoje, šeimynoje, globos centre ar vaikų globos institucijoje?</i>	Žalimienės(2003); Matulevičiūtė ir Kukauskas (2005); Tarvydienė(2007).
Bendradarbiavimo vertinimas, organizuojant pagalbą globėjams, tėvams ir jų globojamiems ar įvaikintiems vaikams procesą;	2. Koks, Jūsų, kaip socialinio darbuotojo (globos koordinatoriaus) vaidmuo, bendradarbiavimo, su kitose įstaigose dirbančiais specialistais, procese?	Petrauskienė ir Daunoraitė (2009); Staniulienė (2012); Žalimienė (2003); Burvytė (2015).
	3.Papasakokite, kaip Jūsų įstaigoje yra organizuojamas bendradarbiavimo procesas su kitomis institucijomis, siekiant užtikrinti pagalbą globėjų šeimai? <i>Kaip telkiate komandą?</i> <i>Kaip dažnai organizuojami pasitarimai?</i> <i>Kaip priimate bendrus pagalbos teikimo sprendimus su kitais komandos nariais?</i>	Genienė ir Nedveckia (2021) Dozier ir kt (2002); Simmel ir kt (2021); Brown (2019); Kim (2022);
	4. Papasakokite, kaip vyksta specialistų bendradarbiavimas organizuojant ir teikiant pagalbą globėjų šeimai? <i>Kokie gebėjimai svarbiausi bendradarbiaujant ?</i> <i>Kokie iššūkiai kyla bendradarbiaujant?</i> <i>Kaip sprendžiate iškilusius sunkumus?</i> <i>Su kokiais specialistais bendradarbiaujate organizuojant ir teikiant pagalbą globėjų šeimai?</i>	Frederico (2017); Villagrana (2020); McGregor (2021).
Pagalbos teikimo ir organizavimo vertinimas	5. Papasakokite, kaip vyksta pagalbos globėjų šeimai koordinavimas ir paslaugų organizavimas? <i>Kokias paslaugas teikia, organizuoja globos koordinatorius globėjams, tėvams ir jų globojamiems, įvaikintiems vaikams?</i>	Kenny (2020); Miles (2022); Helton (2018); Dirgėlienė (2021); George (2018); Jedwab (2020);

	<i>Kokius metodus ir darbo principus taikote?</i> <i>Kaip vertinate pagalbos teikimo procesą?</i> <i>Kokie sunkumai kyla su globėjais, kokie su globojamais vaikais?</i> <i>Kaip sprendžiate išskylusius sunkumus?</i> <i>Kokie pagalbos specialistai dalyvauja teikiant, organizuojant pagalbą globėjų ir įvaikintojų šeimoms?</i> <i>Kaip motyvuojate globėjų, tėvių šeimas priimti pagalbą?</i>	
	6. Kaip vertinate pagalbos organizavimo procesą globėjų šeimose? <i>Kokie iššūkiai kyla organizuojant pagalbą globėjų šeimai?</i> <i>Kaip sprendžiate iškilusius sunkumus?</i> <i>Su kokiais specialistais tenka dirbti komandoje? Kaip nusprendžiate, kokie specialistai turi įsitraukti į pagalbos procesą?</i>	Lukaschek (2022); Winokur (2022);
Pagalbos teikimo ir organizavimo tobulinimas.	7. Kaip, Jūsų, nuomone, būtų galima gerinti globėjų šeimoms organizuojamų ir teikiamų paslaugų kokybę? <i>Kokių paslaugų trūksta?</i>	LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas (2018).
	8. Ką rekomenduotumėte specialistui, kuris ruošiasi ar pradeda dirbti globos koordinatoriumi? <i>Kas Jums sudėtingiausia, Jūsų darbe?</i> <i>Kas jus motyvuoja, Jūsų darbe?</i> 9. Kokiomis asmeninėmis savybėmis, vertybėmis turėtų pasižymėti socialinis darbuotojas (globos koordinatorius)? <i>Kokios asmeninės savybės padeda Jums koordinuojant pagalbą globėjų šeimai?</i>	LR Globos centro veiklos ir vaiko budinčio globotojo vykdomos priežiūros organizavimo ir kokybės priežiūros tvarkos aprašas (2018).